

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

Кафедра товарознавства в митній справі

**ТОВАРОЗНАВСТВО НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ
(РОЗДІЛ II «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів»)**

**ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
З ДИСЦИПЛІНИ**

**для студентів денної та заочної форми навчання
напряму підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне
підприємництво»**

Харків 2012

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ХДУХТ заборонено

Опорний конспект складено на основі Програми нормативної дисципліни «Товарознавство непродовольчих товарів», затвердженою Президією Науково-методичної комісії з торгівлі Міносвіти України віз 11 квітня 2001 року протокол № 17.

Опорний конспект складено канд. техн. наук, доцентом Пенкіною Н.М.
асистентом Колесник В.В.

Опорний конспект з навчальної дисципліни «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів» розглянуто на методичному семінарі кафедри товарознавства в митній справі, протокол №____, від «__»_____2012р.

Рекомендовано до друку кафедрою товарознавства в митній справі,
протокол № ____, від «__» _____ 2012р.

Завідувач кафедри _____ д-р.техн.наук, професор М.П. Головка

Схвалено та затверджено науково-методичною комісією товарознавчого факультету, протокол №__ від «__» _____2012р.

Голова комісії _____ д-р.техн.наук, професор В.О. Коваленко

Рецензент: _____ д-р.техн.наук, професор В.О. Захаренко

ЗМІСТ

ВСТУП

ТЕМА 1. ТЕКСТИЛЬНІ ТОВАРИ

Лекція 1. Класифікація та характеристика текстильних товарів

Лекція 2. Класифікація та характеристика ниток та пряжі

Лекція 3. Формування споживчих властивостей тканин в процесі виробництва

ТЕМА 2. ШВЕЙНІ ТА ТРИКОТАЖНІ ТОВАРИ

Лекція 1. Швейні товари

Лекція 2. Трикотажні товари

ТЕМА 3. НЕТКАНІ МАТЕРІАЛИ. КИЛИМОВІ ВИРОБИ

Лекція 1. Неткані матеріали

Лекція 2. Килимові вироби

ТЕМА 4. ШКІРЯНІ ВЗУТТЄВІ ТОВАРИ

Лекція 1. Асортимент та споживчі властивості натуральних шкір для виготовлення взуття.

Лекція 2. Асортимент та споживчі властивості штучних шкір для виготовлення взуття

Лекція 3. Класифікація та асортимент шкіряного взуття

ТЕМА 5. ГУМОВІ ТА ВАЛЯНІ ВЗУТТЄВІ ТОВАРИ

Лекція 1. Гумове взуття

Лекція 2. Валяне взуття

ТЕМА 6. ПУШНО-ХУТРЯНІ ТОВАРИ

Лекція 1. Пушно-хутряні товари

ТЕМА 7. ОВЧИННО-ШУБНІ ТОВАРИ

Лекція 1. Овчинно-шубні товари.

ВСТУП

Товарознавство непродовольчих товарів є однією з основних дисциплін для студентів, які навчаються за освітнім рівнем «Бакалавр» професійного спрямування 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво».

Товарознавство непродовольчих товарів формує професійні знання й уміння спеціалістів в торгівлі та інших галузях – товарознавців-комерсантів, товарознавців-митників, товарознавців – експертів. Основною метою викладання дисципліни є забезпечення високого рівня теоретичних знань та практичних навичок майбутнього фахівця.

Опорний конспект лекцій з дисципліни «Товарознавство непродовольчих товарів» частина 2 «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів» розрахований для студентів товарознавчого факультету денної та заочної форми навчання.

У конспекті лекції систематизуються у логічному порядку розкриваються основні питання з курсу «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів». Конспект надає можливість самостійно вивчити курс. Особливу увагу приділено класифікації та характеристиці текстильних волокон, пряжі та ниткам, швейних, трикотажних виробів, взуттєвих та хутряних товарів.

Структура опорного конспекту включає:

- текстильні товари;
- швейні та трикотажні товари;
- неткані матеріали та килимові вироби;
- шкіряні взуттєві товари та гумові і валяні взуттєві товари;
- пушно-хутряні та овчинно-шубні товари.

З метою активізації пізнавальної діяльності студентів розроблені питання для самоконтролю знань студентів з кожної теми, наведено список літературних джерел.

ТЕМА 1 ПЕКСПІЛЬНІ ПОВАРИ

Лекція 1. Класифікація та характеристика текстильних волокон

Питання до теми:

1. Загальні поняття про природні, синтетичні та штучні текстильні волокна, їх характеристика
2. Рослинні волокна: бавовна, хімічний склад, будова, властивості бавовняних волокон,; луб'яні волокна та їх характеристика.
3. Тваринні волокна: вовна, шовк їх хімічний склад, будова властивості.
4. Штучні текстильні волокна їх методи отримання, асортимент та характеристика.
5. Характеристика галузі, які використовують текстильні волокна.

План

1. Загальні поняття, класифікація природних, синтетичних та штучних текстильних волокон.
2. Характеристика волокон рослинного походження.
3. Характеристика волокон тваринного походження.
4. Характеристика хімічних волокон.

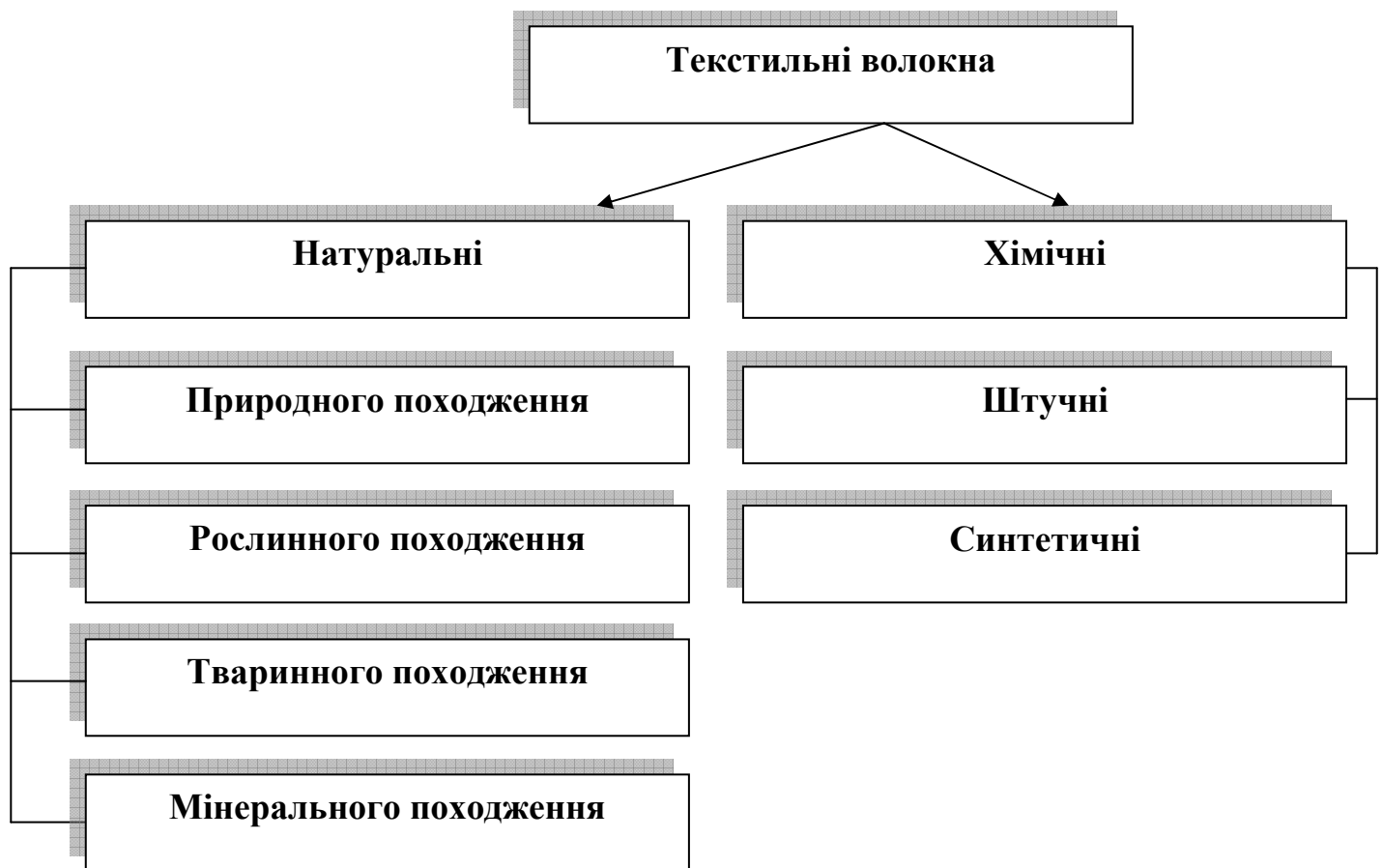

Література:

1. Афанасьєва В.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів». Х.: ХДУХТ., 2006. 139 с.
2. Пугачевський Г.Ф., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Ч.1. Текстильне товарознавство. – К.Ж НМЦ «Укоопосвіта», 2005.– 596 с.
3. Краснобородько А.Е. «Применение новой техники и прогрессивной технологии в текстильном производстве», М. 2005
4. Зрезарцев М.П. Товарознавство непродовольчих товарів: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/М.П. Зрезарцев, В.М. Зрезарцев, В.П. Параніч – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

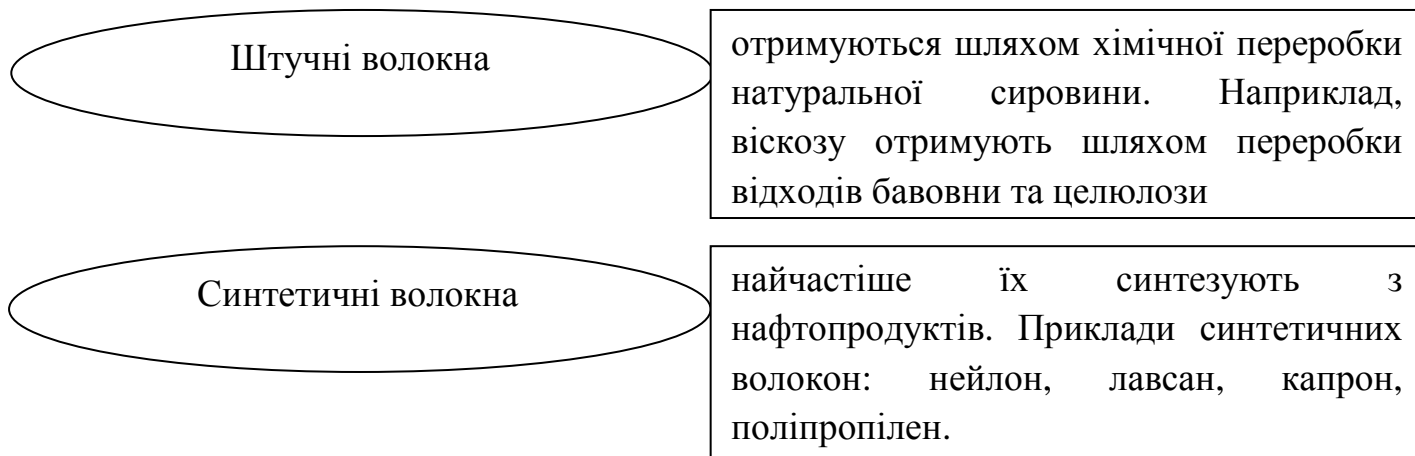
1. Загальні поняття, класифікація природних, синтетичних та штучних текстильних волокон

До текстильним товарів відносяться тканини, трикотаж, неткані матеріали, валяльно-повстяні, кручені і інші вироби. Текстильні товари виробляють з текстильних волокон двох типів: натуральних і хімічних, пряжі і ниток. З волокон, попередньо не перероблених на пряжу або тканини, виготовляються лише деякі текстильні товари - вата, фетрові і повстяні вироби, окремі види нетканих матеріалів.

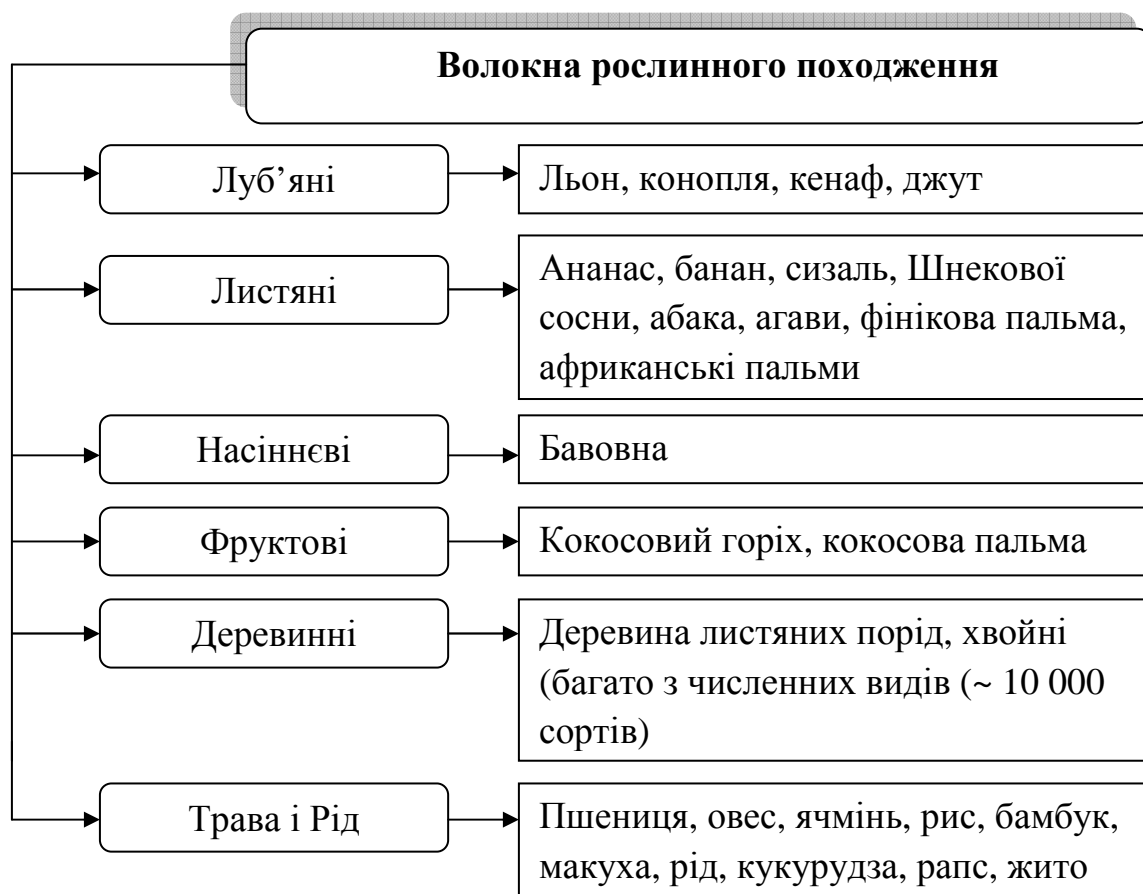
Приклади текстильних волокон

Волокна рослинного походження	рослинні волокна, як правило, складаються в основному з целюлози: приклади включають бавовну, льон, джут, , рами, сизалю, і конопель.
Волокна тваринного походження	зазвичай містять білки, приклади включають шовк, вовна, ангора, мохер і альпака.

2. Характеристика волокон рослинного походження.

До натуральних волокон відносять волокна природного (рослинного, тваринного, мінерального) походження: бавовна, льон, вовна і шовк.

Натуральні волокна рослинного походження

Ляне волокно одержують з стебла трав'янистої рослини - льону. Для одержання волокна стебла льону замочують з метою роз'єднати луб'яних пучків один від одного і від сусідніх тканин стебла шляхом руйнування пектинових (клеять) речовин мікроорганізмами, що розвиваються при намоканні стебла, а потім мнуть для розм'якшення деревної частини стебла. У результаті такої обробки отримують льон-сирець, або м'ятий льон, який піддають трепаном і чесання, після чого отримують технічне ляне волокно (трепаном льон). Елементарне волокно льону має шарувату будову, що є результатом поступового відкладення целюлози на стінках волокна, з вузьким каналом посередині і поперечними зрушеннями по довжині волокна, які утворюються в процесі утворення і росту волокна, а також у процесі механічних впливів при первинній обробці льону. У поперечному перерізі елементарне волокно льону має п'яти-і шестикутну форму із заокругленими кутами.

Бавовною називають волокна, що ростуть на поверхні насіння однорічних рослин бавовнику. Він є основним видом сировини текстильної промисловості. Зібраний з полів бавовна-сирець (насіння бавовнику, вкриті волокнами) надходить на бавовноочисні заводи. Тут відбувається його первинна обробка, яка включає в себе такі процеси: очищення бавовни-сирцю від сторонніх бур'янистих домішок (від частинок стебел, коробочок, каменів тощо), а також відділення волокна від насіння (джініровання), пресування волокон бавовни в стоси і їх упаковку. У стосах бавовна надходить на подальшу переробку на бавовнопрядильні фабрики.

Бавовняне волокно являє собою тонкостінну трубочку з каналом всередині. Волокно кілька скручено навколо своєї осі. Поперечний зріз його має досить різноманітну форму і залежить від зрілості волокна.

Для бавовни характерні відносно висока міцність, теплостійкість (130-140 ° С), середня гігроскопічність (18-20%) і мала частка пружної деформації, внаслідок чого вироби з бавовни сильно мнуть. Бавовна відрізняється високою стійкістю до дії лугів. Стійкість бавовни до стирання невелика.

3. *Характеристика волокон тваринного походження.*

Вовною називають волосяний покрив овець, кіз, верблюдів та інших тварин. Основну масу вовни (94-96%) для підприємств текстильної промисловості поставляє вівчарство.

Вовна, знята з овець, зазвичай дуже сильно забруднена і, крім того, дуже неоднорідна за якістю. Тому, перш ніж відправити вовну на текстильне підприємство, її піддають первинній обробці. Первинна обробка вовни включає наступні процеси: сортування за якістю, розпушення і тіпання, мийку, сушіння і упаковку в стоси.

Овеча вовна складається з волокон чотирьох типів:

пуху - дуже тонкого, извитого, м'якого і міцного волокна, круглого в поперечному перерізі перехідного волосини - більш товстого і грубого волокна, ніж пухості - волокна, більш жорсткого, ніж перехідний волосся мертвого волосини - дуже товстого в поперечнику і грубого неізвитого волокна, покритого великими пластинчастими лусочками.

Вовна, яка складається переважно з волокон одного типу (пуху, перехідного волосу), називають однорідною. Вовна, що містить волокна всіх зазначених типів, називають неоднорідною. Особливістю вовни є її здатність до звалювання, що пояснюється наявністю на її поверхні лускатого шару, значною звитістю і м'якістю волокон. Завдяки цій властивості з вовни виробляють досить щільні тканини, сукна, драпи, фетр, а також повстяні і валяні вироби. Вовна має малу теплопровідність, що робить її незамінною при виробленні пальтових, костюмно-платтяних тканин і трикотажних виробів зимового асортименту

Шовком називають тонкі довгі нитки, що виробляються шовковидільними залозами шовковичного черв'яка (шовкопряда) і намотується їм на кокон. Кокон нитку є дві елементарні нитки (шовковини), склеєні серицин - природним речовиною, що клеїть, вироблюваним шовкопрядом. Особливо чутливий шовк до дії ультрафіолетових променів, тому термін служби виробів з натурального шовку при сонячному освітленні різко зменшується. Натуральний шовк широко використовується при виробленні платтяних тканин і штучних виробів (головних хусток, косинок і шарфів), швейних ниток.

4. Характеристика хімічних волокон.

Хімічні волокна отримують із природних або синтетичних високомолекулярних речовин в заводських умовах Перші є продуктом переробки природної сировини, другі – виробляють із синтетичних полімерів, які отримують шляхом синтезу.

Тканини, трикотаж та інші вироби виготовляють з текстильних ниток.

Тканини утворюються в процесі ткацтва шляхом взаємного переплетення двох систем ниток. Ткацтву відводиться основна роль у формуванні структури тканин, яка є другим (після сировини) фактором, що обумовлює їх споживчі властивості.

Штучні волокна

Віскозні волокна

волокна з лужного розчину ксантогената. За своєю будовою віскозне волокно нерівномірне: зовнішня його оболонка має кращу орієнтацію макромолекул, ніж внутрішня, де вони розташовуються хаотично. Віскозне волокно являє собою циліндр з поздовжніми штрихами, що утворюються при нерівномірному твердінні прядильного розчину. Віскозне волокно володіє доброю гігроскопічністю (35-40%), світлостійкістю і м'якістю. Віскозне волокно застосовується при виробництві тканин для одягу, білизняного та верхнього трикотажу, як у чистому вигляді, так і в суміші з іншими волокнами і нитками.

Полінозне волокно

це модифіковане віскозне волокно. За властивостями воно наближається до бавовни. Полінозне волокно відрізняється однорідною структурою поперечного перерізу, має більшу, ніж віскозне волокно міцність. Волокно має підвищену пружність. Область використання його аналогічна віскозному.

Ацетатне і триацетатне волокна

за своєю будовою аналогічні віскозному, але мають більші борозенки вздовж волокна. Міцність ацетатного волокна нижче віскозного. Зазначені волокна достатньо пружні, відрізняються стійкістю до дії мікроорганізмів, світлостійкі, мають діелектричні властивості. Область їх використання аналогічна галузі використання віскозного волокна.

Синтетичні волокна

Поліамідні волокна

капрон, анід, енант - найбільш широко поширені. Початковою сировиною для нього є продукти переробки кам'яного вугілля чи нафти - бензол і фенол. Волокна мають циліндричну форму, поперечний переріз їх залежить від форми отвору фільтри, через яке продавлюються полімери. Поліамідні волокна відрізняються високою міцністю при розтягуванні, стійкі до стирання, багаторазовому вигину, володіють високою хімічною стійкістю, морозостійкістю, стійкістю до дії мікроорганізмів. Основними їх недоліками є низька гігроскопічність і світлостійкість, висока електризуємость і мала термостійкість. У результаті швидкого "старіння" вони на світлі жовтіють, стають ламкими і жорсткими. Поліамідні волокна і нитки широко використовуються при виробленні панчішно-шкарпеткових та трикотажних виробів, швейних ниток, галантерейних виробів (тасьми, стрічки), мережив, канатів, рибальських сіток, конвеєрних стрічок, корду, тканин технічного призначення, а також при виробленні тканин побутового призначення в суміші з іншими волокнами і нитками.

Поліестер

лавсан, виробляються із продуктів переробки нафти. У поперечному перерізі лавсан має форму кола. Одним з характерних властивостей лавсану є його висока пружність, при подовженні до 8% деформації повністю оборотні. На відміну від капрону лавсан руйнується при дії на нього кислот і лугів, гігроскопічність його нижче, ніж капрону (0,4%), тому для вироблення тканин побутового призначення лавсан в чистому вигляді не застосовується. Волокно є термостійким, має низьку теплопровідність і великою пружністю, що дозволяє отримувати з нього вироби, добре зберігають форму; мають малу усадку. Недоліками волокна є його підвищена жорсткість, здатність до утворення пиллінга на поверхні виробів і сильна електризуємость. Лавсан широко застосовується при виробленні тканин побутового призначення в суміші з вовною, бавовною, льоном і віскозним волокном, що надає виробам підвищену стійкість до стирання і пружність. Він також з успіхом застосовується при виробництві нетканих полотен, швейних ниток, гардинно-тюлевих виробів, технічних тканин і корду. Крім того, волокно використовується в медицині для виготовлення хірургічних ниток і кровоносних судин.

*Поліакрилонітрильні
волокно-нітрон.*

Поліакрилонітрильні волокна виробляються з акрилонітрилу - продукту переробки кам'яного вугілля, нафти чи газу. Акрилонітрил полімеризацією перетворюється на поліакрилонітрил, з розчину якого формується волокно. Потім волокна витягають, промивають, замаслюють, гофрірують і сушать. Волокна виробляються у вигляді довгих ниток і штапель. За зовнішнім виглядом і на дотик довгі волокна схожі на натуральний шовк, а штапельні - на натуральну вовну. Вироби з цього волокна після прання повністю зберігають форму, не вимагають прасування. Волокно нітрон має низку цінних властивостей: по теплозахисних властивостях воно перевершує вовну, має низьку гігроскопічність (1,5%), м'якше і шовковистою капрону і лавсану, стійко до дії мінеральних кислот, лугів, органічних розчинників, бактерій, цвілі, молі, ядерним випромінюванням. По стійкості до стирання нітрон поступається поліамідним і поліефірним волокнам. Використовується нітрон при виробництві верхнього трикотажу, платтяних тканин, а також хутра на трикотажній і тканинній основі, килимових виробів, ковдр і тканин технічного призначення.

*Поліуретанові
волокно - спандекс.*

Волокно, що володіє низькою гігроскопічністю. Особливістю всіх поліуретанових волокон є їх висока еластичність - розривне подовження їх досягає 800%, частка пружною і еластичною деформації - 92-98%. Саме ця особливість і визначає сферу їх використання. Спандекс застосовується в основному при виготовленні еластичних виробів. З використанням цього волокна виробляють тканини та трикотажні полотна для предметів жіночого туалету, спортивного одягу, а також панчішно-шкарпеткові вироби.

Лекція 2 Класифікація та характеристика ниток і пряжі

Питання до теми:

1. Загальні вимоги до текстильних ниток
2. Формування структури текстильних ниток у процесі прядіння.
3. Класифікація та асортимент текстильних ниток.
4. Структура та властивості текстильних ниток.
5. Дефекти ниток та пряжі.
6. Ознайомитись з маркуванням та пакуванням ниток.

План

1. Класифікація та асортимент ниток і пряжі
2. Характеристика властивостей, дефектів ниток та пряжі.
3. Маркування, упакування та умови зберігання ниток та пряжі.

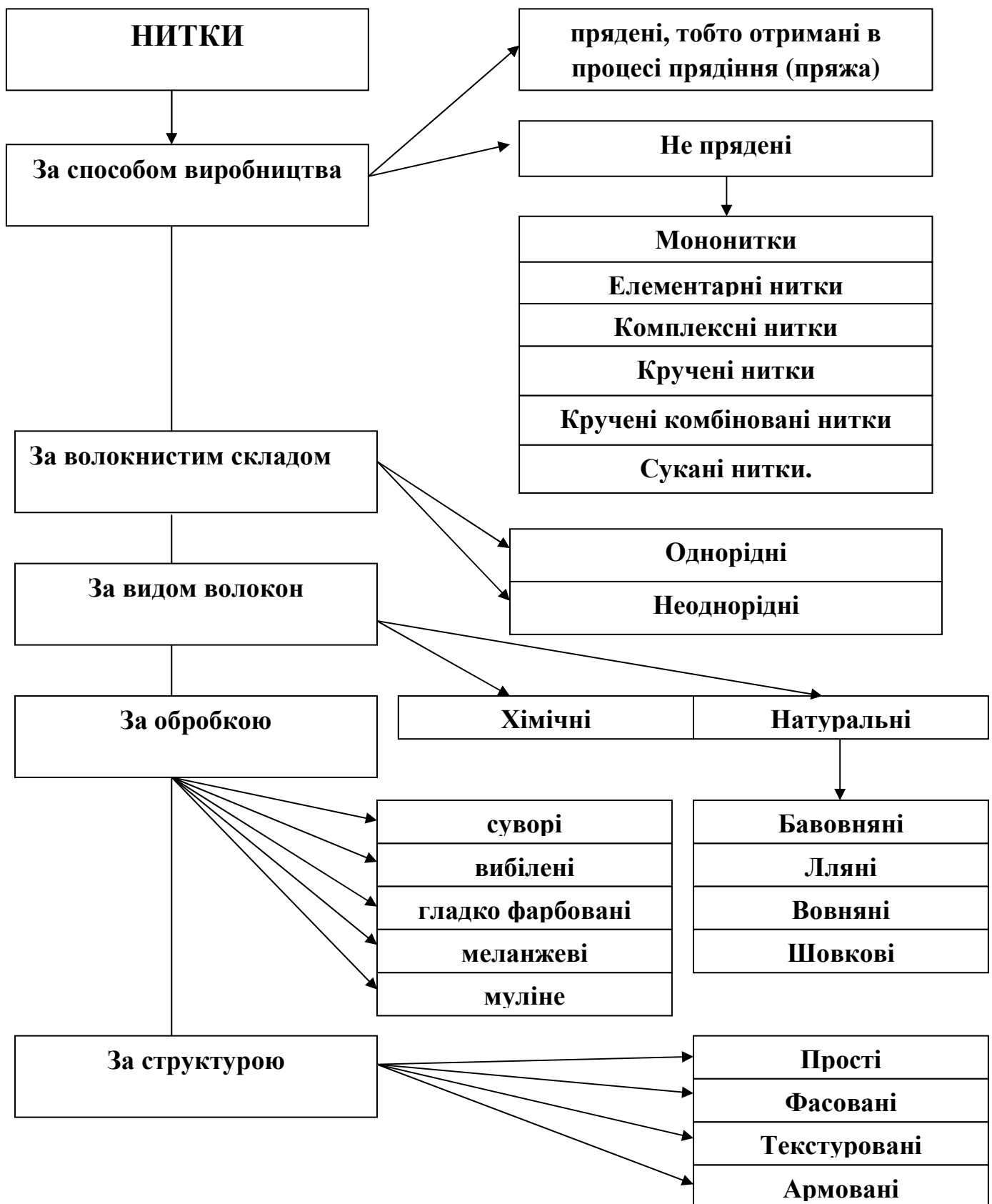
Література:

1. Афанасьєва В.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів». Х.: ХДУХТ., 2006. 139 с.
2. Пугачевський Г.Ф., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Ч.1. Текстильне товарознавство. – К.Ж НМЦ «Укоопосвіта», 2005.– 596 с.
3. Краснобородько А.Е. «Применение новой техники и прогрессивной технологии в текстильном производстве», М. 2005
4. Пугачевський Г.Ф., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Ч.1. Текстильне товарознавство. – К.Ж НМЦ «Укоопосвіта», 2005.– 596 с.

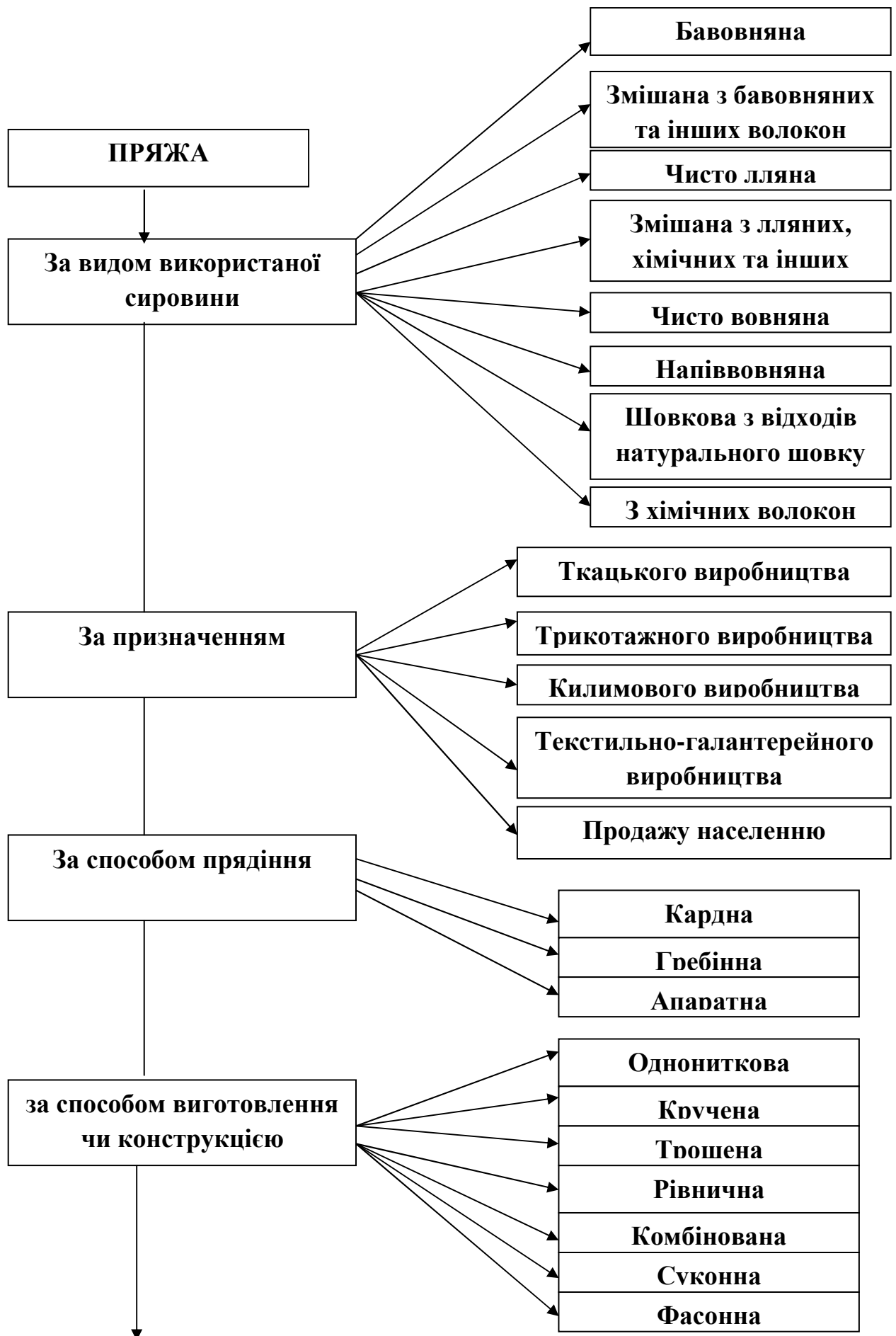
1. Класифікація та асортимент ниток і пряжі

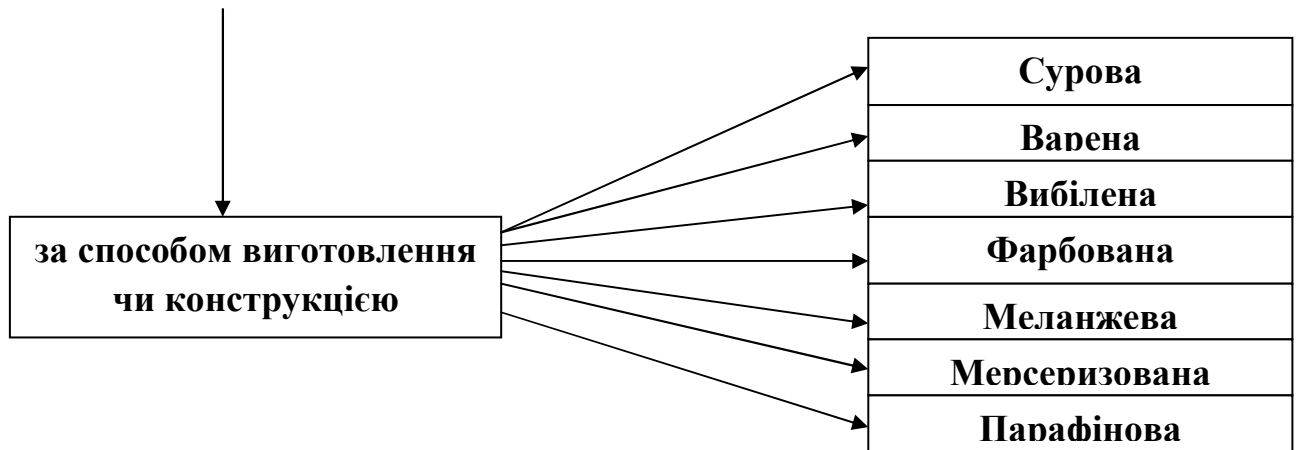
Текстильними нитками прийнято називати гнучкі міцні тіла з невеликими поперечними розмірами, але значної довжини, які використовуються для виготовлення текстильних виробів.

Класифікують текстильні нитки наступним чином:

Класифікація пряжі представлена в ДСТУ 3046-95 “Пряжа. Класифікація и номенклатура показателів качества”. Згідно з цим нормативним документом пряжу класифікують за:

Бавовняну пряжу виробляють з 100 % бавовняних волокон. У змішаній пряжі масова частка бавовняних волокон повинна бути не менше 50 %.

До чисто вовняної пряжі відносять пряжу, вироблену з 100 % - х вовняних волокон. Допускається вкладання до 5 % інших волокон. У вовняній пряжі частка натуральних вовняних волокон повинна бути не менше ніж 70 %. У напіввовняній пряжі масова частка вовняних волокон повинна бути не менше 20 % .

2. Характеристика властивостей, дефектів ниток та пряжі.

<i>Ворсистість</i>	дефект у вигляді кінців волокон, прорізаються у великій кількості на поверхню нитки або багато чисельних обривів елементарних хімічних ниток на протяжній ділянці комплексної хімічної нитки.
<i>Мушка</i>	дефект у вигляді скупчення волокон, щільно переплутаних волокон у формі вузлика розміром в поперечнику до 1,5 діаметру пряжі.
<i>Шишка</i>	дефект у вигляді скупчення волокон, щільно переплутаних волокон у формі вузлика розміром в поперечнику до 2,5 діаметру нитки або потовщення на комплексній хімічної нитки, зрушення, що вийшло в результаті, уздовж нитки і скупчення
<i>Подвійна нитка</i>	дефект у вигляді збільшення щільності ділянки нитки збільшеної лінійної щільності в результаті "прикрута" однієї або декількох ниток

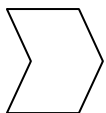

<i>Грудка на пряжі</i>	дефект у вигляді скупчення волокон, щільно переплутаних волокон розміром в поперечнику понад 2,5 діаметру пряжі.
<i>"Прикрут" на нитці</i>	дефект у вигляді сторонніх волокон, обвитих довкола нитки сторонніх волокон або ділянок ниток
<i>Потовщення ниток</i>	дефект у вигляді збільшення щільності, ділянки нитки із збільшенням лінійної щільності
<i>Стоншування нитки</i>	дефект у вигляді зменшення щільності, ділянки нитки із зменшенням лінійної щільності
<i>"Переслежини"</i>	дефект у вигляді випадкових потовщень, що повторюються, і потоншень нитки
<i>"Сукрутина"</i>	дефект у вигляді петлі, що є скрученою у вигляді петлі ділянкою крученої нитки, що утворюється внаслідок її нерівного стану
<i>Штопорне сукання</i>	дефект у вигляді витків, промовців спіраллю на поверхні крученої нитки
<i>Пропуск ниток</i>	дефект у вигляді кручення нитки, ділянки крученій нитці, на якому відсутня одна або що більш становлять нитки
<i>дефект у вигляді вузла</i>	дефект у вигляді вузла, що утворюється в результаті неправильного скріплення кінців двох ниток
<i>Забруднення нитки</i>	дефект у вигляді забруднення нитки, забруднення або замаслення ділянки нитки
<i>Цвіль на нитці</i>	дефект у вигляді цвілі, ділянки нитки, пошкоджений цвіллю

3. Маркування, упакування та умови зберігання ниток та пряжі.

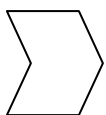
Нитки на катушках і патронах повинні бути запаковані в картонні коробки, а потім укладені в пачки чи ящики з гофрованого картону.

Нитки в мотках повинні бути перев'язані в трьох місцях віскозно-лавсановою пряжею чи пряжею з інших волокон лінійною щільністю не менше 200 текс. Мотки комплектують і запаковують в мішки з пакувальної тканини з прокладкою з віскозної тканини.

Вигляд і кількість одиниць продукції, укладені в одну коробку, пачку, мішок чи ящик, а також довжина і маса ниток в одиниці продукції повинна відповідати вказаним.

Допускаються за згодою виробника і споживача інші другі пакувальні і перев'язуючі матеріали (крім натуральних), забезпечують збереження і якість продукції при транспортуванні і зберіганні

Мішки зашивають і пломбують.

Кожну одиницю продукції маркують наступним чином:

На циліндричні патрони ставлять штамп на виступаючий торець патрона з вказівкою: умовного позначення ниток (для підприємств швейної промисловості); умовного позначення ниток і роздрібною ціни (для підприємств роздрібною торгівлі)

На одно фланцеві катушки ставлять штамп безпосередньо на фланець і торець катушки з зазначенням: умовного позначення ниток; довжини намотування ниток

При запакуванні ниток в мотках ярлик вкладають в середину мішка з зазначенням: номера партії; назви і умовного позначення ниток; кольору; маси; кількості мотків

На кожен коробку ставлять штамп з зазначенням: умовного позначення ниток; кольору; кількості одиниць продукції.

На кожну пачку чи ящик наклеюють, а на мішок пришивають ярлик з зазначенням: назви підприємства-виробника і його товарного знаку; назва і умовне позначення ниток; артикула; назва кольору і групи стійкості фарби; кількість одиниць продукції; номер партії дата випуску; позначення стандарту

По вимогам споживача кожна партія ниток повинна супроводжуватися паспортом з зазначенням результатів фізико-механічних випробувань, показників вмісту золи, жиру, мила.

Транспортувальне маркування за ГОСТ 14192 – 77 з зазначенням маніпуляційних знаків "Боїться сирості" і "Крюками не брати".

Нитки повинні зберігатися в запакованому вигляді на дерев'яних стелажах в складських приміщеннях, які забезпечать збереженість і якість. Повинні зберігатися при температурі від - 5 до +30 градусів Цельсія і відносній вологості не більше 70% без прямого потрапляння

Лекція 3. Формування споживчих властивостей тканин в процесі виробництва

Питання до теми:

1. Вивчити характеристику видів ткацьких переплетень.
2. Ознайомитись з дефектами ткацтва та їх впливом на якість тканин.
3. Визначити формування споживчих властивостей тканин в процесі обробки..
4. Дати характеристику волокнистого складу тканин.
5. Ознайомитись з властивостями тканин.

План

1. Характеристика видів ткацьких переплетень.

2. Характеристика дефектів ткацтва.
3. Класифікація та характеристика асортименту тканин.
4. Формування споживчих властивостей тканин.
5. Маркування, упакування та зберігання тканин

Література:

1. Полікарпов І.С., Стефанюк Є.М., Тимченко О.О. Вироби народних промислів України. – Львів: Видавництво ЛКА, 2008. – 306 с.
2. Пугачевський Г.Ф., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Ч.1. Текстильне товарознавство. – К.Ж НМЦ «Укоопосвіта», 2005.– 596 с.
3. Краснобородько А.Е. «Применение новой техники и прогрессивной технологии в текстильном производстве», М. 2005
4. Щербаківський В. Українське мистецтво – К.: Либідь, 2005

1. Характеристика видів ткацьких переплетень.

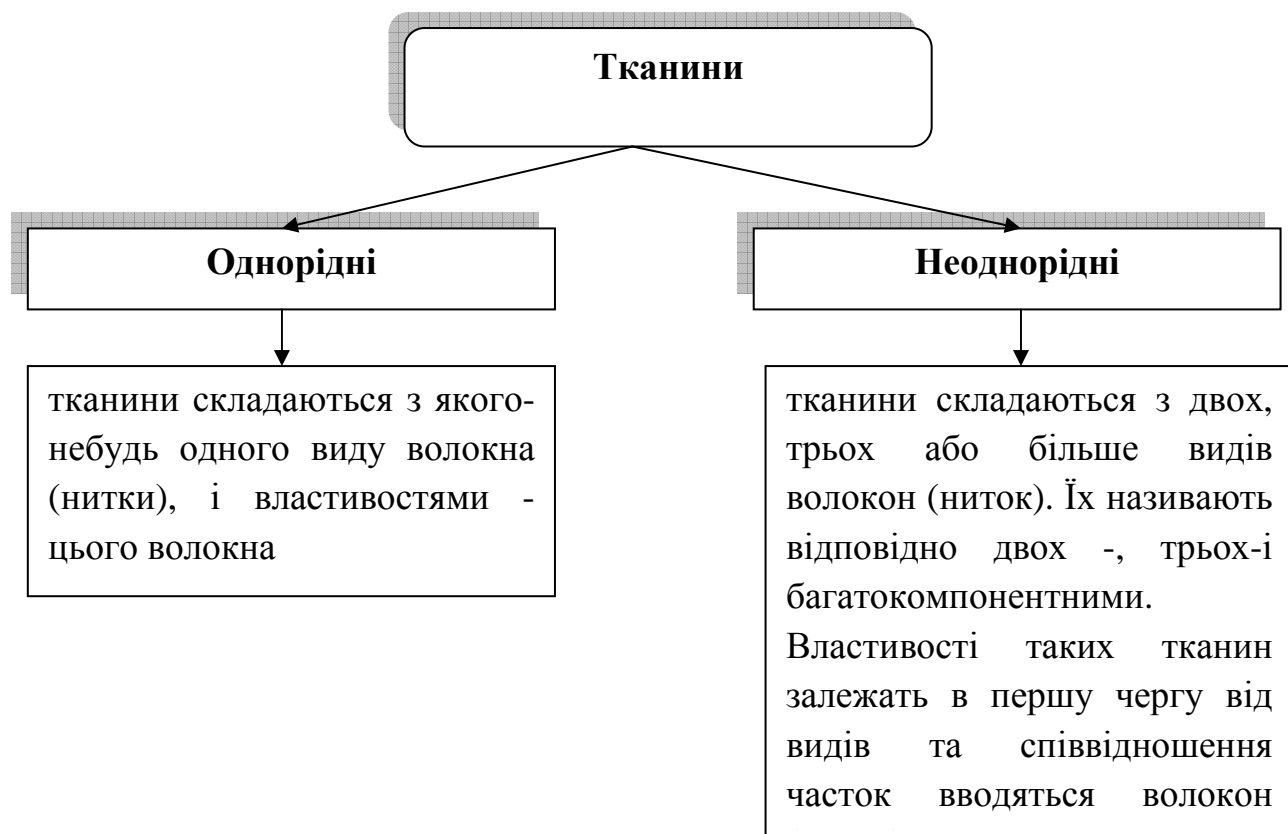
Серед текстильних виробів провідне місце за обсягом виробництва і значенням належить тканинам. Виробництвом текстильних товарів займається текстильна промисловість, яка за роки виросла у велику галузь народного господарства, оснащеної сучасною технікою. Заново створено вітчизняне текстильне машинобудування, реконструйовані і побудовані сотні нових текстильних комбінатів, організовано виробництво хімічних волокон і допоміжних матеріалів. За останні роки освоєно випуск цілого ряду ткацьких верстатів (човникових і без човникових) та обладнання для оснащення текстильних підприємств, які відрізняються поліпшеними параметрами, підвищеною продуктивністю і високим ступенем автоматизації. Перед текстильною промисловістю стоять великі завдання щодо подальшого розвитку виробництва тканин, нетканних матеріалів, трикотажу, оновленню асортименту і поліпшенню їх якості.

Будова тканин

Під будовою тканин розуміється взаємне розташування ниток основи та утка і зв'язок цих ниток між собою. Будова тканини залежить від багатьох факторів, основними з яких є наступні: вид використаного сировини, товщина, щільність тканини по основи і утка і співвідношення щільностей, вид переплетень ниток, натяг ниток в процесі ткацтва і співвідношення натягів, технологічні параметри заправки та процесу вироблення тканини на верстаті, що впливають на натяг основних і утокових ниток.

За волокнистим складом тканини можуть бути:

Структура використовуваних ниток визначає особливості будови тканин. Безпосередній вплив надають величина, напрямок, характер крутки ниток, наявність фасонних ефектів і ін. За структурою використовуваних ниток тканини також діляться на однорідні (з ниток різних структур). Велике значення має деформованість ниток в подовжньому і поперечному напрямках. Сильно деформуються в подовжньому напрямку нитки при виробленні тканин стають тонше, вони можуть втратити об'ємність, пухнастість. Виробництво тканин з таких ниток вимагає дотримання особливих умов, зокрема мінімальних натягів. Тканини з ниток, неоднаково деформуються в поперечному напрямку, мають різну будову. Якщо нитки деформуються (сплющуються) значно, тканини виходять гладкими, плоскими, застілістими. Відповідно змінюються і їх властивості.

Переплетення ниток є найважливішим чинником будови тканин, який впливає на всі їхні властивості і перш за все на естетичні, зокрема на фактуру (загальний характер структури поверхні). Переплетення - найбільш мобільний засіб зміни і різноманітності фактури і в цілому зовнішнього вигляду тканин. Чим більше довжина переплетення, тим менше взаємодії між основою і утком, тим більше гладку поверхню і рихлу структуру має тканина, що відбивається на її механічні властивості. Для характеристики переплетення крім довжини перекриття має значення співвідношення цих довжин по основі і утку, а

2. Характеристика дефектів ткацтва.

Дефекти ткацтва виникають внаслідок застосування низькоякісних ниток (пряжі), незадовільної підготовки їх до ткацтва, а також порушення технологічних режимів ткацтва. Дефекти ткацтва можна поділити на дефекти за основою, утком та за площею.

Дефекти за основою:

Близна

поздовжня проріджена смуга, яка утворюється внаслідок обриву однієї або кількох ниток основи. Обрив ниток основи може викликатися наявністю вузлів чи потовщень на них, нерівномірної лінійної щільності, засміченості, незадовільного шліхтування.

Підплетина

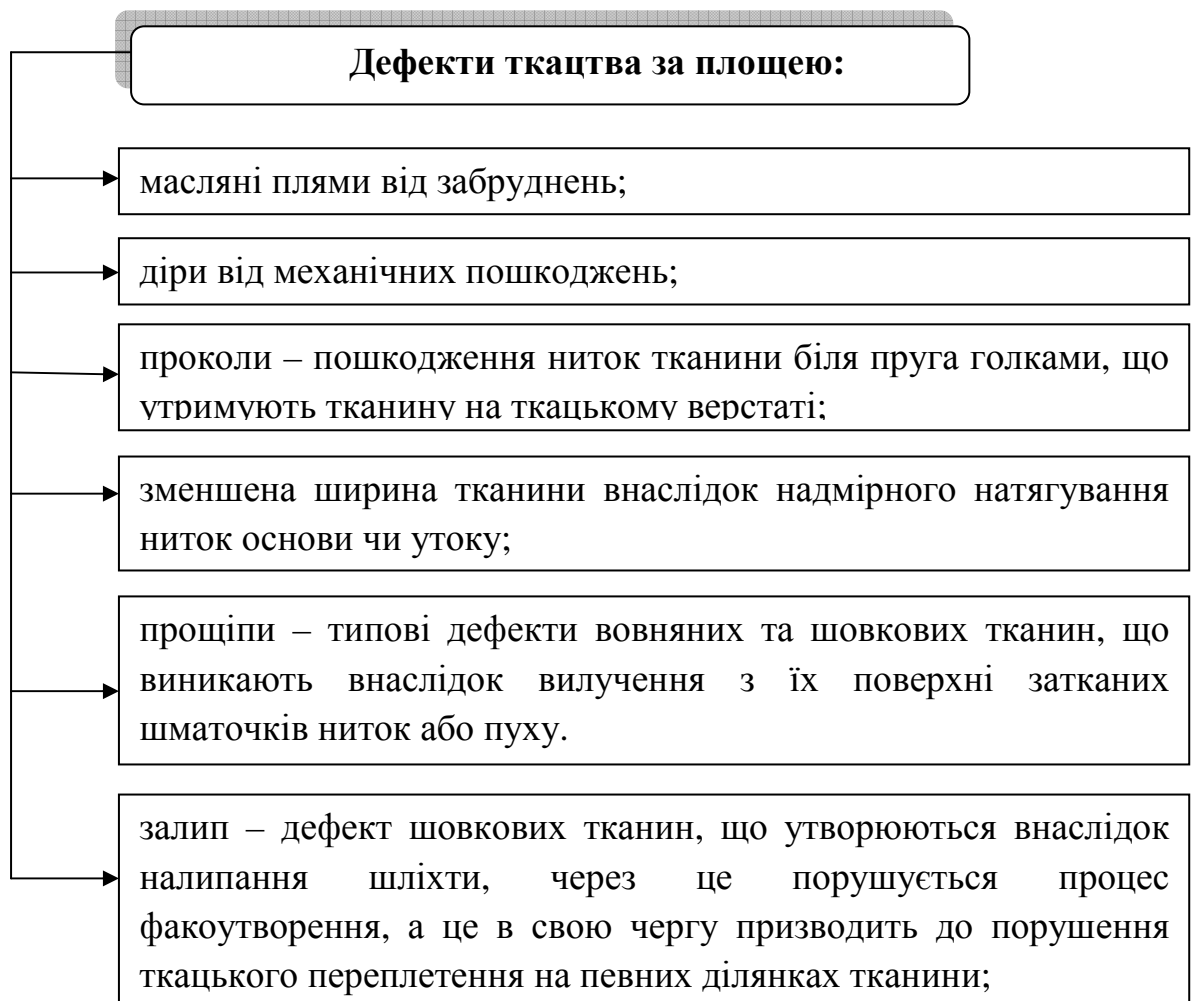
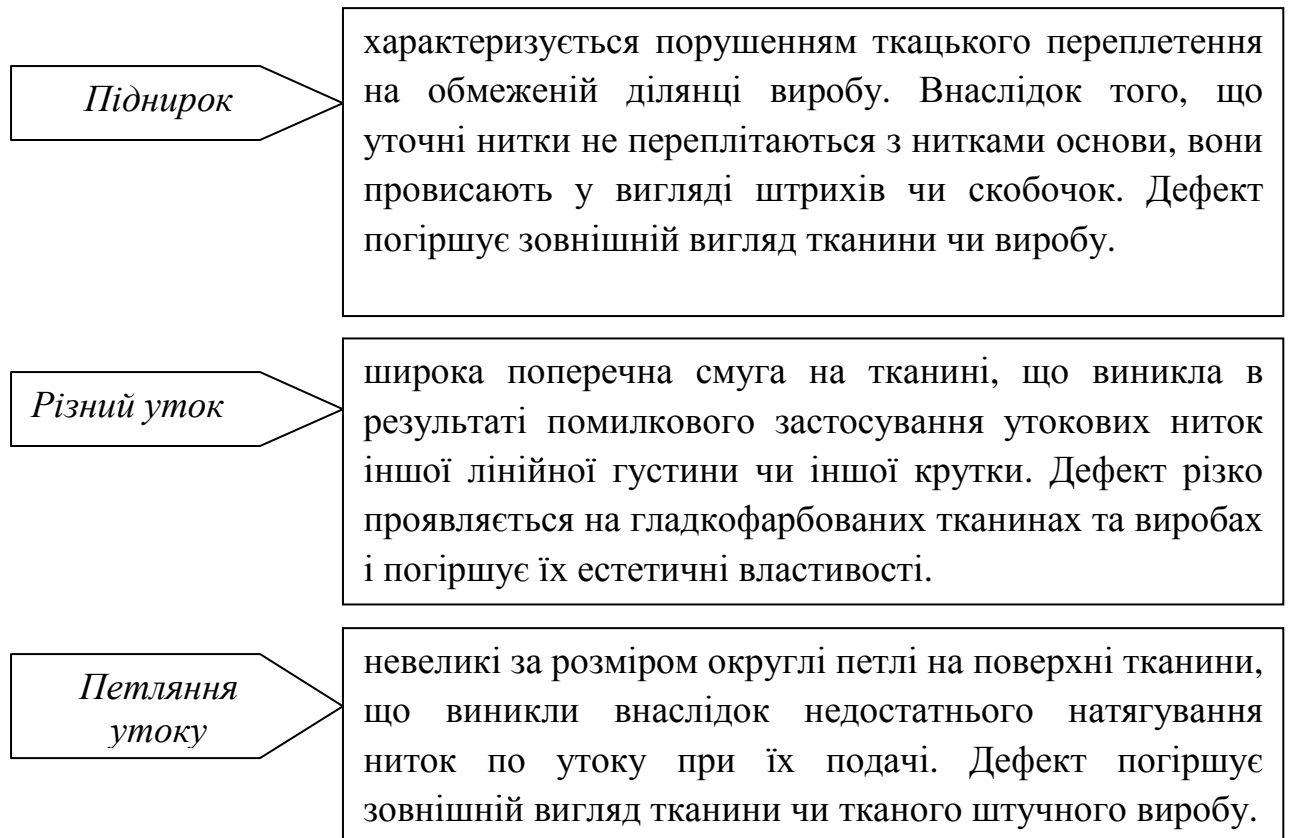
порушення переплетення ниток основи і утку, тобто безладне їх переплетення, утворене внаслідок обриву кількох основних ниток, що погіршує ткацький рисунок. Це грубий місцевий дефект, що різко погіршує не тільки зовнішній вигляд тканини, а й механічні властивості. Основною причиною виникнення цього дефекту є розладка роботи ткацького верстата.

<i>Двійник (парочка)</i>	дві спарені нитки, що створюють рубчик по довжині тканини. Виникає двійник при попаданні у вічко галева ремізки двох чи більше ниток основи або неправильного приєднання обірваних ниток основи.
<i>Збитий ткацький рисунок</i>	це порушення внаслідок неправильного пробирання ниток основи в ремізки чи бердо. Цей дефект особливо помітний на пістрявотканих тканинах та тканих штучних виробів, що значно погіршує їх естетичність.
<i>Розсікання бердом</i>	розсування ниток основи внаслідок порушення щільності зубів берда.

Дефекти за утком:

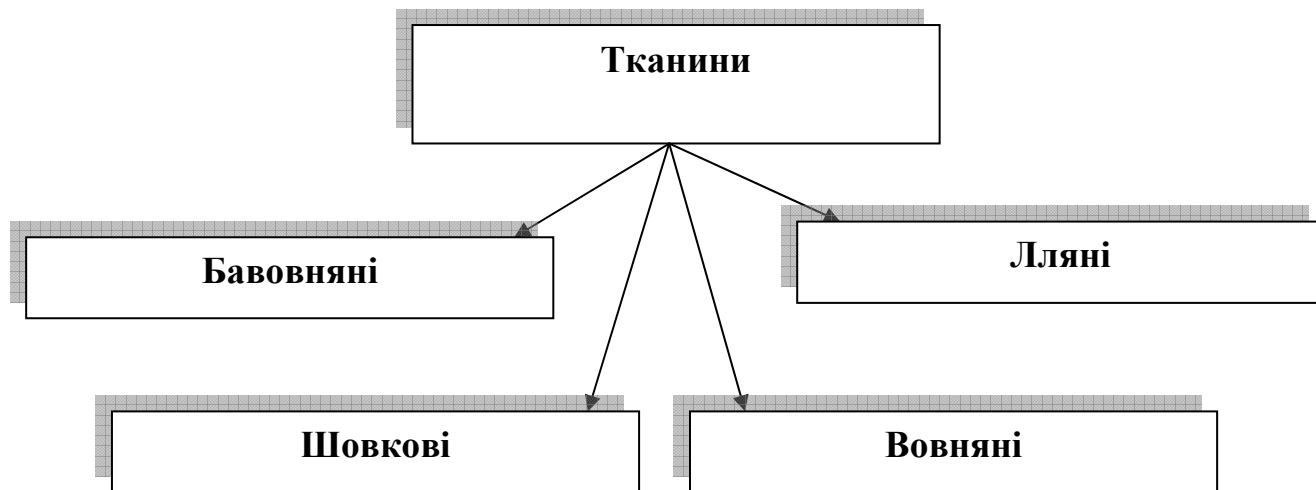
<i>Недосіка</i>	помітна розріджена поперечна смуга, тобто ділянка з розрідженим розміщенням уточних ниток. Виникає дефект внаслідок недосік щільного прибавання ниток утку до краю тканини. Недосіка погіршує зовнішній вигляд тканини та виробу і знижує механічні властивості.
<i>Забоїна</i>	ущільнена ділянка ниток утку по всій ширині тканини чи виробу. Цей ефект погіршує тільки естетичні властивості тканини та тканого виробу (особливо малощільних).
<i>Проліт</i>	проріджена поперечна смужка по всій ширині тканини чи виробу, або її частині, що утворилася внаслідок відсутності однієї чи кількох підряд ниток утку. Проліт погіршує зовнішній вигляд і механічні властивості тканини та тканого штучного виробу.
<i>Нерівний бій</i>	ряд більш темних або світлих ділянок з різною щільністю ниток по утку, тобто чергування недосік та забоїн.

3. *Класифікація та характеристика асортименту тканин.*

Асортимент тканин, що виробляються текстильної промисловістю, надзвичайно різноманітний: тканини побутові різного призначення, технічні, спеціальні та ін.

Такий поділ покладено в основу всіх існуючих систем класифікації тканин - стандартної, преїскурантної (торгової) та наукової (навчальної). Розподіл ж на групи і підгрупи в названих системах класифікації здійснюється за різними ознаками.

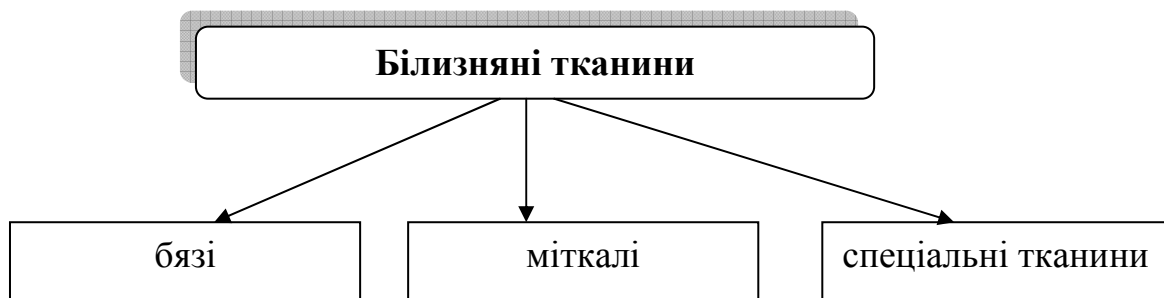
Бавовняні тканини

В залежності від структури пряжі бавовняні тканини ділять на гребінь, кардна, кардна-Гребенне і кардна-апаратні; за способом вироблення - на пестроткане та меланжеві; за характером обробки - сурорі, вибілені, гладко фарбовані, набивні та ін

Бавовняні тканини об'єднані в 17 груп: ситцева, бязеві, білизняна, сатинова, платъевая, панельні, підкладкова, ворсова, хусткової, полотенчатая, сурових тканин, меблево-декоративна, одеяльня, тарних і пакувальних тканин, марлі і марлевих виробів, технічних тканин. Деякі групи підрозділяються на підгрупи.

Бавовняні тканини виробляють з пряжі різної товщини (від 833,3 до 4,12 Текса), різними переплетеннями, але в основному полотняним. Маса їх 1 м² коливається від 22 до 815 г, а ширина - від 22 до 150 см.

Характеристику асортименту бавовняних тканин, згрупованих за призначенням.

Платьево-сорочніе тканини. Ці тканини займають перше місце за метражем серед бавовняних тканин. Їх випускають в самому широкому асортименті. Вона поєднують кілька преїскурантних груп: ситцю, бязі, сатину, платьевиє і ворсові тканини.

Літня підгрупа об'єднує легкі і тонкі платьевиє і сорочечні тканини з малою щільністю. Вони можуть бути набивні, рідше гладкофарбовані і вибілені, полотняного, мелкоузорчатого і крупноузорчатого переплетення. Виробляють їх з тонкої гребінь і каплна пряжі. шириною від 75 до 132 см.

Демісезонний підгрупа включає тканини більшої щільності і маси, з полотняним, саржевим або мелкоузорчатим переплетеннями з кардна і гребінь пряжі. За обробці ці тканини випускають пестротканими, гладко фарбовані, набивні та вибілені. Багато тканини піддають мерсеризації

Зимова підгрупа об'єднує бумазею, фланель і байку - вибілені, гладко фарбовані і набивні тканини з кардна апаратної пряжі з начосом. Зимові тканини багатьох артикулів мають у качці віскозні пряжу або штемпельно волокно. Бумазея - тканина саржевого переплетення, з одностороннім начосом; фланель - саржевого і полотняного переплетення, з двостороннім начосом, більш легка, ніж

Спеціальні тканини відрізняються високою міцністю, призначені для пошиття спецодягу. До них відносяться: спецтріко, спецдіагональ, тканина «Шахтарка» та інші (всього близько 12 артикулів). За структурою, характером обробки і призначенням вони подібні з тканинами гладкофарбовані підгрупи. Виробляють їх гладкофарбовані, в основному з однієї пряжі, тільки деякі - з крученої. Ширина тканин спеціальної підгрупи 62 - 100 см.

Штучні вироби об'єднані в групу хусток (головні і носові) і групу ковдр, в яку входять зимові та літні ковдри, покривала.

Ляні тканини

Льон - самий перший текстильний матеріал рослинного походження, який відкрив чоловік. Основні характеристики виробів з льону цілісність лляних волокон, одержуваних із стебел рослини з однойменною назвою, забезпечується наявністю в них пектину. Крім пектину, волокна льону складаються з Лінина, води (30% разом з пектином) і целюлози (70%).

Волокна гладкі, прямі і світлі, вони більш крихкі і менш гнучкі, ніж у бавовни. Володіючи достатньо високою витривалістю, лляні волокна не відрізняються еластичністю. Завдяки своїй структурі гідрофільність льону значно вище, ніж у бавовни. Через високу теплопровідності лляні волокна активно використовують для виробництва літнього одягу, оскільки матеріал швидко поширює тепло людського тіла по всій своїй поверхні. Висока гідрофільність обумовлює швидке вбирання вологи і швидке висихання матеріалу, що також робить льон кращим, ніж бавовна.

Однак деякі види лляних тканин слід застосовувати тільки до "сухої" хімічного чищення, що визначається особливостями обробки матеріалу на стадії виробництва. Разом з тим льон дуже складно відбілювати, оскільки цей процес (особливо із застосуванням гіпохлориту натрію) призводить до істотного послаблення міжмолекулярних зв'язків волокон.

Льон абсолютно не схильний до впливу молі і лугів, а ось кислотні препарати для нього небезпечні: він "боїться" як холодних концентрованих кислот, так і гарячих розбавлених. При цьому льон достатньо стійкий до дії холодних розбавлених кислот. Насилу піддається фарбуванню і може знебарвлюватися при дії поту.

Вовняні тканини

Асортимент вовняних тканин відрізняється великою різноманітністю. За способом виробництва вовняні тканини поділяються на камвольні (гребеневі) і суконні (тонкосуконні і грубосуконні). Камвольні вовняні тканини можуть бути чистошерстяних і напівшерстяні - в суміші з іншими волокнами.

Напівшерстяна камвольних тканин становить основну групу тканин, що використовуються для виготовлення костюмів та комплектів.

У даному випадку в якості основного матеріалу обрана напіввовняна тканина з лавсаном: з 65% вмістом вовни і 35%-вим вмістом лавсану. Для цієї групи часто використовуються віскозні нитки (лінійна щільність 16,6 текс) або комплексні профільовані капронові нитки (лінійна щільність 2,22 текс) впрікрутку. Тканини з лавсаном виробляють переважно з пряжі лінійної щільністю 22,2 текс х2, в окремих випадках - з ниток лінійної щільності 31,2 текс; 30,3 текс х2; 29,4 текс х2; 25,0 текс х2; 23,8 текс х2. Основні види переплетень, використовуваних в тканинах з лавсаном - комбіноване, полотняне, крепове. Застосовуються також переплетення сатинове, саржевое, рогожка. Щільність тканин даного виду знаходиться в діапазоні по основі 192-353 нитки на 10 см . По качкв 173-250 ниток. Поверхнева щільність напіввовняних

Шовкові тканини

Шовк — натуральна текстильна нитка тваринного походження — продукт виділення залоз гусіні шовкопрядів при звиванні коконів. Довжина шовкової нитки може досягати 800—1000 м. Вона має трикутний переріз і подібно до призми відбиває світло, завдяки чому має гарний блиск.

Найвідомішим застосуванням ниток шовку є виготовлення шовкових тканин.

4. *Формування споживчих властивостей тканин*

Споживчі властивості тканин формуються в процесі їх проектування і вироблення. Провідними факторами споживчих властивостей є: волокнистий склад, структура текстильних ниток, будову тканин, особливості їх обробки. Крім того, на властивості тканин надають певний вплив окремі технологічні особливості виконання тих чи інших виробничих операцій на всіх етапах виробництва. Властивості тканин не залишаються постійними, вони можуть змінюватися в процесі зберігання, транспортування, під впливом умов експлуатації виробів. Всі фактори роблять на споживчі властивості тканин комплексний вплив.

Експлуатаційні властивості

Експлуатаційними називаються властивості, від яких залежить термін служби тканин. До них відносяться міцність тканини на розрив, подовження, стійкість до стирання та ін.

Маса тканини характеризує витрата сировини і визначає її призначення. Характеристикою служить маса від 14 до 1110 г.

Міцність тканини на розрив - здатність тканини чинити опір руйнуванню під дією розтягує навантаження.

Це один з основних показників, що визначають термін служби виробів. Міцність тканини на розрив і подовження залежать від виду волокна, якості пряжі, щільності. Переплетіння і характеру обробки тканини. Встановлюють цей показник по основі і утку, розриваючи на динамометрі смужки тканини шириною 50 мм і довжиною 100 мм для вовняних і довжиною 200 мм для всіх інших тканин. Міцність тканин на розрив коливається від 1 до 17,4 Н.

Подовження тканини при розриві визначають одночасно з міцністю і виражають у міліметрах (абсолютне подовження) або у відсотках (відносне подовження). Подовження може бути повним, пружним, еластичним і

Усадка тканини - це зміна її розмірів після волого-теплової обробки, виражене у відсотках. Допустимі норми усадки передбачаються в ГОСТах на тканині. Стійкість до стирання характеризує знос тканини при терті про різні тіла. Цей показник залежить від будови і величини опорної поверхні тканини. Чим більш гладка поверхня в тканині, тим вище стійкість до стирання.

Зминання - властивість тканини утворювати складки під впливом механічних впливів. На зминання впливають вид волокна, його тонина, довжина і крутки, а також вологість самих волокон і навколишнього повітря. Тканини з високою пружністю мають менше зминання. Високим зминанням характеризуються бавовняні, лляні та віскозні тканини.

Гігієнічні властивості

Ці властивості визначають ступінь нешкідливості тканин для організму людини і рівень комфортності при носінні виробів з них. Гігієнічність тканин залежить від їх повітро-і паропроникність, пилесмність, теплопровідності, гігроскопічності, водопроникності і т.д.

Характеристика гігієнічних властивостей

Властивості	Характеристика
<u>Повітропроникність</u>	Здатність тканин пропускати повітря. Вона характеризується кількістю повітря в міліметрах, що проходить через 1 см 3 тканини в одну секунду. Повітропроникність залежить від будови і пористості тканини. Найбільшою повітропроникністю володіють білизняні, сукневі, сорочкові і взуттєві тканини.

<u>Пилоємність</u>	Здатність тканини поглинати пил. Тканини з ворсом, шорсткою поверхнею володіють найбільшою пилоємність
<u>Теплопровідність</u>	Характеризується кількістю тепла, що проходить через тканину. Теплопровідність тканини перебуває у зворотній залежності від її товщини і пористості і визначається видом волокна і пряжі.
<u>Гігроскопічність</u>	Здатність тканини поглинати з навколишнього середовища вологу і віддавати її. Цей показник залежить від виду волокна, структури тканини, характеру обробки, від температури і вологості навколишнього повітря. Добру гігроскопічність мають лляні, бавовняні і вовняні тканини, поганий - тканини з синтетичних волокон.
<u>Теплозахист</u>	Здатність тканин захищати тіло людини від зайвої втрати тепла при низькій температурі навколишнього середовища.
<u>Блиск</u>	Залежить від її фактури, ступеня гладкості поверхні волокон, характеру обробки і величини крутки складових ниток.
<u>Драпіруємість</u>	Здатність тканини утворювати складки під дією власної маси. Вона залежить від жорсткості тканини.

Гігроскопічність характеризує здатність поглинати водяну пару. Оцінюють (у%) щодо збільшення маси проби після її витримки при відносній вологості повітря, близькій до 100%, відносно маси сухої проби;

вологовіддача характеризує здатність віддавати водяні пари. Оцінюють (у%) щодо зменшення маси проби, витриманою спочатку при близькій до 100%, потім - при вологості 0%, відносно маси сухої проби;

Водопоглинання характеризує здатність поглинати воду при зануренні в неї. Оцінюють (у%) за масою води, поглиненої пробою, щодо мас сухої проби.

Гігроскопічні властивості залежать в основному від сировинного складу. Високими показниками - з синтетичних. Особливо важливі ці властивості для білизняних і легких тканин.

Проникність: повітропроникність характеризує здатність пропускати через себе повітря. Оцінюють (в $\text{дм}^3 / \text{м}^2 \cdot \text{с}$) за кількістю повітря, який пройшов через 1 м^2 тканини протягом 1 с при постійному перепаді тиску по обидві сторони тканини, головним чином від пористості і товщини;

Паропроникність характеризує здатність пропускати водяні пари з середовища з підвищеною вологістю в середу зі зниженою вологістю. Оцінюють (У%) за масою парів води, що пройшли через пробу тканини, щодо маси випарувалася води з відкритого судини того ж розміру і за той же час. Високу паропроникність мають тканини пористої структури і з гідрофільних волокон.

Водотривкість (водопроникність). Характеризується здатність чинити опір проникненню води. Оцінюють (в Па) за величиною тиску на пробу до появи крапель води на протилежній стороні. Визначають при контролі якості тканин з водонепроникною і водовідштовхувальним обробкою.

Електризуємість. Характеризують питомою поверхневим електричним опором (Ом). Від його розміру залежить ступінь розсіювання електростатичних зарядів. При гранично допустимій величині $10^{10} - 10^{11}$ жовтня Ом тривалість відлипання тканини не перевищує 1 с. Сильно електризується, тканини з синтетичних волокон.

Теплозахист. Характеризують сумарним тепловим опором, що впливає на здатність тканини затримувати тепло. Оцінюють ($\text{в } 0 \text{ C} / \text{м}^2 \cdot \text{Вт}$) з падіння температури при проходженні через 1 м^2 тканини теплового потоку в 1 Вт.

Найкращими теплозахисними властивостями володіють вовняні суконні тканини складних переплетень, великої щільності і товщини (драпи, сукна та ін.)

5. Маркування, упакування та зберігання тканин.

Складання та упаковка тканин. Тканини в процесі складання формуються в шматки. ГОСТами передбачено загальне для всіх тканин вимога комплектації шматків одного виду і сорту. Кількість відрізів в шматку тканин обмежується.

У шматок повинні комплектуватися відрізи тканини одного артикулу, сорту, однакового кольору, відтінку, малюнка і т.п.

Способи складання різні і залежать від виду та ширини тканини; вказані в стандартах на первинну упаковку і маркування тканин.

Для перевезення на далекі відстані текстильні матеріали упаковують в кіпи, в жорстку, напівжорстку і м'яку тару.

У жорстку тару - ящики з дощок або фанери - пакують тканини, які не повинні піддаватися пресуванню (ворсові, креповим, махрові і т.д.).

До напівжорсткої тари відносять стоси, у яких шматки тканини, що знаходяться в спресованому стані, обгорнуті папером і обтягнуті металевим дротом або стрічкою. У напівжорстку тару пакують більшість тканин.

М'які тара - це м'які стоси) без хустка), тюки, рулони. При упакуванні в м'які стоси тканину накривають двома шарами обгорткового паперу і обтягують тканиною, потім скріплюють двома металевими стрічками, під які підкладають картонну стрічку.

Тканини та штучні вироби без додаткової упаковки можна транспортувати тільки в фургонах або контейнерах.

Маркування. Маркують тканини клеймом і прикріпленими до них ярликами з даними про якість і кількість. Клеймо наносять контрастною незмивною фарбою з виворітного боку тканини так, щоб фарба не проходила на лицьову сторону. Клеймо повинно містити найменування підприємства - виробника та номер контролера ВТК. На верхньому кінці шматка повинно бути додаткове тавро з зазначенням довжини тканини в шматок. На шматках ставлять також штамп, який вказує вид обробки тканини.

До номером артикулу тканин, вироблених з додатковими видами обробки, додають умовні буквені позначення.

До шматках тканин повинні бути прикріплені ярлики з картону або щільного паперу.

На ярликах вказують:

найменування підприємства-виробника, його товарний знак та місцезнаходження

найменування нормативно-технічної документації, відповідно до якої вироблена дана продукція

кількість відрізів в шматку (вказують при наявності у шматку тканини більше одного

найменування волокон і ниток та їх процентний зміст

ступінь стійкості забарвлення

номінальна ширина тканини

вид обробки

номер та вид малюнка

номер шматка

довжина тканини в шматку

сорт

роздрібна ціна 1 м

Дата випуску

номер контролера

група незминаємості (вказують тільки на тканинах, для яких цей показник передбачений до нормативно-технічної

індекс «Д» (для дитячого асортименту).

Колір ярлика повинен бути

для 1-го сорту - світлого тону

для 2-го сорту - із синьою смужкою по діагоналі; для шовкових тканин

для 3-го сорту - з фарбою смужкою по діагоналі

У кожний шматок тканини, в кожне штучне виріб і в кожную пачку мірного клаптя, виготовлених із застосуванням хімічних волокон, пам'ятки із зазначенням способу догляду за тканинами і виробом.

На тарі кожного виду ставлять маркування з цифровим шифром, перші дві цифри якого означають номер складу, а решта - порядковий номер пакувального місця.

Зберігання. Тканини зберігають у сухих критих складських приміщеннях при температурі 15 - 18 0 С і відносній вологості повітря 60 - 65%. Висока температура (30-40 0 С) і підвищена вологість (вище 65%) сприяє розвитку мікроорганізмів, що руйнують тканини. Крім того, при високій температурі прискорюється процес поступового погіршення властивості тканин за рахунок старіння полімерів. При зниженій температурі збільшується можливість прання тканин.

Складські приміщення для зберігання текстильних не упакованих товарів повинні бути спеціалізовані за видами волокон: бавовняні, вовняні, шовкові, лляні. Тканини укладають на стелажах по групах, артикулами, малюнкам. На стелажах, де зберігається не упакований товар, повинні бути поміщені покажчики: номер ряду, розташування стелажів, номер стелажа, найменування груп тканин (білизняна, костюмна, сукнева і т.д.).

При зберіганні тканини необхідно розташовувати на відстані, не менше: від опалювальної системи та інших нагрівальних приладів - 1 м, від стін і підлоги - 20 см , Від електричних лам 50 см . у складському приміщенні повинні бути вивішені докладні інструкції зі зберігання, складені для тканин з урахуванням загальних принципів впливу ряду факторів (вологи, температури, світла, кисню повітря, пилу та ін.) на їх споживчі властивості, а також зручність виборки. Усі працівники, пов'язані з прийманням та зберіганням товарів, повинні керуватися цим інструкціям.

ТЕМА 2 ШВЕЙНІ ТА ПРІКОПІАЖНІ ТОВАРИ

Лекція 1: Швейні товари

Питання до теми:

1. Які фактори впливають на формування споживчих властивостей одягу в процесі виготовлення. Розглянути типологію населення та проектування одягу. Характеристика деталей одягу.
2. Визначить класифікацію та характеристику групового асортименту швейних виробів. Розглянути характеристику основного асортименту основних класів одягу: побутовий одяг, спортивний одяг, спеціальний, відомчий одяг.
3. Характеристика білизни натільної, постільної та столової. Головні убори. Панчішно-шкарпеткові рукавичні вироби.
4. Вивчити контроль якості швейних виробів. Розглянути нормативно – технічну документацію на швейні товари. Сортність швейних виробів.
5. Розглянути дефекти виробів. Маркування та упакування швейних виробів. Зберігання швейних виробів.

План:

1. Формування споживчих властивостей одягу в процесі виготовлення. Типологія населення та проектування одягу. Характеристика деталей одягу.
2. Класифікація та характеристика групового асортименту швейних виробів. Характеристика основного асортименту основних класів одягу: побутовий одяг, спортивний одяг, спеціальний, відомчий одяг.
3. Білизна натільна. Білизна постільна та столова. Головні убори. Панчішно-шкарпеткові рукавичні вироби.
4. Контроль якості швейних виробів. Нормативно – технічна документація на швейні товари. Сортність швейних виробів.
5. Характеристика дефектів виробів. Маркування та упакування швейних виробів. Зберігання швейних виробів.

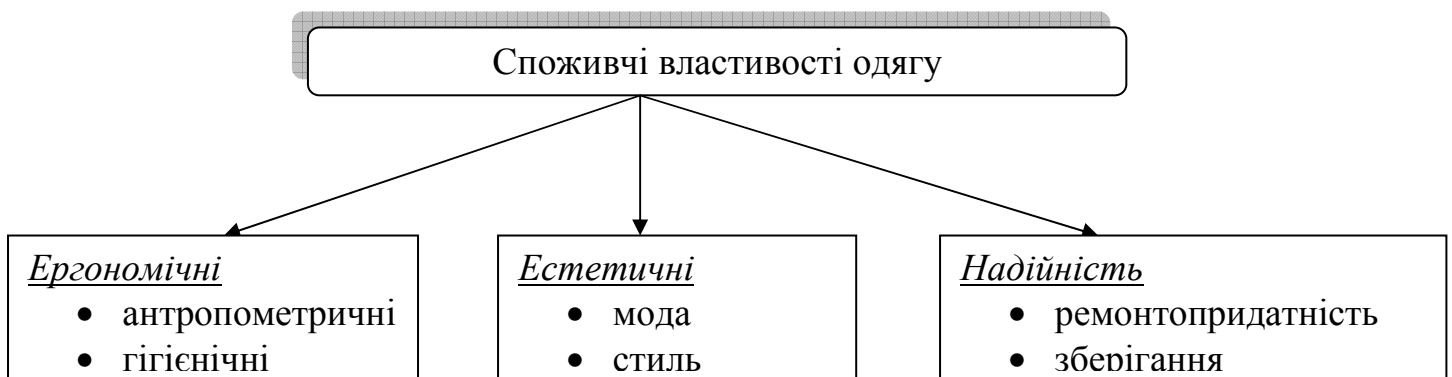

Література:

1. Бешпапошнікова, В.И. Фізическіе, механіческіе і експлуатаціонніе свойства текстильних матеріалов: Методіческіе указанія к лабораторним работам / В.И. Бешпапошнікова - Саратов: Саратов. гос. техн. ун-т, 2007. – 34 с.
2. Пуґачовський Г.Ф., Тихонова Н.П. Товарознавство непродовольчих товарів. Навчальний посібник. – К.: КНТЕУ. – 2003. – 324с.
3. Ходыкин А.П., Ляшко А. А., Волошко Н. И., Снитко А.П. Товароведение непродовольственных товаров: Учебник для средних специальных заведений.- М.: Издательство-торговая корпорация «Дашкови и К», 2006.- 540с.
4. Николаева М.А. Товароведение непродовольственных товаров. Изд-во «ИНФРА-М», - 2002, - 283 с.
5. Товароведение и организация торговли непродовольственными товарами: Учеб. для нач. проф. образования / Под ред. А.Н. Неверова, Т.И. Чалых. - М.: ИРПО; Изд. центр «Академия», 2000. - 464 с.

1. Формування споживчих властивостей одягу в процесі виготовлення.

Типологія населення та проектування одягу. Характеристика деталей одягу.

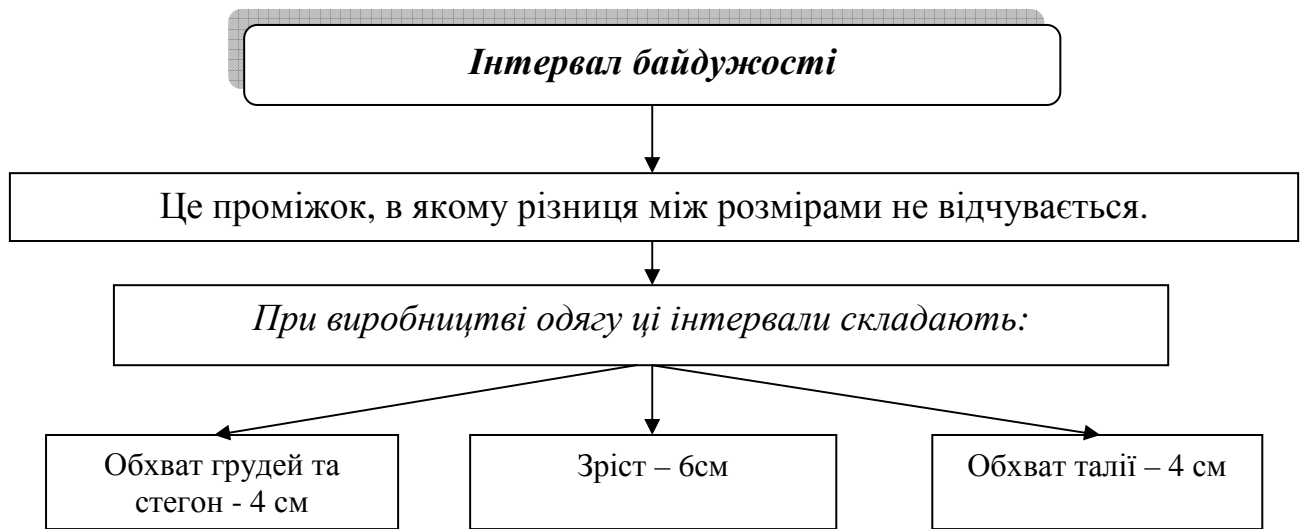

Показники формування споживчих властивостей одягу

Показник	Характеристика
<i>Типова фігура</i>	Розмірна характеристика тіла людини представлена вимірами, званими розмірними ознаками. Розмірні характеристики тіла включають обхвати, поздовжні і поперечні вимірювання.
<i>Тип статури</i>	Тип статури характеризує зовнішню форму тіла людини і залежить від ступеня розвитку мускулатури і жировідкладень.
<i>Тип постави</i>	Тип постави залежить головним чином від форми хребта. Основні типи постави - сутула, нормальна, перегібіста. Вони визначаються формою вигинів хребта, а також ступенем виступи лопаток, розвитком мускулатури і жировідкладення в області шиї, спини, сідниць.

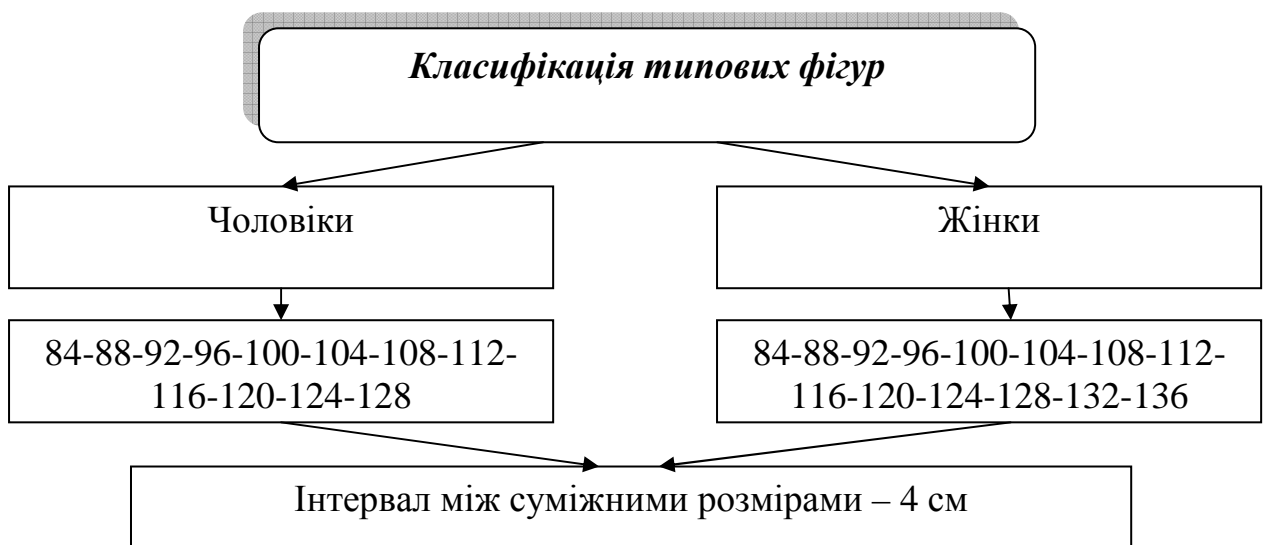
Кількість типових фігур визначається не тільки кількістю ведучих розмірів, але й величиною проміжку (інтервалу) між сусідніми номерами по кожній ведучій ознаці. Величини інтервалів між суміжними варіантами розмірів, ростів та повноти встановлюють дослідним шляхом та відповідають інтервалу байдужості.

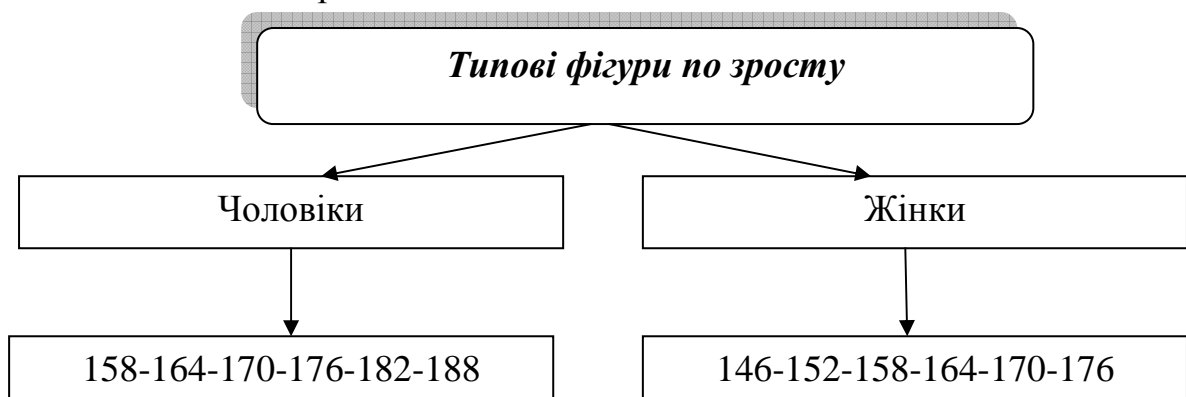

Розмір фігури визначається величиною обхвату грудей в сантиметрах.

Типові фігури жінок підрозділені на чотири полнотні групи, чоловіків - на п'ять. Різниця в полнотних показниках типових фігур одного і того ж розміру і росту в суміжних полнотних групах дорівнює 4 см по обхвату талії у чоловіків і 4 см по обхвату стегон у жінок.

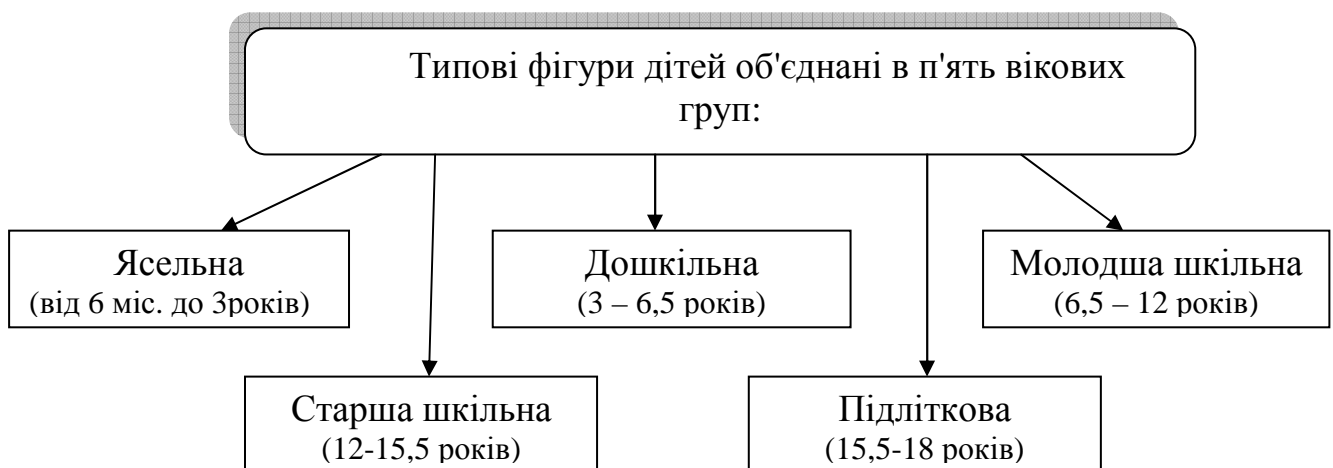
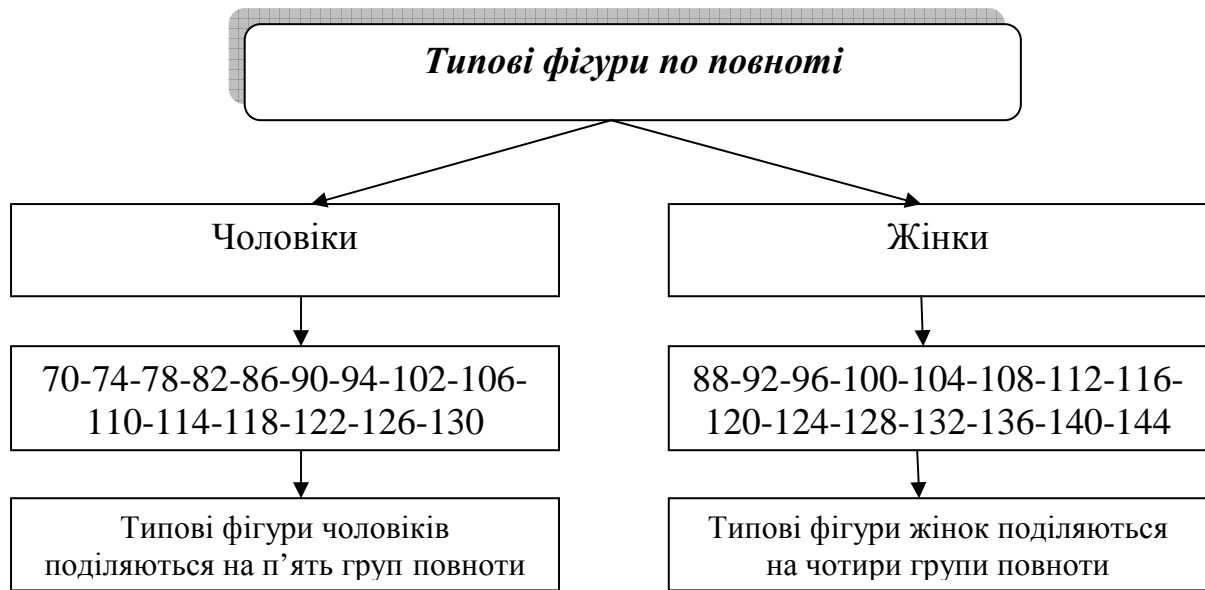
Зріст – це довжина людини без взуття від верхньої точки голови до підлоги в сантиметрах.

Інтервал між суміжними ростами – 6 см.

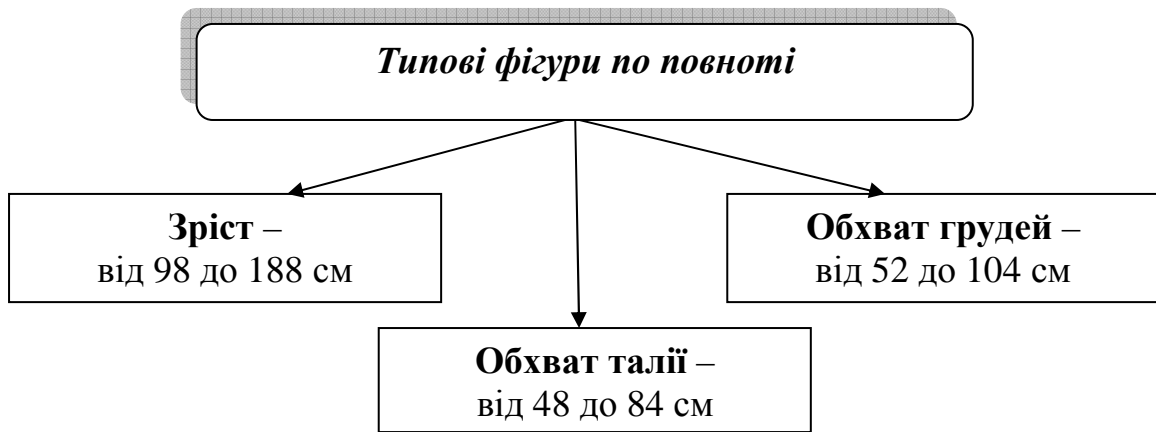
Підприємства торгівлі мають право заказувати, а підприємства повинні виробляти одягу особливо великих розмірів та зросту.

Повнота – характеризує тип будови тіла та вікову зміну фігури дорослої людини. Повнотним показником є обхват талії у чоловіків та обхват стегон з обліком виступу живота у жінок.

Ведучими розмірними ознаками у дітей є зріст. В кожній групі для кожного варіанту росту виділяються визначені розміри.

Інтервал зросту – 6 см, по обхвату грудей – 4 см, по обхвату талії – 3 см.

Промислове виробництво одягу включає розробку моделі (проекування) і її виготовлення (тиражування).

Процес виготовлення складається з наступних етапів:

- I Створення моделей одягу та затвердження їх на художній раді;
- II Розробка конструкції лекал на моделі масового виробництва;
- III Перевірка конструкції лекал в умовах масового виробництва;
- IV Підготовка матеріалів до розкрою та розкрій деталей одягу;
- V Виготовлення та оздоблення виробів.

Типологія — класифікація за істотними ознаками

Типологія споживання передбачає виділення як типів споживачів, об'єднаних за єдністю або близькістю вимог до товару, так і типові умови споживання.

При цьому як на найважливіше вказується на систему особа-одяг, в якій виділені дві групи взаємозалежних потреб: біологічні і соціальні.

Клас потреб	Група потреб, що обумовлена	Ознака, що визначає потреби, типи споживачів і умови споживання
Потреби в системі особа- одяг	Біологічними особливостями людини	Соціальної характеристикою людини Стать, вік, антропометричні характеристики, індивідуальні особливості: колір волосся, очей, шкіри, темперамент і т.д.
	Соціальною характеристикою людини	Стать, вік, антропометричні характеристики, індивідуальні особливості: колір волосся, очей, шкіри, темперамент і т.д. Суспільне становище, національна приналежність, місце проживання, особливості умов життя, спеціальність, захоплення, індивідуальні смаки
Потреби в системі особа- одяг - кліматична середа	Регіоном перебування Сезоном. Часом доби	Північ, середня смуга, південь і ін. Зима, весна-літо осінь. Ранок, день, вечір
Потреби в системі особа- одяг - предметне середовище	Природним середовищем.	Північ, середня смуга, південь і ін.
	Штучної середовищем	Домашня, вулична, транспортна, виробнича, для туризму, спортивна, урочиста
Потреби в системі особа- одяг - соціальна середа	Національної середовищем	Республіка, край, автономна область та ін.
	Середовищем умов життєдіяльності Рівнем життя суспільства	Сім'я, вулиця, транспорт, виробництво, туризм, спорт, урочистості Високий, середній, низький і ін.
	Вимогами соціально-історичного характеру	Стиль, мода та ін.

Проектування одягу - важливий етап швейного виробництва.

Здійснюють розрахунково-графічним і муляжних способами.

Схема існуючого процесу проектування одягу представлена на рисунку 3.1

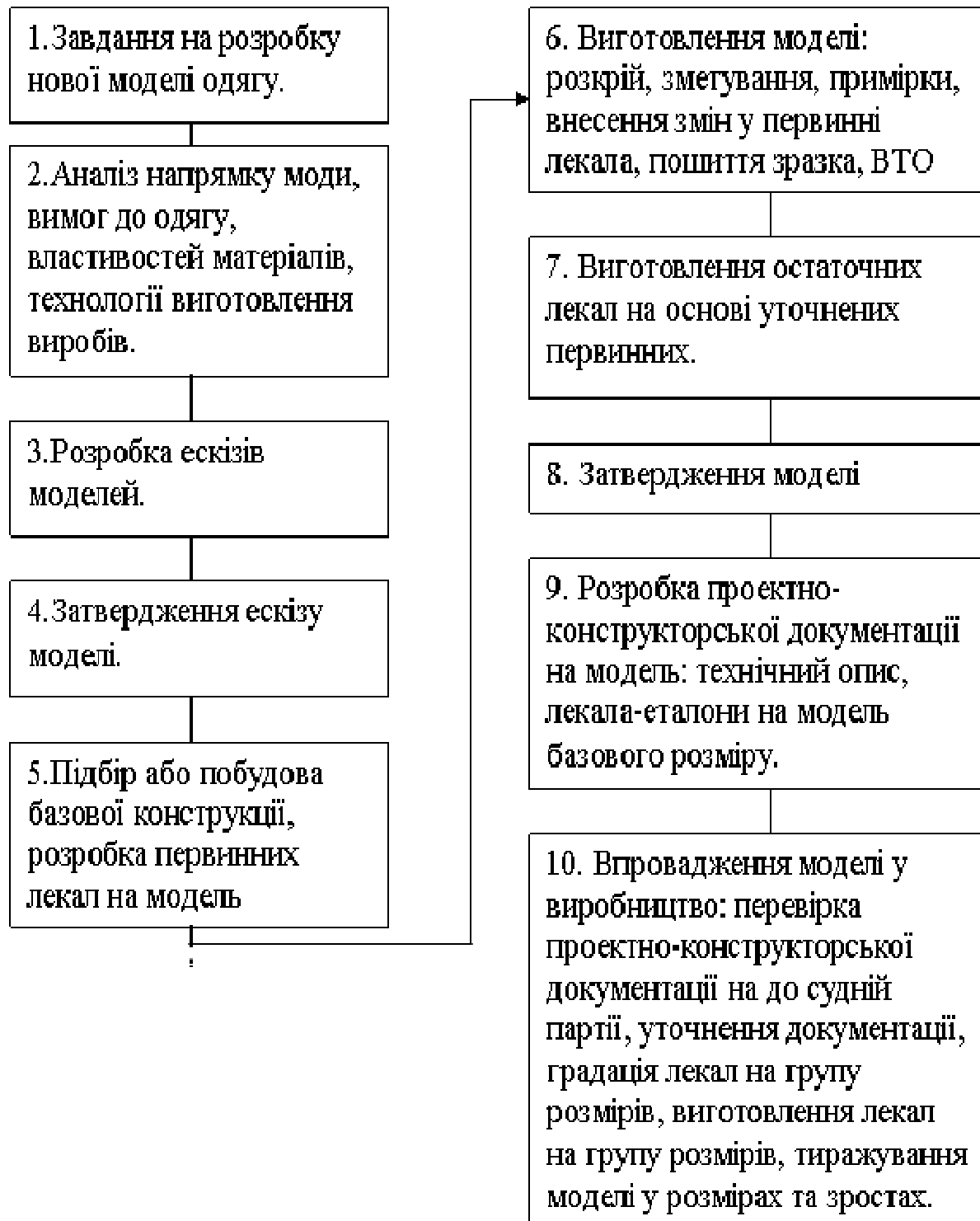

Рис. 2.1 Схема існуючого процесу проектування нових моделей одягу.

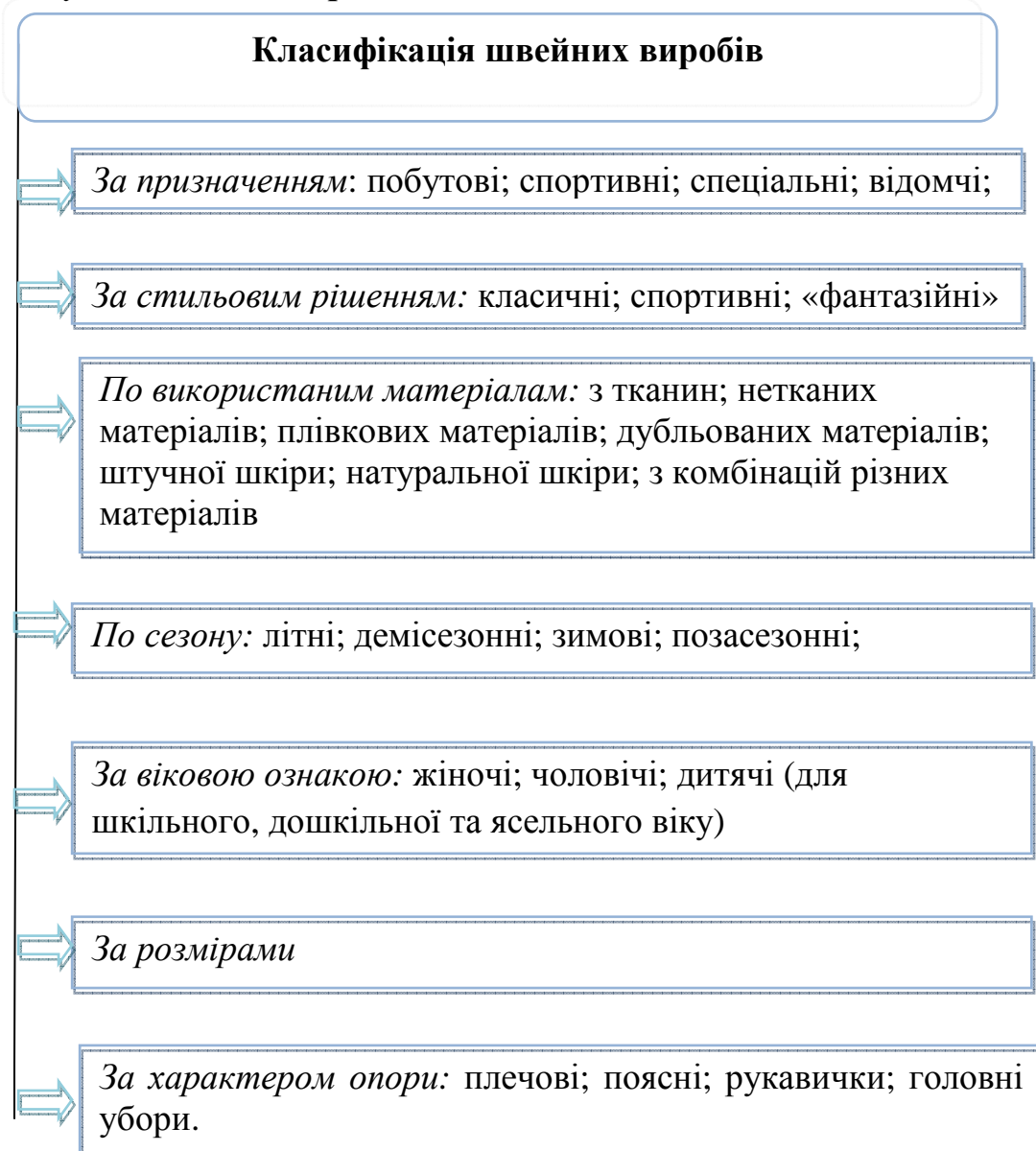
Характеристика деталей одягу

Деталь одягу	Характеристика
<i>Перед</i>	передня деталь швейного виробу,
<i>Спинка</i>	задня деталь швейного виробу суцільновикроєна
<i>Поличка</i>	передня деталь швейного виробу з розрізом, що доходять до низу.
<i>Вставка -</i>	деталь або оброблений вузол, для обробки переду швейного виробу.
<i>Підборт</i>	деталь переда або поличок для обробки країв борту швейного виробу.
<i>Планка</i>	деталь швейного виробу у вигляді втачаної, притачаної або настроченої смужки матеріалу для обробки країв застібки або обробки швейного виробу.
<i>Рукав</i>	деталь швейного виробу, що покриває руку.
<i>Кокетка</i>	деталь або вузол верхньої частині переду, спинки, рукава, а також спідниці і брюк.
<i>Комір</i>	деталь швейного виробу для обробки та оформлення вирізу горловини.
<i>Откосок</i>	деталь швейного виробу для обробки потайної застібки передньої частини половини штанів, призначена для пришивання гудзиків, кнопок, текстильної застібки.
<i>Мульфик</i>	деталь швейного виробу для обробки потайної застібки передньої частини половини штанів, призначена для петель, молнії, кнопок, текстильної застібки.
<i>Манжета</i>	деталь або вузол швейного виробу для оформлення низу рукавів і (або) штанів.
<i>Кишеня</i>	деталь або вузол швейного виробу для зберігання дрібних предметів і декоративного оформлення виробів
<i>Підкладка</i>	деталь йдучи вузол швейного виробу для оформлення його з виворітного боку.
<i>Прокладка</i>	деталь, або вузол швейного виробу для надання стійкості форми або теплозахисних властивостей, розташовані між верхнім і нижнім шарами матеріалів.
<i>Пояс</i>	деталь швейного виробу для фіксації його на фігурі людини і (або) декоративного оформлення.

<i>Погон</i>	деталь або вузол швейного виробу у вигляді смуги, прикріпленою до виробу в області плеча для його декоративного оформлення.
<i>Волан</i>	деталь швейного виробу для його декоративного оформлення у вигляді широкої смуги матеріалу, з'єднаної з виробом по краю одного поздовжнього боку, конструкція якої забезпечує утворення хвилеподібного краю.
<i>Жабо</i>	деталь швейного виробу з легких матеріалів або мережив для декоративного оформлення його у коміра зі збірками або складками.

2. Класифікація та характеристика групового асортименту швейних виробів. Характеристика основного асортименту основних класів одягу:

побутовий одяг, спортивний одяг, спеціальний, відомчий одяг.

Характеристика основного асортименту основних класів одягу

Клас одягу	Характеристика
<i>Побутовий</i>	<p>За умовами експлуатації підрозділяють на домашній, повсякденний, вихідний (вечірній), для урочистих випадків і т. д.</p> <p>У свою чергу побутовий одяг залежно від умов експлуатації підрозділяється на підкласи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>верхні вироби</u> — піджаки, жакети, пальто, плащі, куртки і інші види одяг, призначений для носіння в прохолодний час року; • <u>легкі вироби</u> — плаття, блузи, сорочки, спідниці, брюки і т. д., тобто ті види одяг, який носить або в теплу пору року, або під верхніми виробами; • <u>натільні вироби</u> — види одяг, який надівається безпосередньо на тіло людини, тобто білизна, нічні сорочки, піжами і т. п.; • <u>корсетні вироби</u> — ті види білизни, які допомагають додати тілу определенні параметри і форму, до них відносяться бюстгальтери, грації, корсети і т. д.; • <u>головні убори</u> — особливий вигляд швацьких виробів, які є аксесуарами, тобто доповненнями до одягу.
<i>Спортивний</i>	<p>Залежно від виду спорту: мото - і велоспорту, для ковзанярського, лижного, водного спорту, для тенісу, футболу та ін. Характеризується підкресленою свободою форми, різноманітністю крою рукавів: вгачений, реглан, цільнокрійний, комбінований. Характерними є наступні деталі: накладні кишені, що застібаються, клапани, пояси, хлястики, кокетки відстрочені і відлітні, манжети, складки, шліци; увага акцентується на різній фурнітурі.</p>
<i>Спеціальний</i>	<p>Призначений для людей, які працюють у різних галузях промисловості, сільському господарстві,</p>

	транспорті тощо.
<i>Відомчий (фірмовий)</i>	Має різне призначення і використовується в армії, міліції та інших відомствах.

3 Білизна натільна. Білизна постільна та столова. Головні убори.

Панчішно-шкарпеткові рукавичні вироби.

Білизну швейну за призначенням підрозділяють на натільну; постільну; столову; за віковою ознакою - на жіночу, чоловічу, дитячу за розмірами, утворень, видами і фасонами.

Вид виробу	Характеристика
<i>Білизна натільна</i>	Включає сорочки верхні і піжами для відпочинку, комбінації, штани чоловічі і для хлопчиків, труси, плавки, гарнітури, комплекти з двох і більше предметів, білизна для новонароджених, вироби корсетні і бюстгалтери. Виготовляють з тканин і трикотажних полотен, що характеризуються пружністю, гігієнічністю, стійкість до розриву, стирання і багаторазовому розтягування.
<i>Білизна постільна та столова</i>	Білизна постільна включає простирадла, підодіяльники, наволочки і ковдри. Простирадла виготовляють із вибілених, пестротканых або набивних тканин. Підодіяльники бувають відкритими з бортиками і закритими типу чохла, наволочки - подушечними, тюфячними, матрацними. Білизна столова представлена скатертинами, серветками і рушниками, що мають різні розміри, форми, обробку і сировинний склад. Випускають в одиничному варіанті і у вигляді наборів.
<i>Головні убори</i>	Відносяться капелюхи, капелюхи-панамми, шапочки дитячі, чепчики, капори, панамки, феськи, кепки, кашкети, берети, тюбетейки, жокейки, матроски, шоломи. Для виготовлення головних уборів застосовують тканини різного

	волокнистого складу і різних видів обробки, хутро натуральне і штучне, штучні й синтетичні шкіри, фетр, соломку і т. п.. Для обробки широко використовують пряжки, кнопки, гудзики, брошки, квіти, стрічки та ін.
<i>Панчішно-шкарпеткові рукавичні вироби</i>	<p>Панчішно-шкарпеткові вироби за призначенням: вироби поділяються на побутові, спортивні, медичні.</p> <p>До асортименту жіночих і дитячих виробів належать панчохи, напівпанчохи, шкарпетки, підслідники, колготки.</p> <p>Рукавичні вироби: до цієї групи належать рукавиці й рукавички, вироби, що вдягаються безпосередньо на кисть руки та частково або повністю на руку до передпліччя.</p>

4 Контроль якості швейних виробів. Нормативно – технічна документація на швейні товари. Сортність швейних виробів.

Під оцінкою якості розуміють контроль (перевірку) споживчого рівня якості продукції на основі результатів аналізу

Якість швейних виробів залежить від якості тканин, якості моделювання, конструювання, технології шиття. Контроль якості швейних виробів здійснюють, порівнюючи вироби з еталонними зразками.

Нормативно-технічна документація на швейні товари

Документ	Назва
ГОСТ 4103-82	«Изделия швейные. Методы контроля качества»
ГОСТ 10581-91	«Изделия швейные. Маркировка, упаковка, транспортирование и хранение»

ГОСТ 12566	«Изделия швейные бытового назначения. Определение сортности»
ГОСТ 12807-2003	«Изделия швейные. Классификация стежков, строчек и швов.»

Контроль якості швейних виробів

Посадка виробу на фігурі: визначається візуально виріб надівається на людину або манекен, застібається на всі гудзики і зав'язується пояс (якщо є). Оцінюється відповідність виробу розмірами і формою тіла людини, моді, цілісність композиції виробу, наявність конструктивних дефектів

Технологія виготовлення одягу органолептичним методом: визначається візуально на столі. Виріб розташовується на столі виворітною стороною вгору, оцінюється якість виробу з виворітного боку, далі з лицьової сторони. Оцінюється наявність дефектів у виробі стібків, рядків, швів, з'єднань і волого-теплової обробки, а також симетричність парних деталей.

Технології виготовлення вимірювальним методом: визначаються розміри дефектів, а також симетричність парних деталей шляхом контролю лінійних вимірювань виробів, частоти стібків, розмірів дефекти зовнішнього вигляду матеріалів і парних деталей одягу. До основних лінійних вимірювань виробів відносяться: довжина спинки, ширина спинки, ширина виробу на рівні пройми, довжина рукава, довжина коміра, ширина виробу по лінії талії, ширина виробу на рівні лінії стегон.

Упаковка та маркування: Основна увага приділяється якості графічного зображення, колірного рішення, інформаційного забезпечення.

Сорт швейного виробу залежить від наявності дефектів, посадки виробу на фігурі.

У комплектних виробках сортність виробів визначається окремо. При цьому вартість піджака або жакета приймається за 60 %, а брюк або спідниці — за 40 % від вартості всього костюма. Якщо костюм-трійка, то вартість піджака — 50 %, жилета — 15%, брюк-35%.

✧ У комплектних швейних виробках сортність кожного виробу визначають окремо і встановлюють по виробу нижчого сорту. Наприклад, якщо в костюмі піджак 1 -го сорту, а брюки 2-го сорту, то весь комплект 2-го сорту, а поступка встановлюється з вартості брюк.

5 Характеристика дефектів виробів. Маркування та упакування швейних виробів. Зберігання швейних виробів.

Назва дефекту	Характеристика
З'єднання підкладки з верхом	<p>Підкладка не відповідає вершині виробу за розміром. Зовнішні ознаки: підкладка ширше, довше або коротше верху виробу. Перекіс притачної або пристьобуваної підкладки. Зовнішні ознаки: косі і поперечні складки на підкладці або матеріалі верху.</p>
<p><i>Дефект прокладочних деталей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Деформація прокладочних матеріалів • Відсутність кромки • Відсутність кріплення прокладочних деталей 	<p>Невідповідність або відсутність прокладочних деталей, передбачених у зразку купленого товару.</p> <p>Зовнішні ознаки: виріб не має остаточно обробленого виду, необхідної форми і жорсткості.</p> <p>Зовнішні ознаки: матеріал верху має слабину або перекіс (деформація визначається на дотик).</p> <p>Зовнішні ознаки: края деталей розтягнуті, при огляді з внутрішньої сторони виявляється повне або часткова відсутність стримує кромки</p> <p>Зовнішні ознаки: слабина і провисання окремих деталей. Дефект встановлюється при зволіканні деталей або огляді з внутрішньої сторони.</p>
<p><i>Дефект стібків, рядків, швів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Рідка частота стібків в сполучних швах 	<p>Слабке натягнення ниток. Зовнішні ознаки: у стачних швах видно нитки стібків на лицьовій стороні без розтягування. Причина утворення дефекту: порушення регулювання петлеутворюючої швейної машини.</p> <p>Зовнішні ознаки: рідкі стежки у швах (визначається підрахунком кількості стібків на певній ділянці)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Відхилення обробних рядки від встановленого напрямку • Обриви сполучних ниток швів • Обсипання крайового зрізу матеріалу. • Простриг 	<p>Зовнішні ознаки: обробний рядок прокладено ближче від краю деталі або наміченій лінії.</p> <p>Зруйновані стібки на окремих ділянках швів, при цьому проколи від машинної голки нерівні і помітна деформація матеріалу на сусідніх ділянках.</p> <p>Зовнішні ознаки: крайовий зріз матеріалу висипався з шва.</p> <p>Проріз матеріалу у формі кута або трикутника, розташований на будь-якій ділянці деталі (виріб пред'явлено експерту в розпакованому вигляді).</p>
<p><i>Дефекти підготовки та обробки:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Різновідтіочність деталей. • Опал • Відсутність додаткових деталей в комплекті. 	<p>Зовнішні ознаки: деталі виробів мають різний відтінок кольору.</p> <p>Зовнішні ознаки: зміна кольору (жовтизна) матеріалу: відсутність ворсу на обпаленому ділянці; втрата міцності матеріалу; обпалене місце у вигляді смуги з яскраво вираженим контуром.</p> <p>Зовнішні ознаки: в комплекті або виробі відсутні додаткові предмети, передбачені моделлю</p>

<p><i>Дефекти матеріалу. Дефекти пряжі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Засміченість пряжі. • Мушковатість, шишковатість 	<p>Зовнішні ознаки: на поверхні тканини помітно виділяються дрібні частинки рослинного походження, не пофарбовані барвниками</p> <p>Зовнішні ознаки: невеликі потовщені місця тканини, скручені в грудочки волокна (в чистововняних тканинах грудочки волокна завжди мають однаковий колір, з кольором тканини, а в тканинах зі змішаних волокон можуть різко відрізнятися за кольором)</p>
<p><i>Дефекти ткацтва:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Блізна • Проліт • Забоїна • Штопання через край 	<p>Зовнішні ознаки: відсутність однієї або двох поруч лежачих ниток основи на певній довжині тканини,</p> <p>Зовнішні ознаки: відсутність однієї або двох ниток качка на певній довжині тканини,</p> <p>Зовнішні ознаки: сильна ущільненість ниток качка по всій ширині деталі (в фарбованих тканинах у вигляді нерівномірного фарбування або смугастості за уточними ниткам),</p> <p>Зовнішні ознаки: штопання з порушенням малюнка переплетення нитками, ні кольору, ні по товщині не відповідними пряжі матеріалу.</p>
<p><i>Дефекти обробки:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Перекіс матеріалу з яскраво вираженим малюнком 	<p>Зовнішні ознаки: неправильне розташування утокових ниток (спотворений малюнок матеріалу, особливо малюнок в клітку або смужку).</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Перекіс дубльованих і прогумованих матеріалів • Різні відтінки в полотні • Штриф • Растраф • Належки • Непропечатані місця • Непрокрас. • Відсутність ворсу 	<p>Зовнішні ознаки: косі смуги на матеріалі верху.</p> <p>Зовнішні ознаки: полотна однієї деталі барвник одного кольору має різні відтінки</p> <p>Зовнішні ознаки: пофарбований ділянок у вигляді тонкої хвилястої лінії уздовж матеріалу.</p> <p>Зовнішні ознаки: неправильне накладення окремих частин багатobarвного набивного малюнка; зсув малюнка.</p> <p>Зовнішні ознаки: слабкі відбитки набивного малюнка на різних місцях матеріалу.</p> <p>Зовнішні ознаки: блідо пофарбовані ділянки; слабкий відбиток малюнка.</p> <p>Зовнішні ознаки: матеріал прокрашений не по всій товщині.</p> <p>Зовнішні ознаки: на окремих ділянках або по всій деталі відсутній тиснений малюнок.</p>
<p><i>Дефекти прихованого характеру:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Усадка матеріалу • Пілінг. • Нестійкість матеріалу до тертя 	<p>Зовнішні ознаки: звуження, укорочення і деформація виробу, що був в експлуатації.</p> <p>Зовнішні ознаки: на поверхні тканини невеликі кульки з загорнених кінчиків окремих волокон (піллей).</p> <p>Зовнішні ознаки: на окремих ділянках або по всьому виробу зміна кольору, разлохмочення, потертість, протир.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Неміцність забарвлення • Разворсовка штучного хутра 	<p>Зовнішні ознаки: при доторканні матеріал фарбується; при пранні матеріал линяє.</p> <p>Зовнішні ознаки: порушення імітації малюнка хутра.</p>
<p><i>Дефекти механічного пошкодження і забруднення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Затягування елементарних волокон і ниток • Руйнування матеріалу • Плями машинного масла • Чорнильні плями • Клейові плями 	<p>Зовнішні ознаки: смуга поздовжня або поперечно зтягнуті нитки, по обидві сторони якої є хвилясті матеріали, пофарбована у матеріалах - смуга з просвітленою ниткою; ущільнена поперечна смуга з зтягнутими петлями і витягнутою ниткою або елементарним волокном.</p> <p>Зовнішні ознаки: дефект частково заходить в шов сточування деталей, дефект періодично повторюється, виявлений дефект при кількісній експертизі і відображено в акті експертизи</p> <p>Зовнішні ознаки: масляні плями від жовтого кольору до темно-коричневого.</p> <p>Зовнішні ознаки: смуги і плями чорнильного кольору.</p> <p>Зовнішні ознаки: ущільнені ділянки матеріалу з гострими на дотик краями.</p>

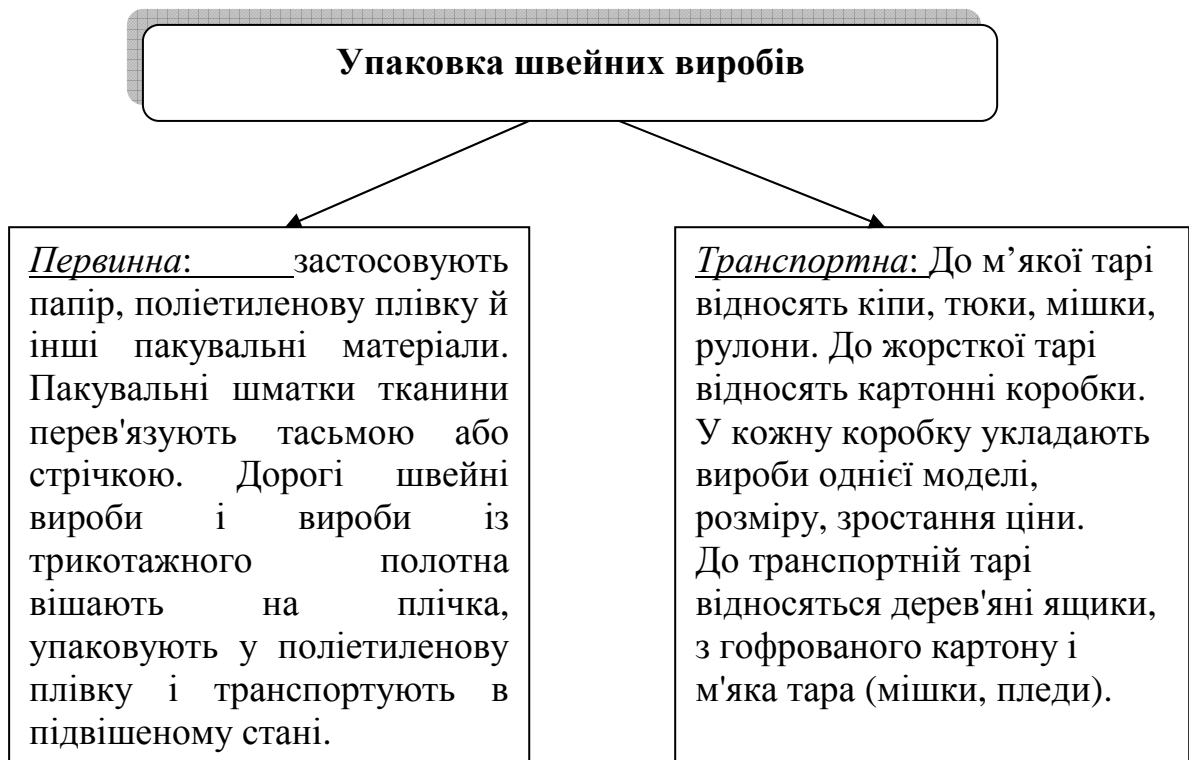
Маркування швейних виробів:

На ярликах зазначаються наступні дані

- найменування виробу;
- найменування країни-виробника;
- найменування фірми-виробника;

- юридична адреса виробника і продавця;
- інформація про обов'язкову сертифікацію або добровільну (за наявності);
- товарний знак виробника (за наявності);
- сировинний склад виробу;
- розмірні параметри;
- позначення нормативного або технічного документа (для товарів вітчизняного виробництва);
- інформація про знак відповідності товару державним стандартам (на добровільній основі);
- штриховий код;
- символи по відходу.

Упаковка охороняє швейні, товари від впливів зовнішнього середовища, механічних і інших пошкоджень, тобто зберігає їх якість при зберіганні і транспортуванні.

Зберігати швейні товари слід в сухих опалювальних приміщеннях при температурі не нижче 10°C і не вище 30 °C і відносній вологості повітря 50-70%.

Складські приміщення необхідно періодично провітрювати. Зберігаються на складах текстильні матеріали, швейні, трикотажні вироби повинні бути захищені від дії прямих сонячних променів, від пошкодження міллю та гризунами. Розміщують матеріали і вироби або на стелажах, або в підвішеному стані на відстані від підлоги не менше 20 см, від опалювальної системи не менше 1 м, від електричних ламп і зовнішніх стін складів - не менше 50 см.

Лекція 2 Трикотажні товари

Питання до теми:

- 1 Вивчити загальні поняття про трикотаж.
- 2 Надати характеристику трикотажних переплетень.
- 3 Надати класифікацію трикотажних товарів Розглянути асортимент трикотажних товарів. Надати характеристику асортименту верхніх, білизняних, панчішно-шкарпеткових, рукавичних товарів та шарфів..
- 4 Вивчити вимоги до якості трикотажних товарів. Розглянути нормативно-технічну документацію на трикотажні товари.
- 5 Розглянути маркування, пакування та зберігання трикотажних виробів.

План:

- 1 Загальні поняття про трикотаж.
- 2 Характеристика трикотажних переплетень.

- 3 . Класифікація трикотажних товарів. Асортимент трикотажних товарів. Характеристика асортименту верхніх, білизняних, панчішно-шкарпеткових, рукавичних товарів та шарфів.
- 4 Вимоги до якості трикотажних товарів. Нормативно-технічна документація на трикотажні товари.
- 5 Маркування, пакування та зберігання трикотажних виробів.

Література:

1. Галик І.С., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина II. Товарознавство трикотажних товарів: Підручник для студентів товарознавчих спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2001. – 296 с.
2. Войнаш Л.Г., Байдакова Л.І., Діаніч М.М. та ін. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина 2: Підручник. – К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2004. – 532 с.
3. Діаніч М. М. Товарознавство непродовольчих товарів [Текст] : навч. посіб./ М. М. Діаніч, Л. Г. Войнаш, Л. І Байдакова; К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2004. – 532 с.
4. Товарознавство і організація торгівлі непродовольчими товарами: Навчань. для нач. проф. освіта / Під. ред. А. Н. Неверова, Т. Й. Тальїх. - М.: ИРПО; Видавництво центр "Академія", 2000. - 463 с.
5. Гаммидулаев С. Н. Товарознавство і експертиза продовольчих товарів : навчальний посібник/ С. Н. Гаммидулаев, Е.В. Іванова, С. Л. Миколаєва, В. Н. Симонова. - СПб.: Альфа, 2000. - 432с.

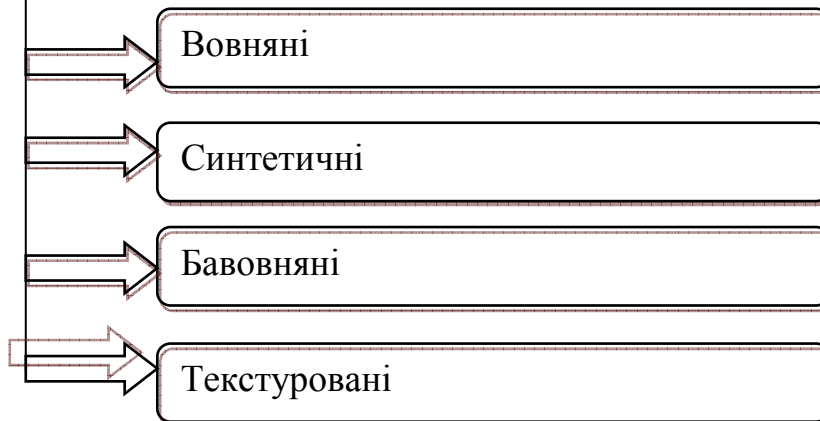
1. Загальні поняття про трикотаж.

Термін	Визначення
<i>Трикотаж</i>	в'язаний текстильний виріб або полотно, яке складається з петель

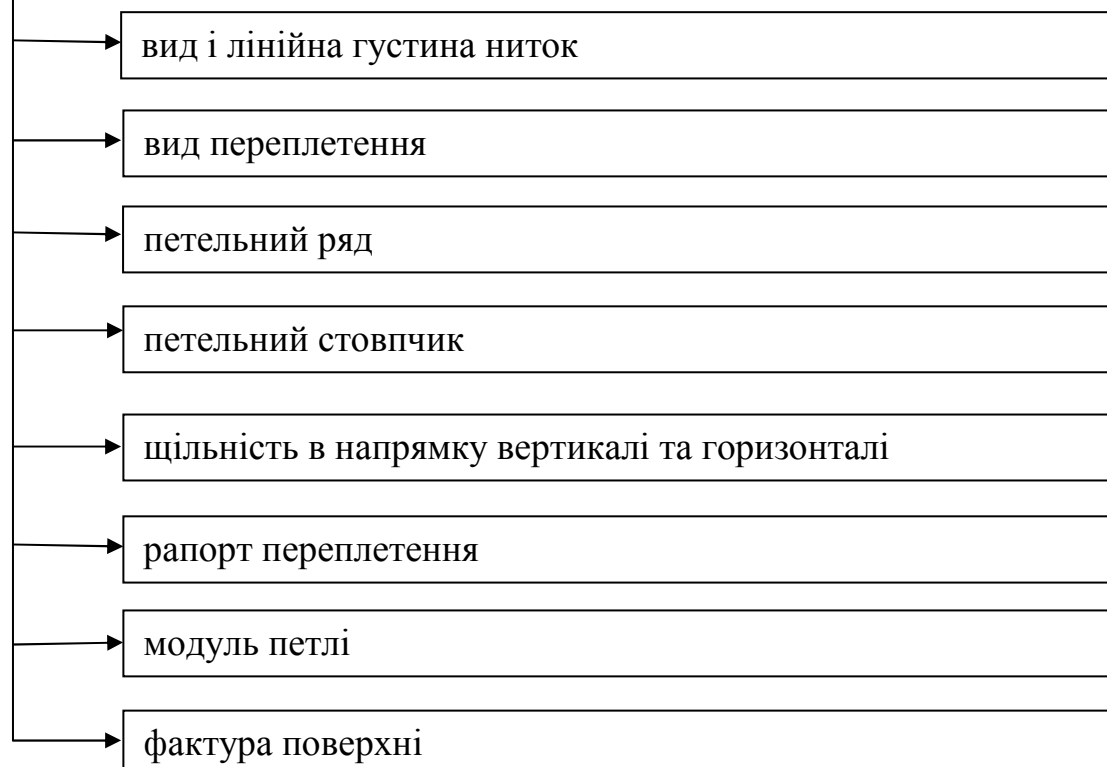
	переплетених у повздовжньому та поперечному напрямках, утворених з однієї чи багатьох ниток.
<i>Петля</i>	основний елемент петельної структури трикотажного полотна, що являє собою зігнутий відрізок нитки, протягнутий через попередню петлю, який складається з дужки, пари петельних паличок, що утворюють остов і пари протяжок.
<i>Трикотажне полотно</i>	гнучкий міцний матеріал, в якому нитки, зігнуті в процесі в'язання, мають складне просторове розташування.
<i>Накид</i>	елемент петельної структури, що являє собою зігнутий відрізок нитки, не протягнутої через попередню петлю, який охоплює її дужки.
<i>Горизонтальні петельні ряди</i>	складаються з множини петель, розташованих по ширині трикотажу на певній відстані одна від одної.
<i>Вертикальні петельні стовпчики</i>	складаються з множини нанизаних а на одну петель.
<i>Щільність трикотажу</i>	характеризується числом петель, що містяться в одиниці його площі.
<i>Розтяжність</i>	здатність трикотажу до розтягання під дією прикладених зусиль.
<i>Пружність трикотажу</i>	властивість швидко відновлювати свою форму після деформації,
<i>Поверхнева щільність трикотажу</i>	характеризує економічність даного виду трикотажу і його споживчі еті

<i>Міцність й усадка трикотажу</i>	характеризуються його розривним навантаженням
<i>Усадка трикотажу</i>	відносна зміна його лінійних мірів за даний проміжок часу в процесі відлежування, волого-теплових робок й експлуатації.

Волокна, які використовуються для трикотажу

Основними параметрами будови трикотажу є:

2 Характеристика трикотажних переплетень.

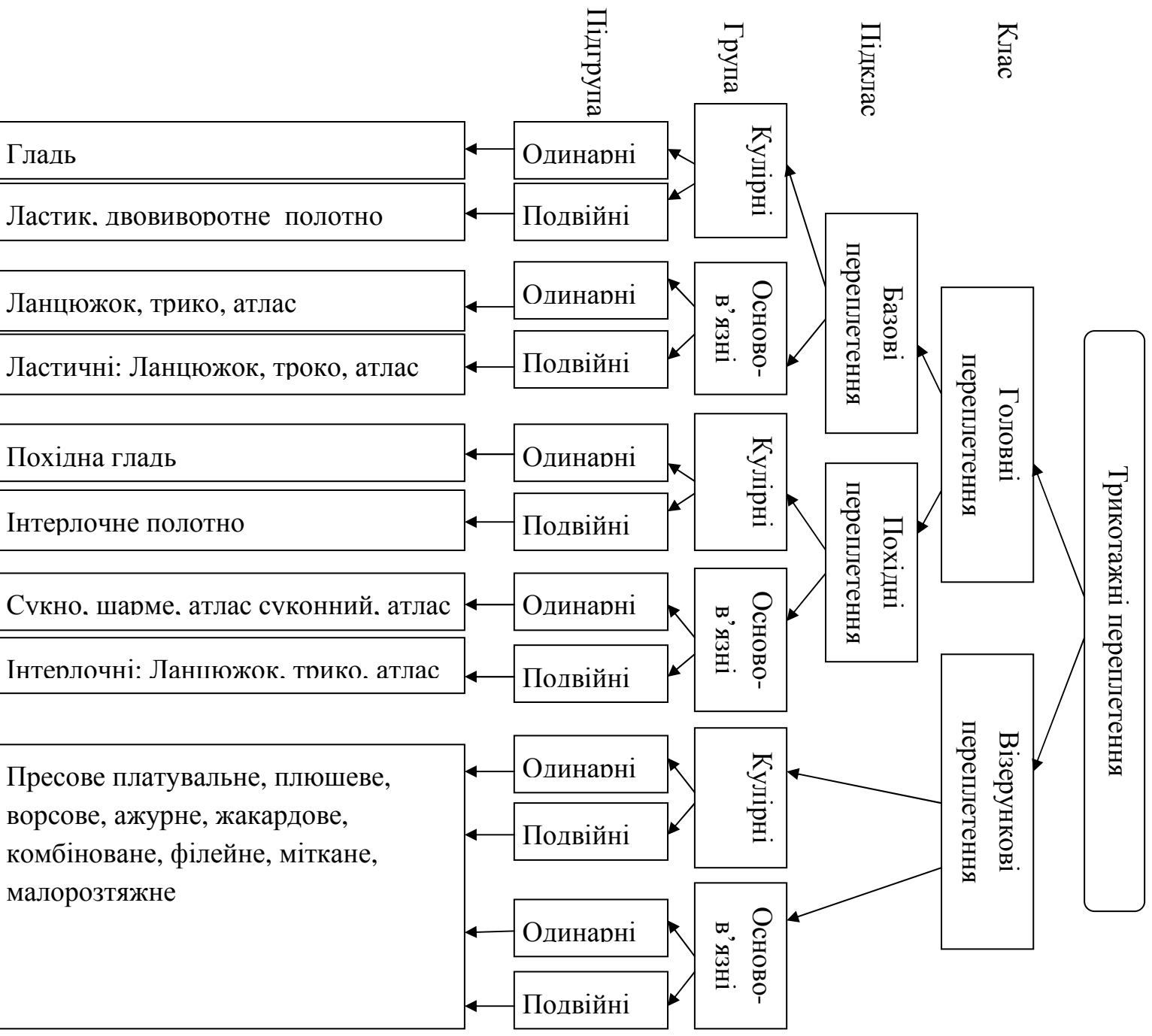
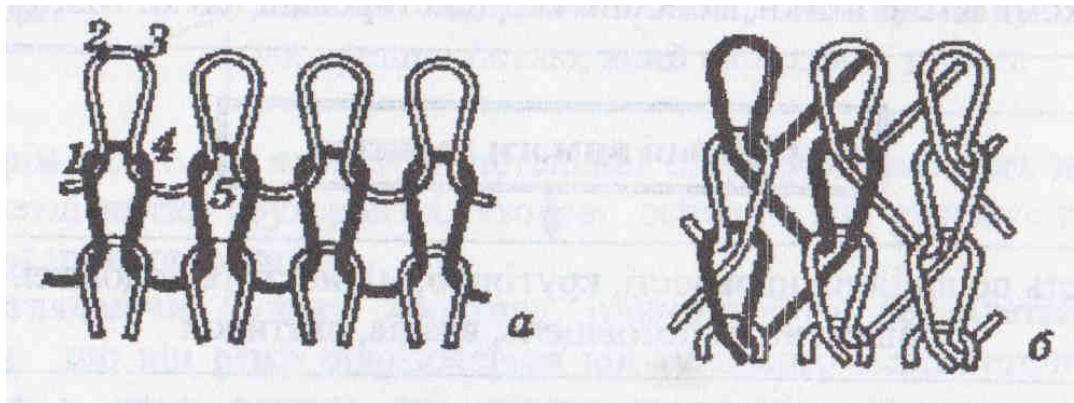

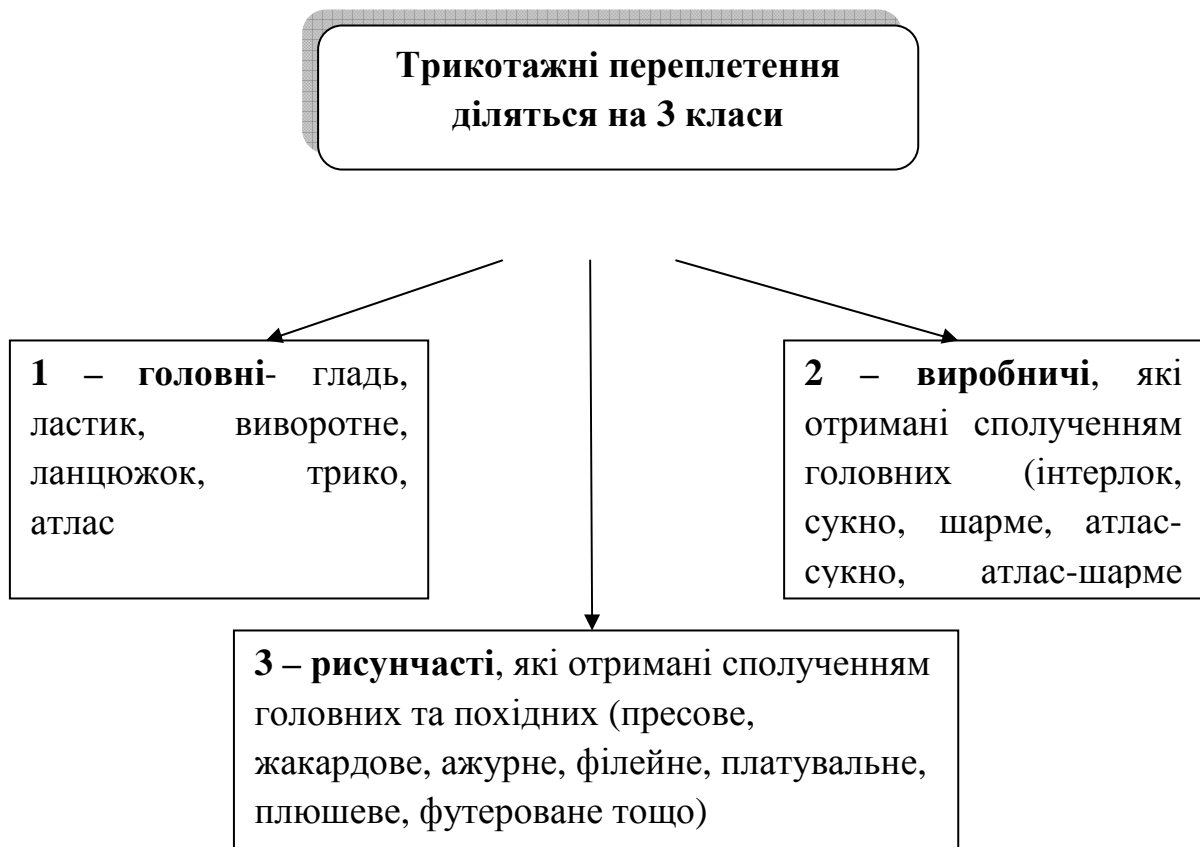
Рис. 2.2 Класифікація трикотажних переплетень

Структура трикотажних полотен визначається розміром, формою, взаємним розташуванням петель та зв'язками одна з одною. Основним параметром трикотажного плетіння є петля (рисунок 2.3), яка складається з паралельних паличок (1-2; 3-4), головної дуги (2-3) та протяжки (4-5).

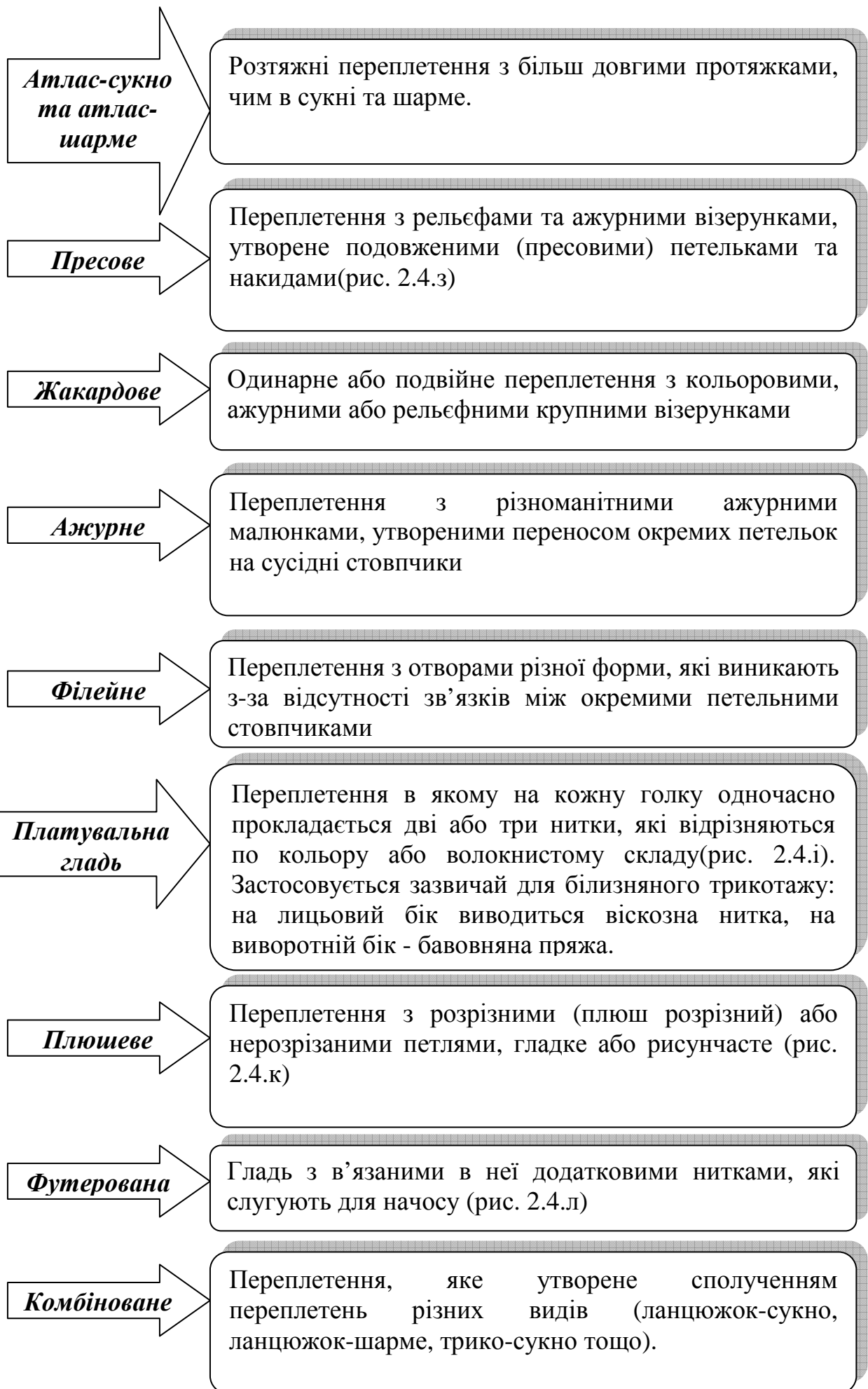
а – поперечно в'язаного; б – осново в'язаного

Рисунок 2.3. Будова трикотажу

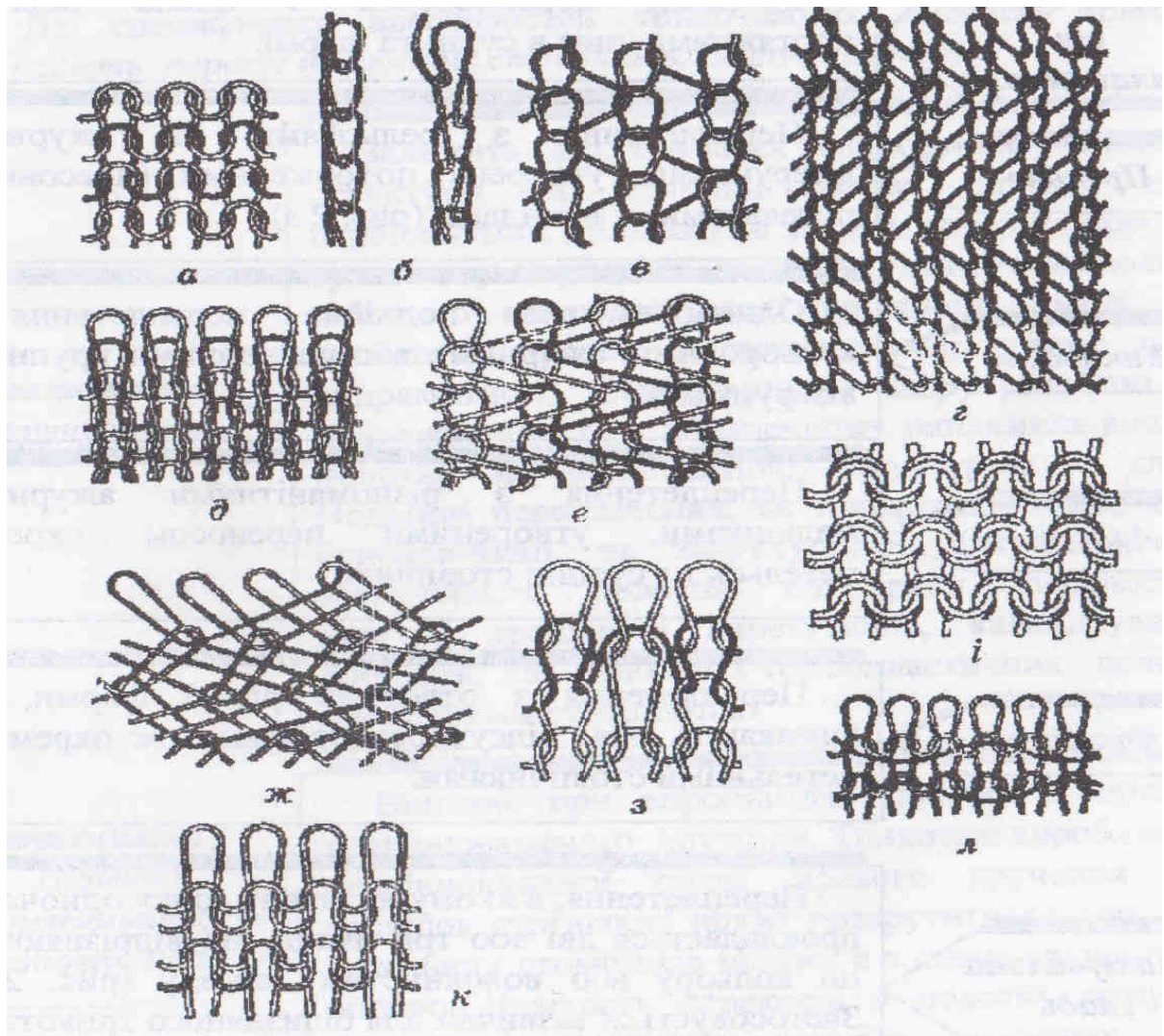

Рисунок 2.4 Рисунки переплетення трикотажу

Характеристика кулірного та основов'язаного трикотажу

<i>Вид трикотажу</i>	<i>Характеристика</i>
<i>Кулірний</i>	У кулірному трикотажі горизонтальний петельний ряд утворюється послідовним згинанням у петлі однієї, двох або більше взятих разом ниток, заправлених в один нитководій. Після утворення петель в першому ряді нитки переходять в другий, третій ряд і т.д. У результаті такої будови кулірний трикотаж легко розпускається в горизонтальному напрямку (по лінії

	петельного ряду), а в разі обривання нитки – і в вертикальному (по лінії петельного стовпчика).
<i>Основов'язаний</i>	Основов'язаний трикотаж утворюється із системи ниток (основи), розміщених паралельно одна до одної. Петельний ряд утворюється одночасним згинанням усіх ниток основи на всіх голках ряду, після чого починається в'язання наступного ряду. При цьому утворюється зв'язані між собою петельні стовпчики. Така будова основов'язаного трикотажу зумовлює не розпускання його в горизонтальному напрямку.

Поперечнов'язані (кулирні) переплетення підрозділяються на наступні групи:

<i>Вид переплетення</i>	<i>Характеристика</i>
<i>Базисні поперечнов'язані переплетення</i>	
Гладь	характеризується рівною, гладкою лицьовою поверхнею, утвореною лицьовими петлями і рельєфною шорсткою поверхнею утвореною виворітними петлями. Лицьова і виворітні сторони різко відрізняються один від одного. Має хорошу розтяжність, паро- і повітропроникністю. Легко розпускається і закручується по краях, що ускладнює розкрій і пошиття виробів

Ластик	чергування лицьових і виворітних петельних вертикальних стовпчиків по лицьовій і виворітній стороні полотна. Чергування лицьових і виворітних стовпчиків може бути різним: один - лицьовий і один - виворітний, два лицьових і два виворітних а також інші комбінації.
Двовиворітне полотно	подвійне поперечнов'язане переплетення, яке має однакову структуру з обох боків (лицьового і зворотного), схожу на зворотний бік гладі - поперечні ряди (смуги), утворені за рахунок дуг петель.
<u>Похідні поперечнов'язані переплетення</u>	
Похідна гладь	являє собою сумісність двох переплетень гладі, ув'язаних одна в одну так, що між петельними стовпчиками однієї гладі розміщуються петельні стовпчики іншої. Утворюється двома нитками, одна з яких утворює на лицьовому боці непарні петельні стовпчики, а друга нитка - парні.
<i>Інтерлочне полотно (дволастик)</i>	подвійний ластик, між вертикальними стовпчиками одного з яких пров'язуються вертикальні стовпчики іншого. В інтерлоці суміщаються два ластики, кожен з яких в'яжуть зі своєї нитки. Виготовляють його на двофонтурній інтерлочній машині, в якій голки обох фонтур розміщені не в шаховому порядку, як у ластиковій машині, а одна проти іншої („у потилицю“)

Візерункові поперечнов'язані переплетення

<p><i>Платувальні (покривні)</i></p>	<p>отримують при одночасному прокладанні на голки машини двох ниток, різних за кольором або волокнистим складом, одна з яких виходить на лицьову поверхню (покривна), а інша - на зворотну (грунтова). Платувальні переплетення можуть бути одинарними (на базі гладі) або подвійними (на базі ластіку), гладкими або візерунковими.</p>
<p><i>Плюшеве</i></p>	<p>отримують із двох ниток, причому лицьові петлі нормального розміру утворюються із грунтової нитки, а інша утворює петлі, дуги яких збільшеного розміру. Вони виходять на зворотний бік і мають вигляд плюшевих петель. Нитки мають різну величину кулірування. Одна нитка кулірується в короткі петлі, які утворюють ґрунт, а друга - в петлі збільшеного розміру, що утворюють ворс на зворотному боці.</p>
<p><i>Ворсові (футерні)</i></p>	<p>виготовляють шляхом додаткового прокладання в структуру будь-якого головного переплетення підкладкової (футерної) нитки, що використовується для утворення ворсу. Футерна нитка петель не утворює, а прокладається у вигляді протяжок на зворотному боці трикотажу для зв'язку з полотном тільки на деякі голки гольниці.</p>

<p style="text-align: center;"><i>Пресові</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ажурні • Фангом • Напівфангом 	<p>утворюються із замкнених і незамкнених петель різної величини і форми. У процесі в'язання нитки прокладаються на всі голки, але утворені нові петлі скидаються не з усіх, а тільки із запресованих голок. На запресованих голках утворюються петлі збільшених розмірів (витягнуті) з накидами у вигляді незамкнених петель.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Жаккардові</i></p>	<p>отримують їх на машинах із жаккардовим механізмом, який керує роботою кожної окремої голки або групи голок і ниткоподавачами. Характеризуються наявністю кольорових і рельєфних рисунків різної форми і складності. Виготовляють полотна переважно з кольорових ниток.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Комбіноване</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Трикотажний репс • Одинарне піке • Подвійне піке 	<p>виготовляють поєднанням в одному полотні різних видів переплетень (головних, похідних, візерункових) з метою отримання різноманітних візерункових ефектів (смужки, клітинки), а також зміни властивостей трикотажного полотна в бажаному напрямі.</p>

Оснoвoв'язані трикотажні полотна підрозділяються на наступні групи

<i>Вид переплетення</i>	<i>Характеристика</i>
<i>Базисні оснoвoв'язані переплетення</i>	
Ланцюжок	<p>одинарне оснoвoв'язане переплетення, що являє собою відокремлений петельний стовпчик, зв'язаний із однієї нитки оснoви. Кожний ланцюжок може складатися із закритих або відкритих петель.</p>

Трико	<p>одинарне оснований'язане переплетення, що складається із петель з однобічними протяжками. При утворенні горизонтального ряду кожна нитка основи прокладається по черзі на дві сусідні голки, внаслідок чого кожний петельний стовпчик утворюється із петель двох сусідніх ниток основи, стовпчики зв'язуються між собою.</p>
Атлас	<p>кожна нитка основи послідовно утворює петлі в багатьох петельних стовпчиках з однобічними і двобічними протяжками. При утворенні атласу гребінка з нитководами зсувається то вправо, то вліво на певну кількість кроків і прокладає послідовно нитки на сусідні голки. Атлас має як відкриті, так і закриті петлі, може бути простим і складним</p>
<i>Ластичні трико й атлас</i>	<p>подвійні оснований'язані переплетення, що виготовляють на машинах вертілках, рашель-машинах з двома гольницями (фонтурами). Голки на гольницях розміщуються у шаховому порядку, кожна нитка основи по черзі утворює петлі на сусідніх голках то з лицьового, то зі зворотного боку.</p>
<u><i>Похідні оснований'язані переплетення</i></u>	
Сукон	<p>називається переплетення, в якого нитки основи прокладаються на дві голки, але не сусідні, а через одну. У процесі в'язання гребінка з нитководами зсувається на дві голки (два кроки), у результаті чого протяжки петель виходять більш</p>

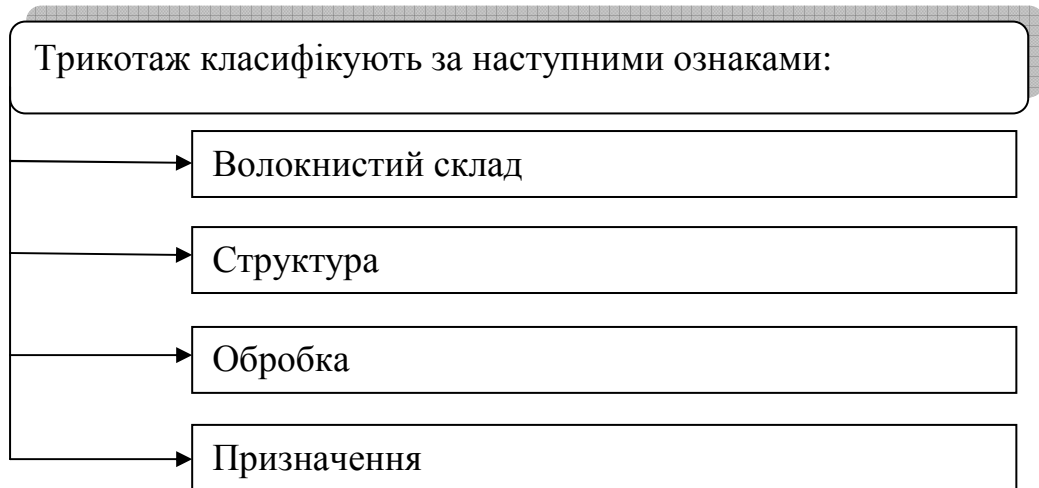
	довгими й утворюють на зворотному боці рисунок у вигляді ялинки
Шарме	відрізняється від трико більшою довжиною протяжок, які виходять на зворотний бік. У процесі в'язання гребінка нитководів зсувається на три голки, у результаті чого протяжки з'єднують перший і четвертий петельні стовпчики. Шарме більш товсте і важке, а зовнішній вигляд - кращий. Зворотний бік має більш гладку, блискучу поверхню і використовується при виготовленні виробів як лицьовий
<i>Візерункові основов'язані переплетення</i>	
Платувальні	отримують на основов'язальних машинах, які мають не менше двох гребінок нитководів. Залежно від будови і зовнішнього вигляду платувальний трикотаж буває гладким і візерунковим, одинарним і подвійним, одноколірним і пістрявов'язаним
Ворсові	характеризуються суцільним або частковим, у формі смужок, ромбів, квадратів (візерункові) покриттям ворсом площі полотна. Ворс отримують за рахунок начісування довгих протяжок трико-шарме або за рахунок уведення в Ґрунт полотна підкладкової (футорної) нитки, що використовується для ворсу.
Малорозтяжні	виготовляють різними способами, поєднуючи базисні й похідні переплетення (ланцюжок, трико, сукно) з утоковими нитками. У полотні ланцюжок-уток петельні

	<p>стовпчики (ланцюжки) з'єднуються між собою додатковою утоковою ниткою, яка не утворює петель, а розміщується між остовами і протяжками.</p>
Філейні	<p>основов'язані переплетення, в яких відсутній зв'язок між деякими сусідніми петельними стовпчиками, вони мають різні за величиною і формою отвори. Виготовляють їх одинарними і подвійними, одно- і двогребінковими. З них виготовляють фуфайки, майки, літні блузки, сорочки.</p>
Жаккардові	<p>основов'язані полотна, як і поперечнов'язані, бувають одинарними і подвійними, одно- і багатоколірними. Рисунки на основов'язаних жаккардових полотнах завжди прості, лаконічні й стилізовані. У більшості випадків це вертикальні смужки, зигзаги, ромбоподібні й прямокутні клітинки, шашки, різні геометричні фігури.</p>
Комбіновані	<p>отримують поєднанням і співвідношенням в одному полотні головних, похідних і візерункових переплетень, можуть мати безмежну кількість варіантів, що залежить від призначення трикотажу, необхідних властивостей і візерункового ефекту, які необхідно отримати.</p>

3. Класифікація трикотажних товарів.

Асортимент трикотажних товарів. Характеристика асортименту верхніх, білизняних, панчішно-шкарпеткових, рукавичних товарів та шарфів.

Класифікація трикотажу

<i>Ознака класифікації</i>	<i>Види</i>
<i>За призначенням</i>	побутовий, спортивний, спеціальний.
<i>За умовами експлуатації</i>	верхні білизняні, панчішно-шкарпеткові і головні убори.
<i>За сезоном носіння</i>	зимові, літні, демісезонні і поза сезонні.
<i>За вікостатевим поділом</i>	чоловічий, жіночий, хлопчачий, дівочий, для дітей шкільного, дошкільного, ясельного віку та для новонароджених.

<p><i>За волокнистим складом</i></p>	<p>з натуральних волокон у чистому вигляді або з великим вмістом інших волокон; зі штучних волокон або з невеликим вмістом (до 30%) синтетичних волокон у чистому вигляді або в суміші з іншими волокнами (до 30%).</p>
<p><i>За видами переплетень</i></p>	<p>використовуються всі види переплетень для верхніх і білизняних виробів та деякі види поперечнов'язаних переплетень для панчішно-шкарпеткових виробів (гладь, ластик, пресові, плюшеві, жакардові, малорозсотувальні (нон-ран і мікро-меш).</p>
<p><i>За способом виробництва</i></p>	<p>в'язаний (регулярний і напвірегулярний), кроєний, комбінований.</p>
<p><i>За оздобленням</i></p>	<p>сурові, відбілені, гладкофарбовані, пістряво ткані (вироби в'яжуть фарбованими у різні кольори нитками), з вибивним малюнком, меланжеві (з меланжевих ниток) та ін.</p>
<p><i>За складністю обробки</i></p>	<p>трикотажний одяг групується на 10 груп. Складність обробки характеризується наявністю і кількістю відрізнних деталей (кокеток,</p>

	<p>клинів), швів, складок, оздоблювальних елементів, а також характером обробки деталей. Все це приведено в технічному описі моделі.</p>
--	--

Асортимент трикотажних товарів. Характеристика асортименту верхніх, білизняних, панчішно-шкарпеткових, рукавичних товарів та шарфів.

<i>Вид</i>	<i>Характеристика</i>
<u><i>Верхні трикотажні вироби</i></u>	
<i>Джемпер</i>	<p>плечовий верхній одяг без застібки згори донизу, з рукавами різної довжини або без них, з різноманітним оформленням горловини – без застібки, з коміром-стійкою, із застібкою до середини стану, на плечі, на спинці. Довжина до талії або стегон.</p>
<i>Жакет</i>	<p>плечовий верхній одяг з розрізом згори донизу, з застібкою або без неї, з довгими або короткими рукавами, без коміра або з коміром. Складається зі спинки і двох пілочок. Виготовляють різних фасонів, нові жакети типу чоловічого піджака, блузки, куртки, блузона.</p>
<i>Жилет</i>	<p>виріб без рукавів із розрізом згори донизу, із застібкою або без неї. Складається із спинки і двох шличок.</p>

	Довжина до талії, лінії стегон, до колін або нижче.
<i>Светр</i>	виріб побутового і спортивного призначення, який складається із , рукавів і коміра-стійки (висотою не менше 5 см). Комір буває суцільнов'язаним або пришивним, одинарним або подвійним. Виготовляють светри переважно із товстих трикотажних полотен фанг і напівфанг.
<i>Куртка</i>	плечовий верхній одяг із рукавами, розрізом і застібкою згори донизу, з підкладкою і утеплювальною прокладкою або без них. Нерідко виготовляють із капюшоном.
<i>Рейтузи</i>	вироби побутового і спортивного призначення, виготовляють суцільнов'язані і кроєні. Трикотажний поясний одяг, який щільно облягає нижню частину тулуба й ноги, кожну окремо до ступнів.
<i>Штани</i>	можуть бути дво- або чотиришовними, верх штанів має подвійний пояс із трикотажного полотна або пояс з підкладкою із тканини, з прорізними або накладними кишенями. Низ штанів закінчується манжетами або в підгін.
<i>Спідниці</i>	поясний верхній жіночий або дівчачий одяг, яким вкривають нижню частину тулуба й ноги. Бувають костюмні й

	<p>одиначні. Використовують у комплектах з джемперами, жакетами, жилетами і блузками.</p>
<i>Блузи</i>	<p>плечовий верхній жіночий або дівчачий одяг, який надягають на білизняний виріб. Виготовляють із основов'язаних гладких або ажурних трикотажних полотен для носіння заправленими в спідницю або навипуск.</p>
<i>Сукні</i>	<p>плечовий жіночий або дівчачий одяг, яким вкривають тулуб стегна й ноги. Сукні шиють різноманітних фасонів і силуетів залежно від напрямку моди, цілнокроєними або відрізними по лінії талії, з різною формою і конструкцією рукавів і комірів.</p>
<i>Костюми</i>	<p>одяг, що складається з двох або більше виробів. Бувають жіночі, дитячі і спортивні, дво-, три- і багатопредметні.</p>
<i>Піжами</i>	<p>комплект трикотажних виробів, який складається з куртки (фуфайки, блузи) та штанів різної довжини. Бувають чоловічі, жіночі та дитячі. Виготовляють із ворсових, плюшевих або платувальних полотен.</p>
<i>Халати</i>	<p>плечовий верхній трикотажний одяг із розрізом згори донизу, із застібкою або без неї (з поясом і великим запахом пілочки).</p>

	Виготовляють із плюшевих або ворсових полотен, для відпочинку і купання
<u><i>Білизняні товари</i></u>	
<i>Чоловіча білизна</i>	включає фуфайки і кальсони у вигляді гарнітурів або окремих предметів. Фуфайки складаються з переду, спинки і рукавів різної довжини, із застібною або без застібки. Кальсони складаються з двох ніжок і ластівки, бувають довгими і короткими. Сорочки чоловічі виготовляють з довгими і короткими рукавами, для шкарпетки навипуск або під брюки.
<i>Жіноча білизна</i>	у нього входять сорочки жіночі, панталони, пеньюари, комбінації, нічні сорочки, гарнітури і спідниці нижні. Панталони складаються з двох ніжок і ластівки, бувають короткі, довгі і панталони-боягузи. Комбінації бувають з бретелями, без бретелей і з рукавами. Край верху і низу комбінації декорується мереживом, рюшами, бейкою, кантом і т. д. В якості обробки також використовують вишивку, аплікацію, термодрук і т. д. Нічні сорочки виготовляють довгими і короткими трьох видів: з вшивними рукавами, з суцільно кроєними або типу реглан, без рукавів.

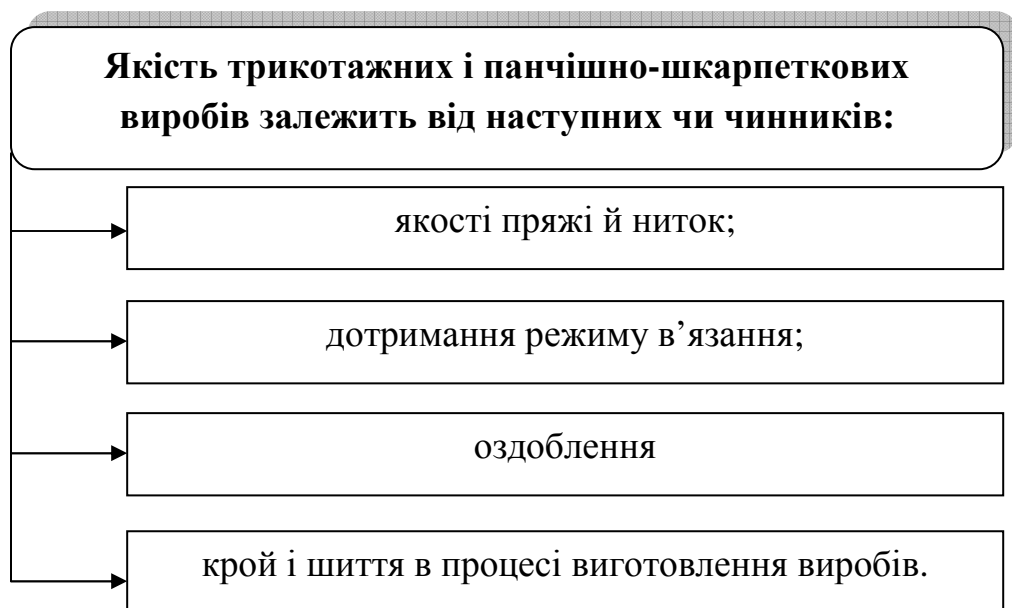
<p><i>Вироби для дітей ясельного віку</i></p>	<p>включають сорочечки, повзунки, комбінезони, конверти, шапочки та ін. Сорочечки шиють у вигляді вільної кофтини прямими, зазвичай з короткими, суцільно кроєними або вшивними рукавами з наскрізним розрізом спереду. Комбінезон виготовляють з суцільно кроєним ліфом і брюками або з ліфом, відрізним по лінії талії, з подовжнім розрізом. Шапочки і чіпці можуть бути складеними з двох, трьох або чотирьох деталей. З перерахованих виробів можуть складатися гарнітури, що включають два, три чотири і більше предметів.</p>
<p><i>Спортивна білизна</i></p>	<p>представлена спортивними боягузами, фуфайками, майками, купальними костюмами та ін.</p>
<p><u><i>Панчішно-шкарпеткові товари</i></u></p>	
<p><i>Панчохи</i></p>	<p>товар, яким укривають ногу зі ступнею й частково стегна. Виготовляють на круглих і плоских машинах та кроєними. Панчохи складаються із таких частин: борт (вкриває стегно), гомілка (вкриває частину стегна, коліно і литку – найбільша частина панчох), п'ятки (вкриває п'ятку ступні), слід (вкриває ступню – верхні і нижню частини), мисок (вкриває пальці). П'ятка має різні форму (сферичну, прямокутну або фігурні), може бути високою (до 12 см) і</p>

	низькою (до 4 см).
<i>Напівпанчохи</i>	товар, яким вкриваю частину ноги до колін і ступню. Різновидом напівпанчохи є гольфи. Відрізняються від панчох коротким пагомілком, який закінчується вгорі коротким ластичним бортиком з гумовою ниткою. Вони також можуть бути виготовлені на круглих машинах (безшовні) і котонних (зі швом).
<i>Шкарпетки</i>	товар, яким вкривають нижню частину ноги, включаючи щиколотку та частину литки. Вони виготовляються з довгим (4-20 см) або коротким (2-3 см) ластиком, переважно на круглотрикотажних машинах. Ластик виготовляють ластиковим переплетенням (зі значною розтяжністю в ширину), довжиною від 4 до 20 см, пагомілок шкарпеток невеликий, від 4 до 18 см.
<i>Підслідники</i>	товар, яким вкривають ступні ніг частково або цілком, з гумовою ниткою в бортику. Виготовляють на круглотрикотажних машинах із капронових ниток і еластика.
<i>Колготи</i>	товар, яким вкривають нижню частину тулуба й ноги зі ступнями, кожну окремо. Складаються із верхньої частини з бортиком і пагомілком, і ступні можуть

	<p>бути з ластовицею або без неї. Колготки в'яжуть кулірною гладдю, ластиком, напівфангом, пресовими, , плюшевими і жакардовими переплетеннями. Окремі частини колготок можуть бути виготовлені однаковими або різними переплетеннями (торс, ніжки, ступні).</p>
<p><u>Рукавичні товари</u></p>	
<p><i>Рукавички кроєні</i></p>	<p>виготовляють літні (із тонкого полотна), демісезонні (із полотна з більш високою поверхневою щільністю) і зимові (з ворсовою підкладкою). Виготовляють методом розкрою (вирубки) окремих деталей (корпуса з чотирма пальцями, великого пальця і між пальцевих смужок) Корпус може бути з одним або двома швами, що з'єднують тильну й долонну частини. Нижня невідрізна частина рукавичок називається подоликом (крагою).</p>
<p><i>Рукавички і рукавиці в'язані</i></p>	<p>можуть бути одинарними і подвійними. Складаються із корпуса, пальців і напульсників. Рукавиці – із корпуса, великого (вказівного) пальця й напульсника. В'язані рукавичкові товари виготовляють на плоских або круглих рукавичних машинах із жакардовими механізмами або без них. Корпус</p>

	рукавичок і рукавиць в'яжуть жакардовим або пресовими переплетеннями, фангом, напівфангом, а пальці – кулірною гладдю.
<u><i>Шарфи</i></u>	
<i>Шарфи</i>	вироби у формі прямокутника, одинарні та подвійні. Одинарні виготовляють суцільновязаними і кроєними. На кінцях шарфів – торочки або китиці. Випускають шарфи різних розмірів (у см): 95x15, 100x25, 110x20, 120x20, 130x25, 150x50, 180x50, 180x70. Шарфи розмірами 150x50, 160x60, 180x50, 180x70 називаються палантинами.

4. Вимоги до якості трикотажних товарів. Нормативно-технічна документація на трикотажні товари.

Трикотажні вироби поділяють на перший і другий сорти. Сорт виробів визначають залежно від наявності на ньому дефектів зовнішнього вигляду полотна, виробничо-швейних дефектів, дефектів оздоблення і відхилення лінійних розмірів окремих деталей і виробу в цілому від норми.

При визначенні сорти враховують вид дефекту, його розташування (на відкритих або закритих частинах і деталях), розмір (за найбільшим виміром) і загальну їх кількість.

Сорт комплектних і парних виробів за дефектами зовнішнього вигляду визначають за нижчим сортом виробу комплекту або півпари.

Показники, які обов'язково використовуються при сертифікації трикотажної продукції

хімічний склад сировини

оздоблювальні обробки

зміни фарбування в умовах експлуатації на тілі людини

зручність експлуатації

гігієнічні властивості.

Найпоширеніші дефекти згідно вимогам стандарту

Нормативно-технічна документація на трикотажні вироби

Номер стандарту	Назва
ДСТУ 2136-93	Волокна та нитки текстильні. Види, дефекти.
ДСТУ 2201-93	Полотна текстильні. Види, дефекти
ДСТУ 3045-95	Полотна та вироби трикотажні, хутро трикотажне. Класифікація та номенклатура показників якості.
ДСТУ 2077-92	Вироби трикотажні. Дефекти. Терміни та визначення.
ДСТУ 2319-93	Полотна трикотажні. Види, в'язальне устаткування, переплетення. Терміни та визначення.
ДСТУ 2027-92	Вироби швейні і трикотажні. Терміни та визначення.
ГОСТ 2351-88	Вироби і полотна трикотажні. Норми стійкості пофарбування і методи її визначення
ГОСТ 16486-93	Полотна трикотажні для верхніх виробів. Норми стійкості до витирання
ГОСТ 26289-84	Полотна трикотажні білизняного призначення. Норми зміни лінійних розмірів після мокрої обробки.

ГОСТ 26667-85	Полотна трикотажні для верхніх і рукавичкових виробів. Норми зміни лінійних розмірів після мокрої обробки.
ГОСТ 7474-88	Вироби трикотажні верхні для дорослих. Загальні технічні вимоги.

5. Маркування, пакування та зберігання трикотажних виробів.

Стрічкою із зображення товарного знаку маркуються трикотажні верхні і білизняні вироби з усіх видів пряжі і ниток (крім виробів із бавовняної і бавовняно-віскозної пряжі). На стрічці повинні бути зазначені назва сировинного складу полотна і відсоткове співвідношення, а також символи догляду за виробами.

На **контрольній стрічці** для трикотажних товарів вміщують розмір і роздрібну ціну.

На товарних ярликах вміщують

зображення товарного знаку

підприємства-виробника

назву виробу

стандарт або технічні умови на виріб

артикул

номер моделі

розмірні ознаки

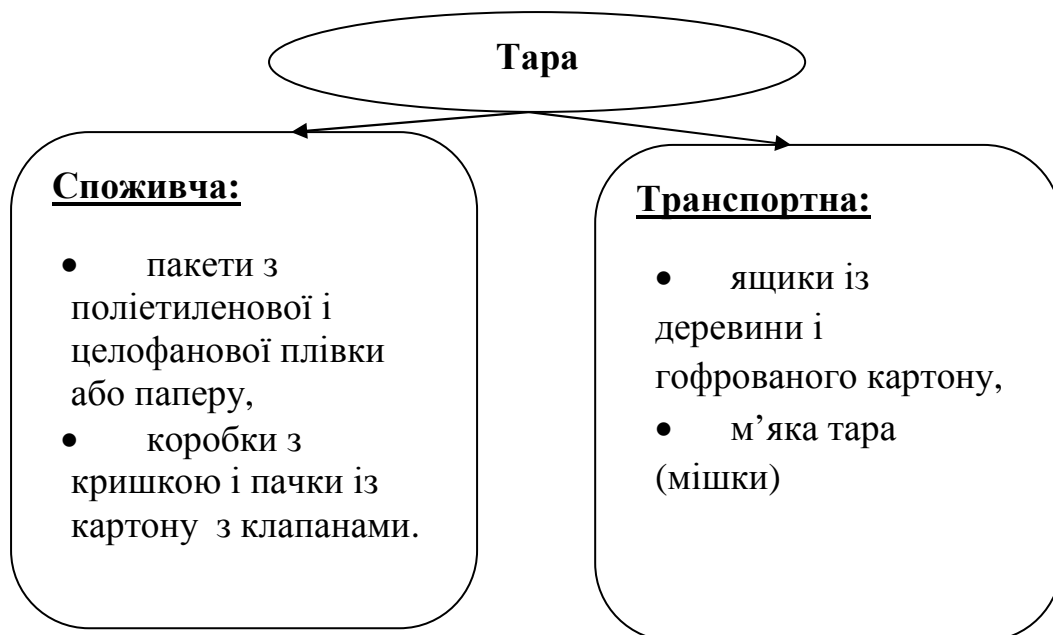
сорт

роздрібну ціну

дату (місяць, рік)

Зберігання трикотажу слід організувати так, щоб повністю виключити їх деформацію, забруднення та псування. **Відносна вологість повітря** у складських приміщеннях тривалого зберігання повинна бути 50-70%, **температура** – не менше 10 і не більше 30°C, в літній час приміщення необхідно провітрювати. Трикотаж зберігають у ящиках на дерев'яних настилах **на висоті** не менш 0,2 м від підлоги. Трикотаж в коробках і пачках розміщують на поличних і клітинних стелажах. Відстань між пакувальними місцями і зовнішніми стінами та опалювальними приладами – 1 м. між стелажми - не менше 0.7 м.

Пакування трикотажних виробів

ТЕМА 3. НЕПІКАНІ МАТЕРІАЛИ. КИЛИМОВІ ВИРОБИ

Лекція 1. Неткані матеріали

Питання до теми:

1. Вивчити з класифікацію та асортимент нетканних матеріалів.
2. Ознайомитись зі способом виробництва нетканних матеріалів.
3. Визначити, де використовуються неткані матеріали.
4. Дати характеристику класифікації та асортименту штучного хутра.
5. Визначити спосіб виробництва штучного хутра та його застосування.
6. Ознайомитись з новими видами текстильних матеріалів та їх асортиментом.

План

1. Класифікація та асортимент нетканних матеріалів.
2. Спосіб виробництва нетканних матеріалів. Спосіб використання нетканних

матеріалів.

3. Класифікація та асортимент штучного хутра.
4. Спосіб виробництва штучного хутра та його застосування.
5. Нові види текстильних матеріалів.

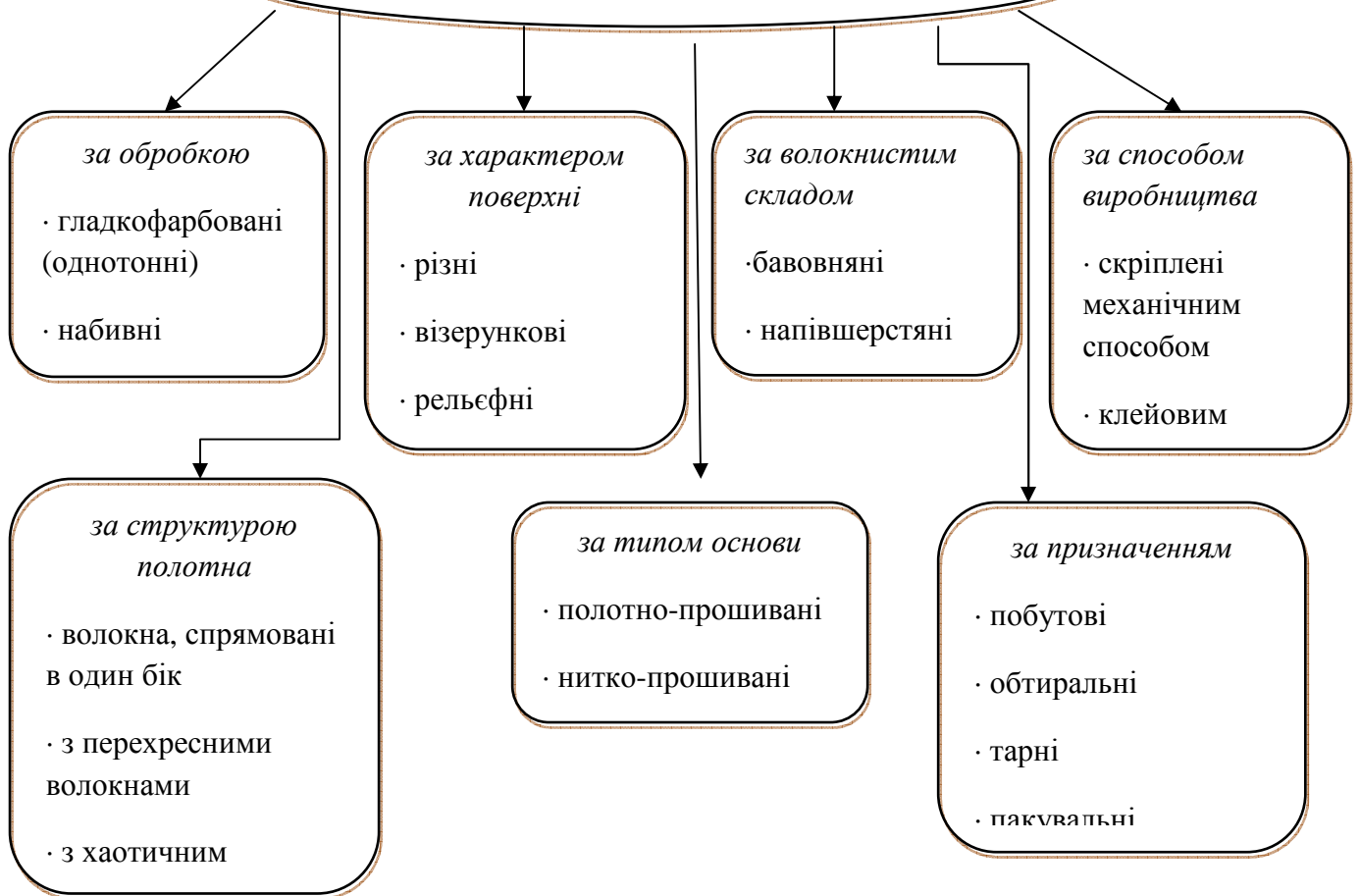
Література:

1. Полікарпов І.С., Стефанюк Є.М., Тимченко О.О. Вироби народних промислів України. – Львів: Видавництво ЛКА, 2008. – 306 с.
2. Пугачевський Г.Ф., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Ч.1. Текстильне товарознавство. – К.Ж НМЦ «Укоопосвіта», 2005.– 596 с.
3. Краснобородько А.Е. «Применение новой техники и прогрессивной технологии в текстильном производстве», М. 2005
4. Щербаківський В. Українське мистецтво – К.: Либідь, 2005
5. Зрезарцев М.П. Товарознавство непродовольчих товарів: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/М.П. Зрезарцев, В.М. Зрезарцев, В.П. Параніч – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

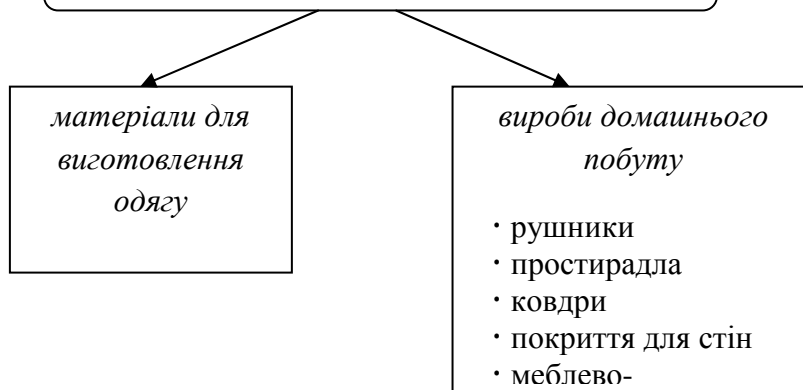
1. Класифікація та асортимент нетканих матеріалів

Зростаючі потреби споживачів сприяли появі продукування текстильних матеріалів, які отримали загальну назву нетканих.

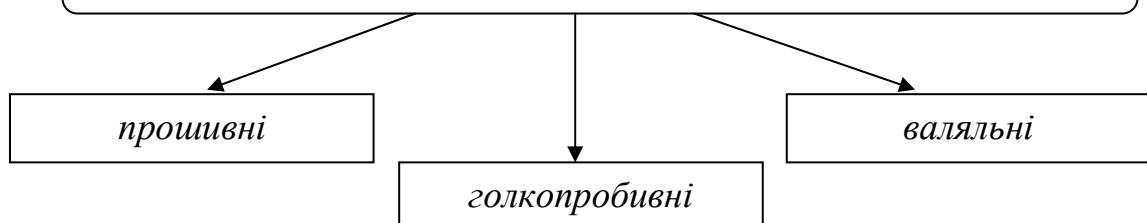
Неткані матеріали класифікують:

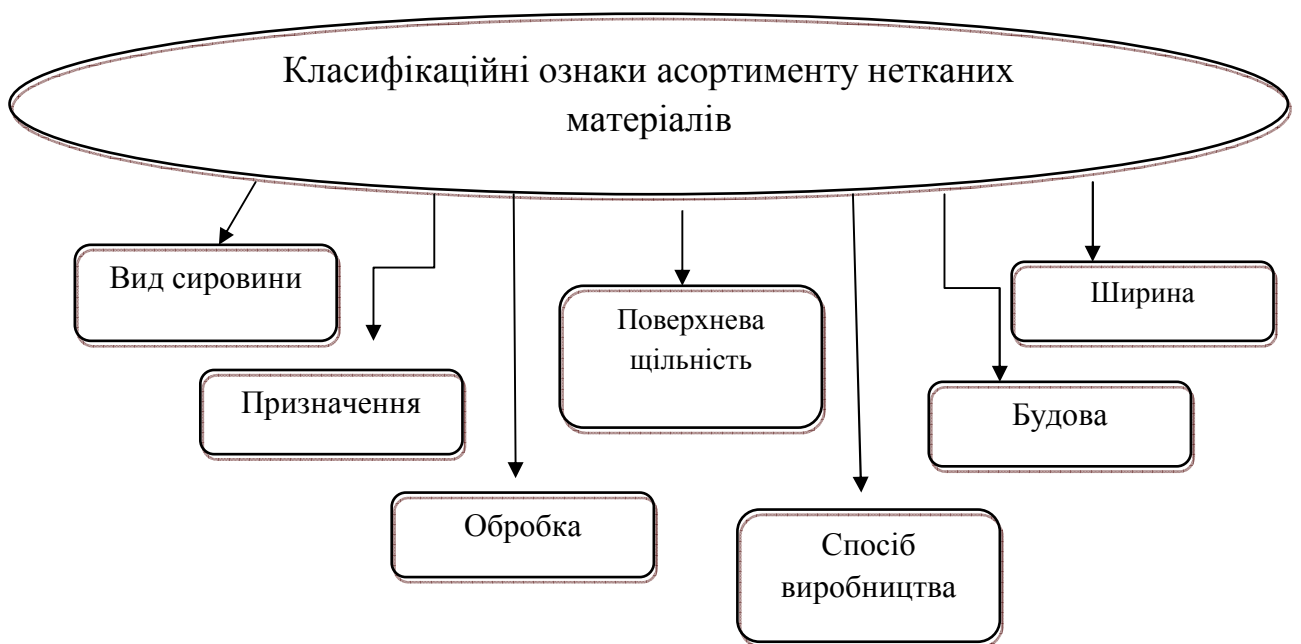
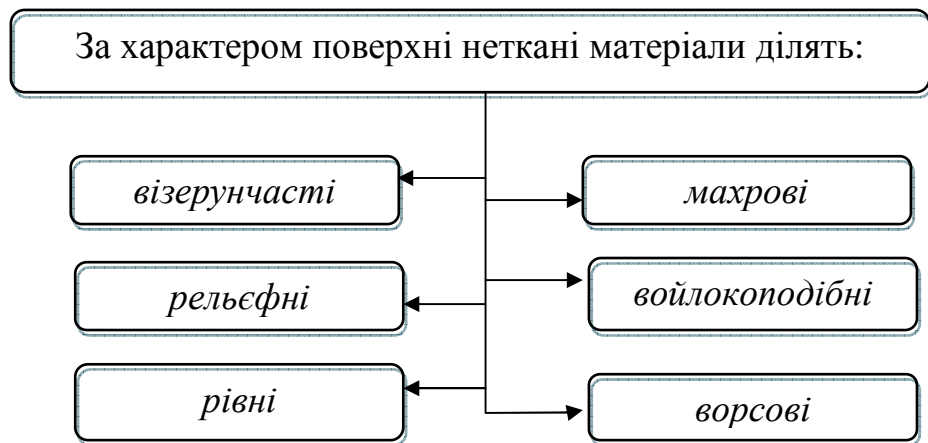
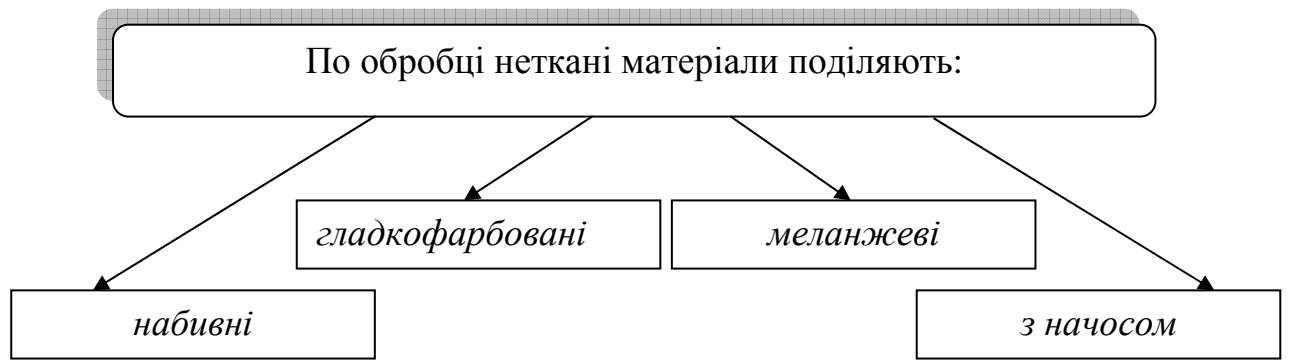

Побутові нетканні матеріали:

За способом виробництва механічне скріплення розрізняють як:

2. Спосіб виробництва нетканих матеріалів. Спосіб використання нетканих матеріалів

Найрозповсюдженішими полотнами є:

- ✓ полотна прошиті капроною ниткою;
- ✓ байкові полотна з бавовни та віскозного волокна;

Ниткопробивні
неткані полотна

отримуються на машинах «Малімо», складаються з трьох систем ниток: поперечних, повздовжніх та скріплюючі. Вони імітують основ'язочний трикотаж, але мають менш пористу структуру та меншу стійкість до стирання, володіють більшою формостійкістю завдяки розправленому положенню ниток, що розташовані вздовж та поперек. Застосовуються для пошиття суконь, блузок,

Тканепрошивні
неткані волокна

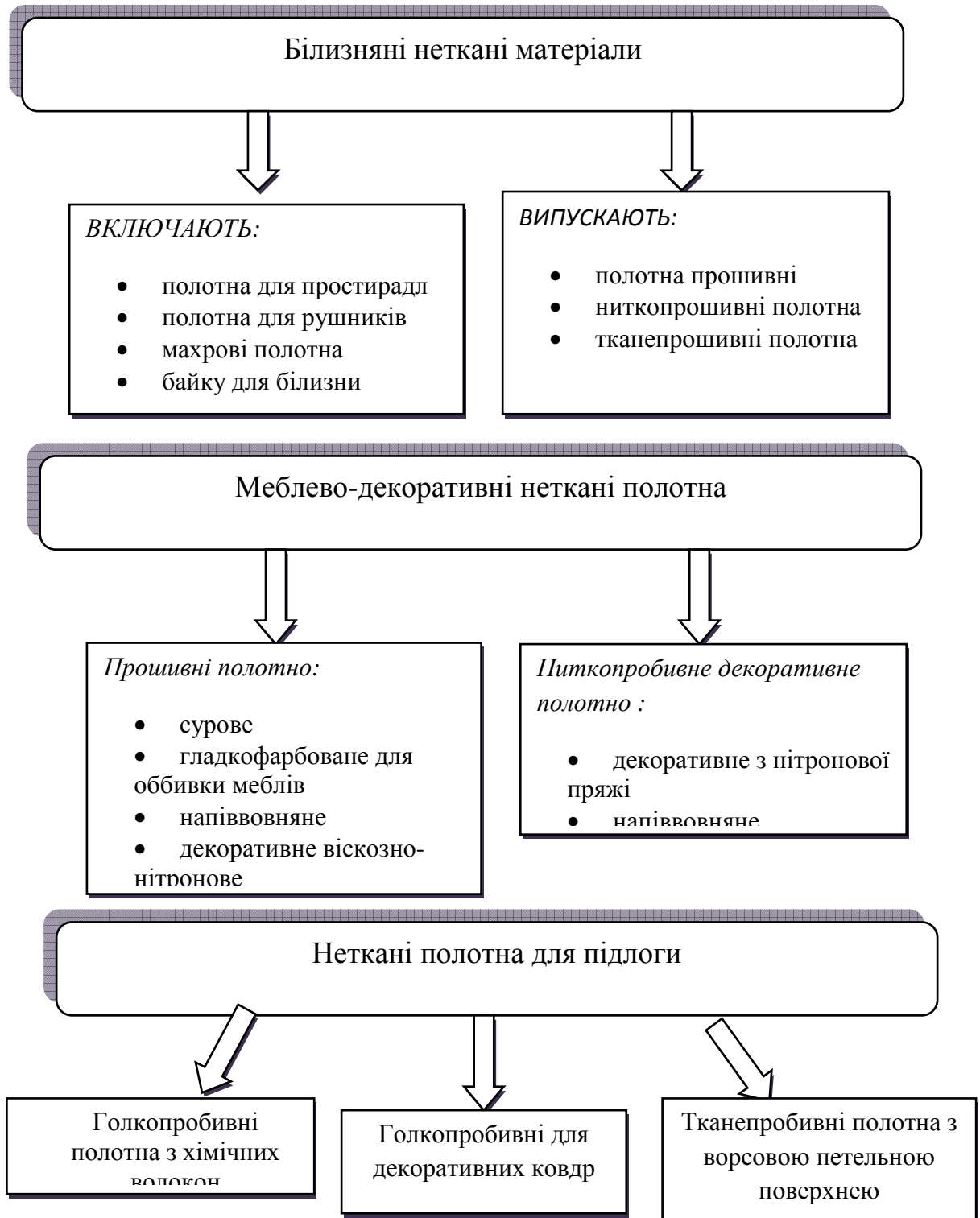
виготовляються на машинах «Маніполь», складаються з легкого каркасу, що представляє собою тканину, трикотажне полотно, ниткопробивне полотно або плівку, що прошитанитками. Прошивна нитка утворює подовжені петлі. Ці полотна можуть бути махровими з петельною поверхнею та ворсові. Виробляються гладкофарбовані, набивні з меланжевим ефектом, бавовняні та напіввовняні полотна. Ширина: 145-152 см. Щільність: 370-390 г/м². Застосовують для суконь, дитячого одягу,

Клеєні неткані
полотна

виробляються за новою технологією із плівок (поліетиленової, поліпропіленової, поліамідної), що виключає отримання волокон. Сутність способу полягає в тому, що полімерну плівку розщеплюють на фібрили (на голкопробивній машині або спец. фібрільяторами) і потім скріплюють. Використовують як тепло- та звукоізоляційні, фільтрувальні, тарні й обтиральні полотна, як основу під полімерні покриття (штучна шкіра, лінолеум, клійонка) і абразивні матеріали, як прокладочні матеріали для одягу, полотна для поліграфії, матеріали

Також широкого застосування набуло полотно прошивного ватину, який ділять:

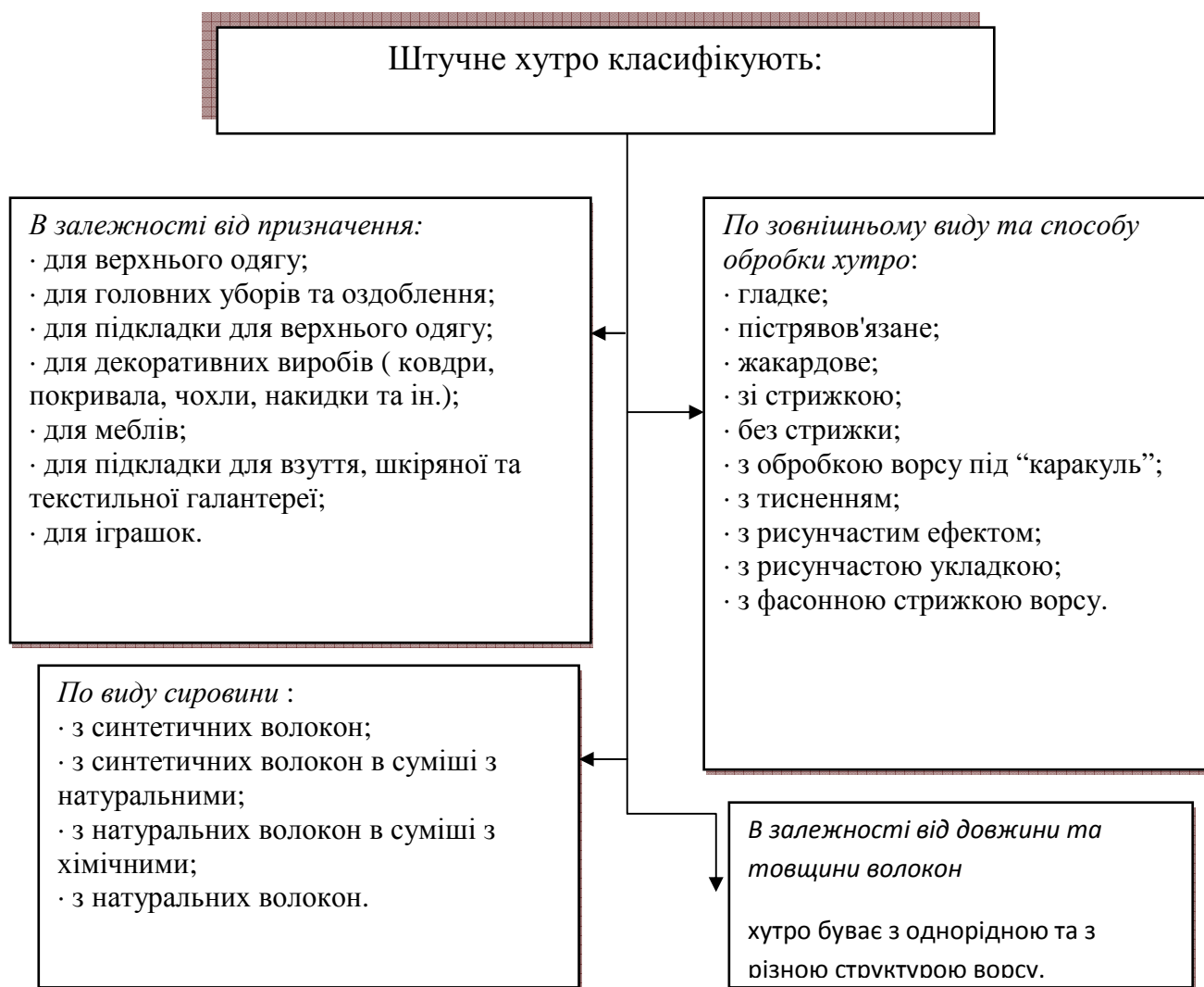
- бавовняний ватин (технічний, одяговий);
- вовняний;
- лляний.

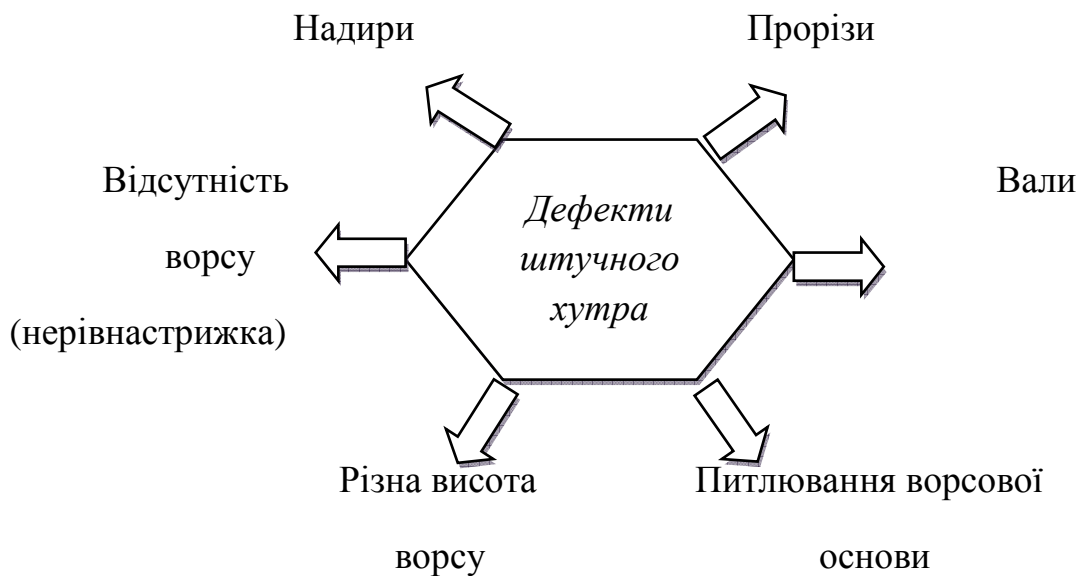

3. Класифікація та асортимент штучного хутра

Текстильний виріб, який імітує натуральне хутро називається штучним хутром.

4. Спосіб виробництва штучного хутра та його застосування

Класифікація за способом отримання:

- *Трикотажне штучне хутро*, виробляється на трикотажних машинах наступними методами:
  - вплетення волокон чесальної стрічки в трикотажне полотно на круглотрикотажних машинах;
  - виготовлення трикотажу з довгими плюшевими петлями із ниток, при розрізанні і розчісуванні яких утворюється довгий ворс на круглофангових та круглов'язальних машинах;
  - на основі трикотажу з підкладочною ниткою для начісування (футерний трикотаж) на машинах МТ.
- *Штучне хутро на тканій основі* по способу закріплення ворсу в ґрунтовому полотні поділяється на:
  - одноуточне;
  - двохуточне;
  - трьохуточне;
  - чотирьохуточне.

➤ *Клейове штучне хутро* отримують різноманітними способами:

- приклеюванням ворсу у вигляді завитків синелі на тканину та інші матеріали;
- приклеюванням вертикального ворсу в електростатичному полі високої напруги (прогресивний метод).

Вимоги до виробів зі штучного хутра у пересічних споживачів наступні: вони мають володіти *зносостійкістю, не м'ятися*, бути досить *легкими* та добре *зберігати тепло*; *добре і швидко чиститися* і мати гарний *зовнішній вигляд*. Штучне хутро володіє дуже високою стійкістю до стирання, задовільною стійкістю проти змінання і гарним зовнішнього виглядом. Правильно використовуючи штучне хутро з урахуванням його позитивних властивостей, швейна промисловість може випускати широкий асортимент гарних, елегантних і дешевих виробів, які користуються великим попитом у населення.

5. Нові види текстильних матеріалів

Неткані матеріали широко використовуються в *медицині та санітарії* для виготовлення виробів санітарно-гігієнічного призначення, лікувального білизни, медичного одягу, предметів лікарняного побуту, перев'язувальних засобів та інших хірургічних матеріалів. У лабораторії волокон спеціального призначення створено ряд біологічно активних нетканих матеріалів. Неткані матеріали з хімічних волокон характеризуються більш високими бар'єрними властивостями для мікроорганізмів і знижують інфікування покриваючої поверхні на 60% в порівнянні з традиційними тканинами з бавовни і льону. Крім того, вони характеризуються високою здатністю вбирати рідини (значною мірою завдяки структурній капілярності), набагато менше «порошать», порівняно прості у виготовленні і доступні за ціною.

З метою надання нетканим матеріалами комплексу властивостей, що підвищують рівень антибактеріальної захисту або забезпечують лікувальну дію, їх піддають просочення гексахлорофеном, акрилати міді, антибіотиками та іншими сполуками. Однак при багаторазовому використанні виробів з таких матеріалів потрібні повторні обробки. У зв'язку з цим доцільно отримання нетканих матеріалів з волокон, що володіють біологічною активністю тривалої дії.

Крім цього, існує ще і новий виріб – полотняно-прошивне полотно для взуттєвої та галантерейної підкладки, для підкладки взуття, для верху взуття, полотно голкопробивне(для вкладання устілок), холстопрошивні обтирочні полотна, тарні та пакувальні, полотна для основи штучної шкіри і т.п.

Лекція 2. Килимові вироби

Питання до теми:

1. Ознайомитись з особливостями виробництва килимових виробів.
2. Вивчити класифікацію, асортименту килимових виробів.

3. Надати характеристику килимів, що виготовляються машинним способом.
4. Дати характеристику килимам ручного виробництва.

План

1. Килимові вироби. Основні дані про ткацтво.
2. Особливості виробництва килимових виробів
3. Класифікація, характеристика асортименту килимових виробів.
4. Килими машинного виробництва. Килими ручного виробництва.

Література:

1. Полікарпов І.С., Стефанюк Є.М., Тимченко О.О. Вироби народних промислів України. – Львів: Видавництво ЛКА, 2008. – 306 с.
2. Пугачевський Г.Ф., Семак Б.Д. Товарознавство непродовольчих товарів. Ч.1. Текстильне товарознавство. – К.Ж НМЦ «Укоопосвіта», 2005.– 596 с.
3. Краснобородько А.Е. «Применение новой техники и прогрессивной технологии в ковровом производстве», М. 2005
4. Щербаківський В. Українське мистецтво – К.: Либідь, 2005
5. Зрезарцев М.П. Товарознавство непродовольчих товарів: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/М.П. Зрезарцев, В.М. Зрезарцев, В.П. Параніч – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
6. Промптова, Н.А., Старикова, М.М. Современный ассортимент ковров и ковровых изделий: Лекция для студентов, специализир. по одеж.– обувным товарам. - М.: Б.И., 2007.-24с.;20 см.

1. Килимові вироби. Основні дані про ткацтво

Килимом називають закінчений виріб, що укладається на підлогу вільно, без закріплення.

З давнини килими вироблялись на ткацьких верстатах. В даний час переважають неткані килими та килимові вироби, вироблені на трикотажних машинах, ворсо-прошивних(тафтингових) машинах, голкопробивних верстатах, а також одержуваних флакiрованням, тобто нанесенням ворсу на ґрунтову тканину, покриту клеєм.

Основні данні про ткацтво

Основа в ткацтві, нитки, розташовані паралельно один одному і йдуть уздовж тканини. Тканина на ткацькому верстаті утворюється в результаті послідовного переплетення двох систем ниток - основи і утка розташованих перпендикулярно

Уток – це поперечні нитки тканини, розташовані перпендикулярно до ниток основи і переплітаються з ними. Нитку утка прокладають між нитками основи при зiвоутворені і потім прибивається (просувається) до узлісся тканини.

Ремізки (від франц. Remise - повернення на колишнє місце), робочий орган ткацького верстата, який здійснює переміщення (підйом і опущення) ниток основи при зiвоутворенні.

Човник ткацький - робочий орган ткацького верстата, що прокладає уточну нитку між нитками основи при виробленні тканини. Являє собою тіло обтічної форми з порожниною для розміщення шпулі з уточною ниткою

Бердо - один з основних робочих органів ткацького верстата, що виконується у вигляді гребеня. Бердо застосовувалося для вироблення тканин на найперших етапах людської культури.

З усього різноманіття цього натуральної і штучної сировини найбільш універсальним і традиційним матеріалом в килимарстві є вовна.

2. Особливості виробництва килимових виробів

Виробництво килимів традиційним способом

Основні етапи виробництва килимів

Прядіння. Прядіння здійснювалося за допомогою ручного веретена, яке з II тисячоліття до н.е. залишається в незмінному вигляді. З пучка вовни пальцями однієї руки витягується частина волокон, яка скручуючись і витончуючись, виток за витком, намотувалася на обертаюче іншою рукою веретено. Крім веретена, існувала і більш вдосконалена і продуктивна ручна прядка, яка застосовувалася в центрах килимарства. Принцип її роботи заснований на обертальному русі колеса діаметром 50 см. Правою рукою майстриня обертала колесо,

Фарбування. Фарбують вовни натуральними фарбниками являється важким процесом.

Високоякісні барвники найрізноманітніших кольорів, що володіють достатньою міцністю і стійкістю до впливів різних зовнішніх факторів в основному виходили з листя, кори, плодів і коріння трав'янистих рослин і плодівих дерев. Жовтий колір отримували з квітів сивого конюшини, а з рослини карачуп отримували чорнуфарбу. Зелений колір отримували зануренням пряжі

Ткацтво. Традиційні ручні килимо-ткацькі верстати бувають двох видів: горизонтальні; вертикальні. Кожен верстат забезпечений рiмiзною планкою, круглої в перетині, за допомогою якої проводиться зiв на нитках основи для проходження уточної пряжі при ткацтві килима. У минулому операції в'язки вузлів і обрив ворсових ниток проводився пальцями рук без всяких пристосувань. Для прибивання уточної нитки до напрацьованої частини килимової тканини застосуються масивна колотушка з твердої деревини. Вона важить близько 2 кг і складається з плоскої дерев'яної колодки і металевого накінецьника з зубцями, відстань між якими відповідає щільності основи. Для стрижки ворсу використовуються спеціальні ножиці з загнутими кінцями. При заправці килимоткацького верстата перша і відповідальна операція полягає в натягуванні на поперечні вали верстата міцних ниток основи, вовняних або бавовняних. Для утворення зiву за допомогою круглої ділильної палички поділяють усі нитки основи на парні і непарні. У процесі такого поділу парні нитки розташовуються попереду палички, а непарні ззаду

Технологічна схема виробництва килимів:

Тафтінгові килими:

- прошивання ґрунтового матеріалу ворсовими нитками на тафтінгових машинах та отримання суворого матеріалу;
- нанесення на виворіт суворого матеріалу проклеїваючих хімічних препаратів для закріплення ворсового покриву в ґрунтовому матеріалі і нанесення вторинної спіненої основи;
- фарбування або друкування ворсової поверхні;

В'язально-прошивні килими: використовується тільки нитки і пряжа, з яких на машині одночасно формують основу і ворсовий покрив килима. Принцип виконання процесу петле утворення нав'язально-прошивних машинах полягає в тому, що нитка крізь стару петлю протягують за рахунок руху голки.

Рівномірність ворсового покриву дає можливість нанесення друкованого малюнка. При цьому для формування ворсового покриву використовують

Трикотажні килимові покриття: Володіють високою здатністю до пружного відновлення після припинення дії навантаження. Вони витримують жорсткі умови експлуатації в громадських будівлях з високою інтенсивністю руху, мають високі тепло-і звукоізоляційні властивості. Килимове трикотажне полотно отримують в'язанням, в процесі якого нитки утворюють трикотажні петлі. Петлі, розташовані на одній вертикальній осі, утворюють петельний стовпчик, а відстань між двома петлями, що знаходяться в одному петельним стовпчику, називають висотою петельного ряду, і позначають буквою

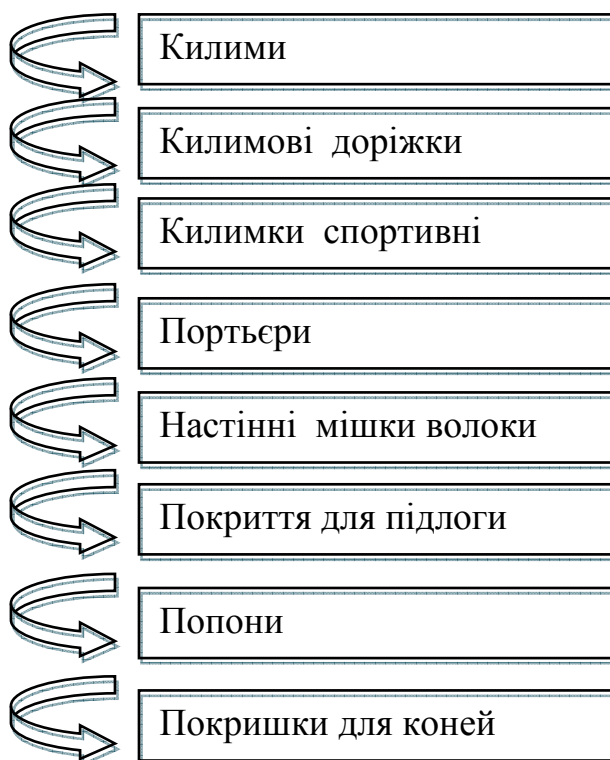
Голкопробивні килимові покриття. Суворі голкопробивні килимові покриття виготовляють на голкопробивних машинах, які здійснюють механічне зв'язування волокнистого полотна волокнами. Волокна протягуються по товщині полотна голками з щербинами при їх руху зверху вниз. Технологічна схема виробництва голкопробивних килимових покриттів: : приготування суміші волока (розпушення, тіпання, очищення, змішування, замасливання); утворення волокнистого полотна (чесання, холстоутворення); іглопрокалювання; нанесення в'язучих речовин (просочення розчинами латексу, синтетичними смолами); сушка і термообробка; обробка.

У сучасному виробництві килимів і килимових виробів використовують
сировину:

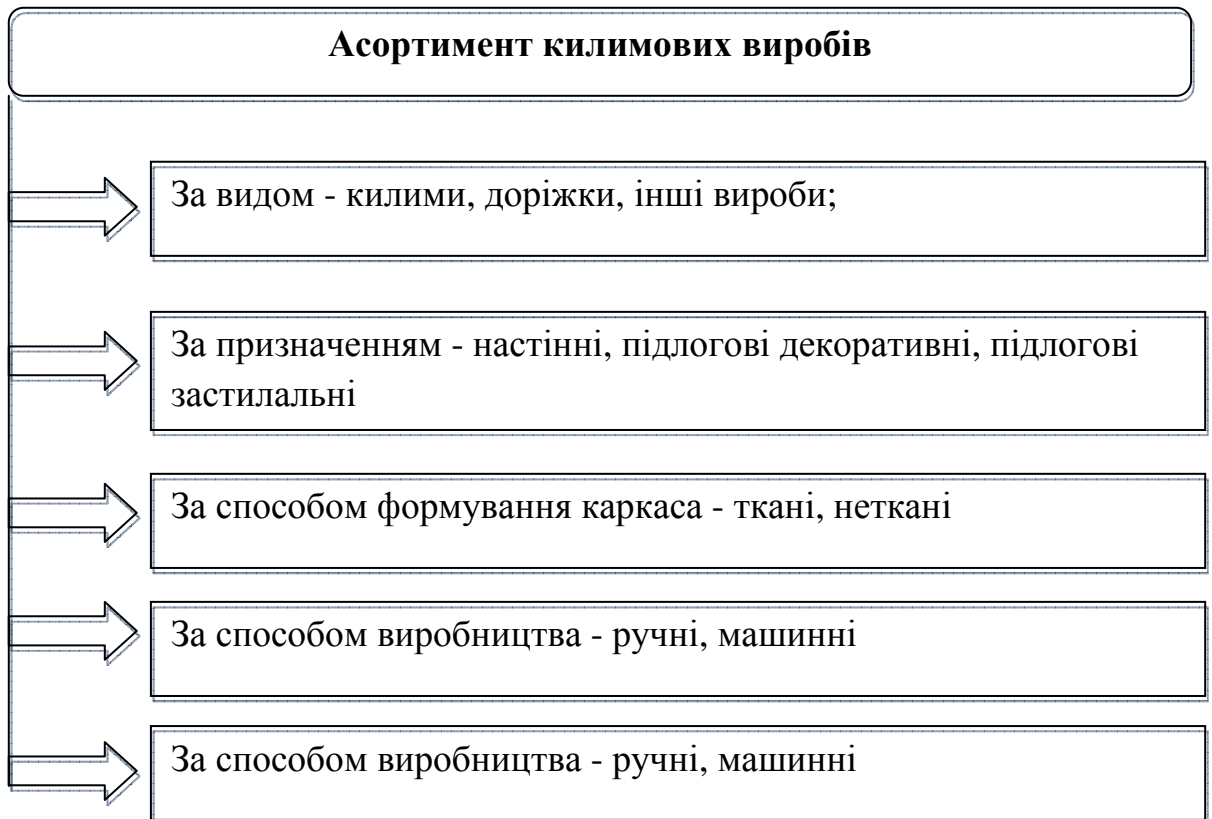

3. Класифікація, характеристика асортименту килимових виробів.

Промисловість випускає килимові вироби таких видів:

Вид	Характеристика
<i>Двополотні жакардові килими та килимові вироби</i>	<p>виробляються п'ятикольоровими з різним ворсом з напіввовняної змішаної пряжі або з хімічних волокон.</p> <p>Напіввовняна пряжа складається з вовняного волокна і двох видів наступних хімічних волокон: віскозного, мідноаміачного, капронового, мтілонового і нітронового.</p>
<i>Килими і доріжки жакардові пруткові</i>	<p>виробляються на пруткових килимоткацьких верстатах систем «Шенгер» і «Текстіма». Ворсові пучки утворюються за допомогою сталевих прутків. Малюнок створюється жакардовою машиною. Відносяться до цієї групи такі вироби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - килими жакардові пруткові з різним

	ворсом з напіввовняної пряжі, що складається із суміші волокон вовни від 25 до 40%, мідноаміачного - від 25 до 60%, капронового - від 15 до 20% волокон
<i>Килими пруткові</i>	з розрізаними і ефектними нитками мають однаковий волокнистий склад з жакардовими килимами. Однак у гладких килимах застосовується ворсова основа тільки лінійної щільністю 340 текс х 2. на відміну від жакардових характеризуються невисокою щільністю ворсових пучків і меншою вагою 1м ² . Висота ворсу нижче і становить 3,7-4,8 мм.
<i>Доріжки пруткові гладкі і смугасті</i>	використовується у якості ворсової основи з трикомпонентної суміші однакового складу і того ж співвідношення компонентів, що і для жакардових килимів. Тільки в двох артикулах застосовується ворсова пряжа з вовни грубої і напівгрубої -50% і волокна віскозного або медіоаміачного-50%.
<i>Килими і доріжки аксмінстерські</i>	виробляють на трубчатих верстатах з робочою шириною від 686 до 3004 та більше мм. Для створення ґрунту застосовують корінну настільну бавовняну основу лінійної щільності 50 тексів × 4 (№ 4,5 / 2) і 280 текс × 2 (№ 3,5 / 2). Щільність ворсових пучків на 10 см становить 27,6-28. Підйом ворсу -8-8,5 мм. Асортимент цієї групи виробів представлений кольоровими килимами і килимовими доріжками.
<i>Стрічкові (сінецеві) килими</i>	є різновидом аксмінстерських килимів. Ворсовий пучок складається із стрічки-сінецьки, яка при ткацтві вводиться в напрямку утка. Цей спосіб виробництва

	через низьку продуктивність у світовій практиці не застосовується. Випускаються розмірами 90 × 140, 140 × 200, 175 × 250, 200 × 300см.
<i>Неткані килимові вироби</i>	Зростання попиту на килимові вироби зумовило створення нових способів виробництва килимів - так звані неткані. До них відносяться, тафтинговий, голкопробивний, флокирований, трикотажний, клейовий, малімо, бонзи. Неткані килимові вироби відрізняються дешевизною і практичністю, хорошими експлуатаційними властивостями, довговічністю
<i>Прошивні (тафтингові) килимові вироби.</i>	У ґрунтовий матеріал (тканий або нетканий), що надходить дотафтингової машини, вшивається ворсова пряжа або комплексна нитка, яка формує розрізаний, нерозрізаний, комбінований або рельєфний ворсовий покрив. Асортимент тафтингових килимових виробів представлений килимами і доріжками.
<i>Прошивні килими</i>	бувають з розрізаним, з петельним, з петельним рельєфним ворсом і з рельєфним малюнком, з петельним або комбінованим ворсом. Килими з розрізаним ворсом мають ворс з пряжі, що складається з 100% мідноаміачного волокна лінійної щільності 408 текс (№ 2,45 / 2), маса 1 м ² становить 1950г, число стібків на 10 см - 30, висота ворсу - 8 мм.
<i>Килими з петельним ворсом</i>	ворс у цих килимів може бути з пряжі (100% мідноаміачного волокна або 50% мідноаміачного +50% капронового) з тими ж показниками основних технічних норм,

	що і у килима з розрізаним ворсом. . Рельєфність ворсової поверхні створюється шляхом ув'язування петельного ворсу різної висоти 5 і 10 мм.
<i>Трикотажні килимові вироби</i>	Виробляються трикотажні килимові вироби на основов'язальних рашіль-машинах шляхом вплетення в ланцюжок полотна ворсової основи, що утворює петельний або розрізаний ворсовий покрив. Для формування ворсового покриву застосовується пряжа дво-або трикомпонентної суміші хімічних волокон і синтетичні нитки, об'ємно-джгутова лавсанова нитка; джгут ацетохлориний текстурований.
<i>Килимові вироби в'язально-прошивні.</i>	До цієї групи належать вироби, що виробляються на машинах системи «Малімо» за принципом поєднання прошивного і трикотажного способів виробництва. У формуванні килимового виробу беруть участь нитки трьох систем: уточної - пряжа вовняна змішана 250 текс (№ 4) або пряжа віскозна 280 текс (№ 3, 5), або поліпропіленова плівкова нитка 200-167 текс (№ 4, 5 - 6); сполучний - поліамідна кордна нитка 93 текс (№ 10, 7); ворсової - джгут поліамідний текстурований 125 текс x 2 (№ 8 / 2). Для додання килимам «Малімо» необхідної каркасності і стабільності розмірів їх піддають латексуванню з виворітного боку.
<i>Клейові килимові вироби.</i>	Сутність виробництва клейових килимів полягає в наступному: ворсові нитки з навою, проходячи через бердо, надходять на барабан, що складається з поперечних пружних ребер, між якими

	<p>вводяться ворсові нитки. На ділянки барабана, де проходять ворсові нитки, подається полівінілхлоридна смола, яка, застигаючи, утворює основу килимового виробу із закріпленими в ньому ворсовими петельним рядами.</p>
<p><i>Голкопробивні килимові вироби.</i></p>	<p>Виробництво голкопробивних килимових виробів полягає в наступному. Полотно із суміші хімічних і натуральних волокон надходить на голкопробивні машини. Голки машини при русі вниз захоплюють волокна, протягують їх вниз через полотно і пов'язують в окремі групи. Полотно набуває значну міцність і стабільність.</p>
<p><i>Флокировані килимові вироби.</i></p>	<p>Отримання флокированих килимових виробів зводиться до наступного: на тканине або гумове полотно шириною 1 м наноситься шар сполучного. У бункер, встановлений над рушійним полотном, подається поліамідне волокно з довжиною різання, відповідній висоті ворсу. В зоні подачі волокна на полотно створюється електричне поле, орієнтуюче волокна перпендикулярно площині полотна. Потім полотно надходить на вулканізацію, де відбувається закріплення з'єднання ворсового покриву з ґрунтом килимового виробу.</p>

4. Килими машинного виробництва. Килими ручного виробництва

Вид	Характеристика
<i>Машинні ворсові килимові вироби</i>	
<i>Двохполотні жакардові</i>	найбільш близькі до ручних килимів. Мають складний багатобарвний (частіше п'ять кольорів) малюнок, виразно видний і на вивороті. Висота ворсу переважно 8 мм; вироби відрізняються високою щільністю.
<i>Пруткові</i>	Виготовляють гладкими, смугастими (доріжки) і жакардовими з двох-і чотирьохколірним малюнком. Висота ворсу - 3,5-5 мм, для підвищення міцності виробів їх проклеюють. Кращими за якістю є килими і доріжки пруткові жакардові.
<i>Аксмінстерські</i>	килимові вироби за якістю близькі до двухполотним жакардовим. Відрізняються від них тим, що багатоклірний малюнок на вивороті не видно. Висота ворсу аксмінстерських килимів та доріжок - 8,0-8,5 мм, щільність виробів висока. З вивороту вироби цієї групи проклеюють.
<i>Стрічкові</i>	килимові вироби виробляють в невеликій кількості внаслідок низької продуктивності стрічкового ткацького верстата, відносять до групи щільних, висота ворсу - 4 мм. Зовнішніми відмітними ознаками виробів є горизонтально розташований ворс і багатобарвний (до 50 тонів) «абстрактний» малюнок.
<i>Машинні безворсові килимові вироби</i>	виготовляють їх зазвичай на ткацьких верстатах. Безворсові ткани килимові вироби групуються: за призначенням -

	настінні й підлогові декоративні; за видами - килими і доріжки; по волокнистому складу - напівшерстяні, лляні, напівлляних, бавовняні, змішані (бавовняні з штапельні віскозним волокном); по переплетення - полотняного, діагоналевого, жакардового ; по щільності (визначається числом ниток на 10 см по основі і утоку); за характером малюнка - односторонні і двосторонні.
<i>Ручні ворсові килимові вироби</i>	Асортимент їх групують за рядом ознак: за призначенням - переважно настінні, меншою мірою підлогові декоративні; за видами - килими і доріжки. з різким переважанням килимів; по волокнистого складу ворсу - вовняні. Залежно від волокнистого складу ґрунто-вовняні або бавовняні; за характером ворсу - з розрізним і петлевим (махрові) ворсом. Висота ворсу розрізного - 3-12 мм, петлевого - в окремих випадках до 55 мм; за щільністю - визначається числом ворсових пучків (вузлів) (коливається від 800 до 10 000 на 1 дм ²).
<i>Ручні безворсові килимові вироби</i>	
<i>Паласи</i>	підлогові безворсові килими з двостороннім малюнком і геометричним орнаментом облямівки. Відмітною ознакою паласів є також наявність просвітів по межах жакардового малюнка
<i>Сумахи</i>	відміну від паласів мають односторонній малюнок в «ялинку».
<i>Килими - підлогові</i>	килими з двостороннім малюнком, але на відміну від паласів просвіти по межах малюнка відсутні..

ТЕМА 4. ШКІРЯНІ ВЗУПІПЄВІ ТОВАРИ

Лекція 1. Асортимент та споживчі властивості натуральних шкір для виготовлення взуття

Питання до теми

1. Вивчіть класифікацію та характеристику матеріалів для виготовлення взуття.
2. Визначте склад та властивості шкір різних способів дублення.
3. Вивчіть характеристику шкір для низу, верху та внутрішніх частин взуття.
4. Ознайомтесь з видами дефектів взуттєвих матеріалів та їхнім впливом на якість взуття.

План

1. Загальна характеристика взуттєвих матеріалів, їхня класифікація.
2. Склад та властивості шкір різних способів дублення.
3. Характеристика шкір для низу, верху та внутрішніх частин взуття.
  4. Види дефектів взуттєвих матеріалів та їх вплив на якість взуття.

Література:

1. Федаєва Н. І. Товарознавство взуттєвих та пушно-хутрянних товарів / Н. І. Федаєва та [ін.]. – Київ, 2000.
2. Байдакова Л. І. Товарознавство. Непродовольчі товари : взуттєві і хутрянні вироби : підручник / Л. І. Байдакова. – Київ : «Вища школа», 2007. – 2007. – 183 с.
3. Грибанова І. В. Товарознавство непродовольчих товарів : навч. посібник / І. В. Грибанова. – Мінськ : Обчислюємо шк., 2006. – 191 с.
4. Лойко Д. П. Оценка эксплуатационных свойств материалов для верха обуви (по материалам предприятий Донецкого региона) : отчет о НИР (заключ.) / Д. Лойко, В. Кибзун. – Донецк : ДКИ, 1992. – 97 с.
5. Кібзун В. М. До питання обґрунтування методів досліджування штучних шкір та плівкових матеріалів для взуття / В. М. Кібзун, Н. П. Нагорна : матеріали II-ї всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Українська наука в мережі інтернет». Ч. 1. – Київ, 2007.

1. Загальна характеристика взуттєвих матеріалів, їхня класифікація.

Допоміжні матеріали для виробництва взуття призначені для скріплення деталей, оздоблення і прикраси взуття.

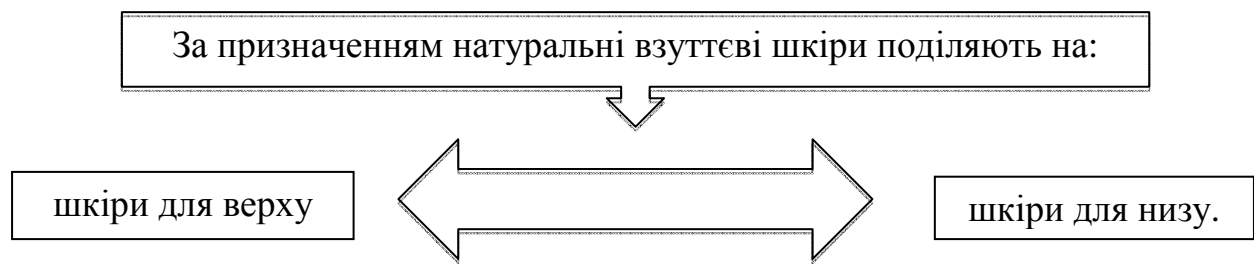
Скріпними матеріалами для виробництва взуття служать:

- нитки,
- цвяхи,
- гвинти,
- шпильки,
- клеї.

Оздоблювальними матеріалами для виробництва взуття є:

- фарби,
- апретура і полірувальні матеріали,
- текстильно-галантерейні вироби (тасьма, стрічки, шнури),
- взуттєва фурнітура (гачки, пряжки, кнопки, застібки).

Серед всіх матеріалів для виробництва взуття особливе місце займає натуральна шкіра, отримана з різної шкіряної сировини. Властивості готової шкіри залежать від структури і властивостей дерми, яку виділяють в результаті проведення технологічних процесів шкіряного виробництва.

Шкіри для верху включають три основні групи:

- хромового дублення,
- юхтові,
- підкладкові.

Це порівняно тонкі і м'які матеріали для виробництва взуття, з яких виготовляють деталі, що захищають тильну поверхню стопи і гомілку.

Шкіри для низу відрізняються підвищеною товщиною і жорсткістю.

За призначенням бувають:

- підошовними (3,6 мм і більше);
- стелечними (3,5 мм і менше).

Залежно від ступеня жорсткості розрізняють:

- шкіри ниткових і клейових методів кріплення підошов;
- шкіри гвинтово-цвяхових методів кріплення.

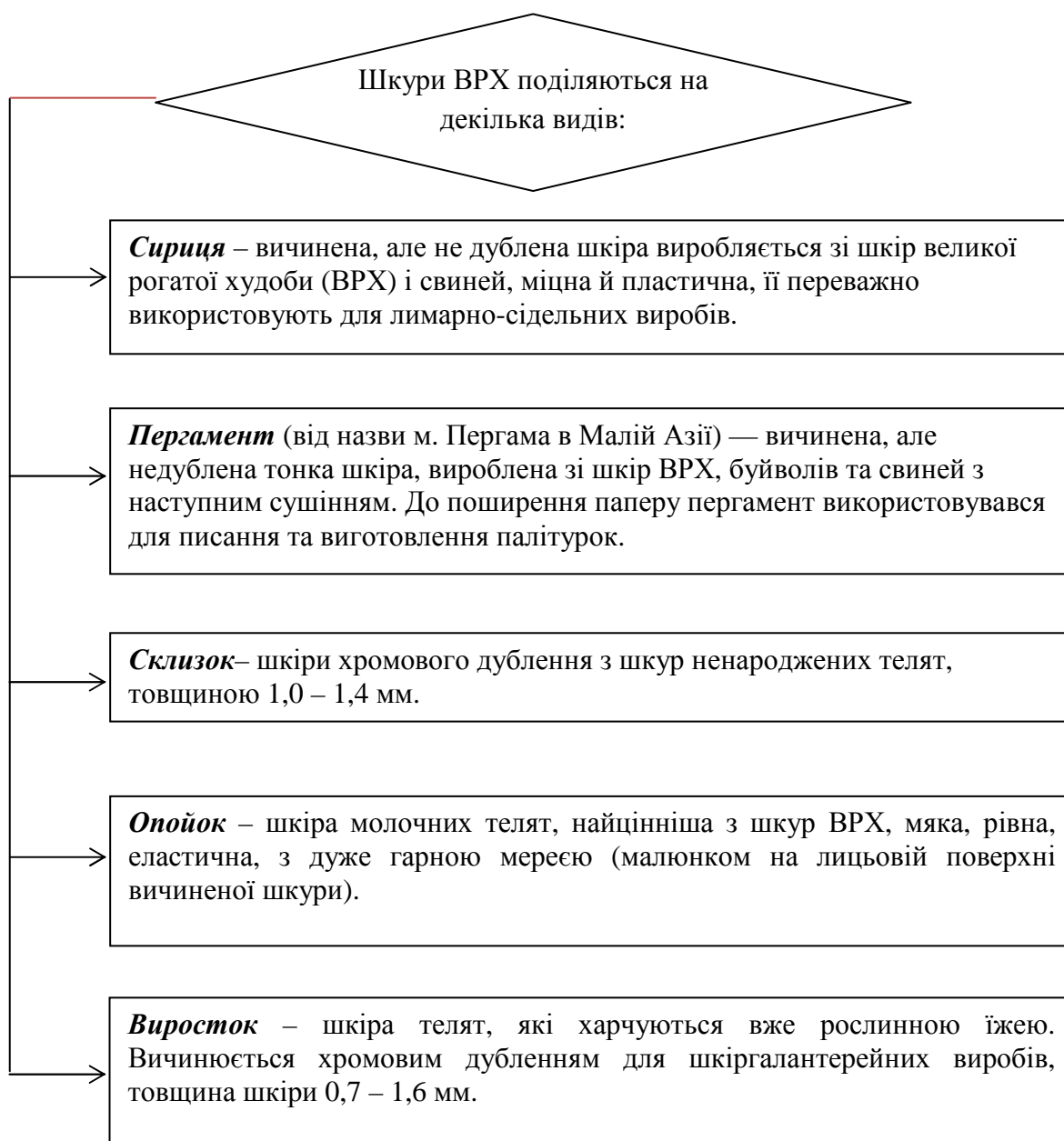
2. **Склад та властивості шкір різних способів дублення.**

Перш ніж починати виробництво взуття відбувається обробка шкіри. Такий процес прийнято називати **дубленням**. Дублення шкіри передбачає хімічну обробку шкіри.

В сучасному виробництві застосовують переважно **мінеральне дублення**, використовуючи розчини солей хрому або алюмінію, тому його ще називають хромовим дубленням. Завдяки досягненням сучасної хімії з'явилося так зване **синтетичне дублення**, де застосовують синтали – продукти складного органічного синтезу.

Шкіри, з якими ми стикаємось в побуті, виробляються найчастіше із шкур великої рогатої худоби, коней, кіз, свиней, овець, оленів. Найбільш цінними являються шкури ВРХ.

→ **Напівшкіра** – шкіри, вироблені рослинним, комбінованим або хромовим дубленням з шкур телят у віці 1 року. Товщина шкіри від 1 до 3 мм, вона більш жорстка і щільна.

→ **Бичок** – виробляють з шкур молодняка товщиною до 4 мм рослинним або хромовим дубленням.

→ **Яловка** – шкіра корови, еластична з рівним лицьовим шаром, товщиною 1,2 – 4,0 мм.

→ **Бичина** – шкіра молодого бика товщиною до 5 мм, використовується так само широко як і яловка.

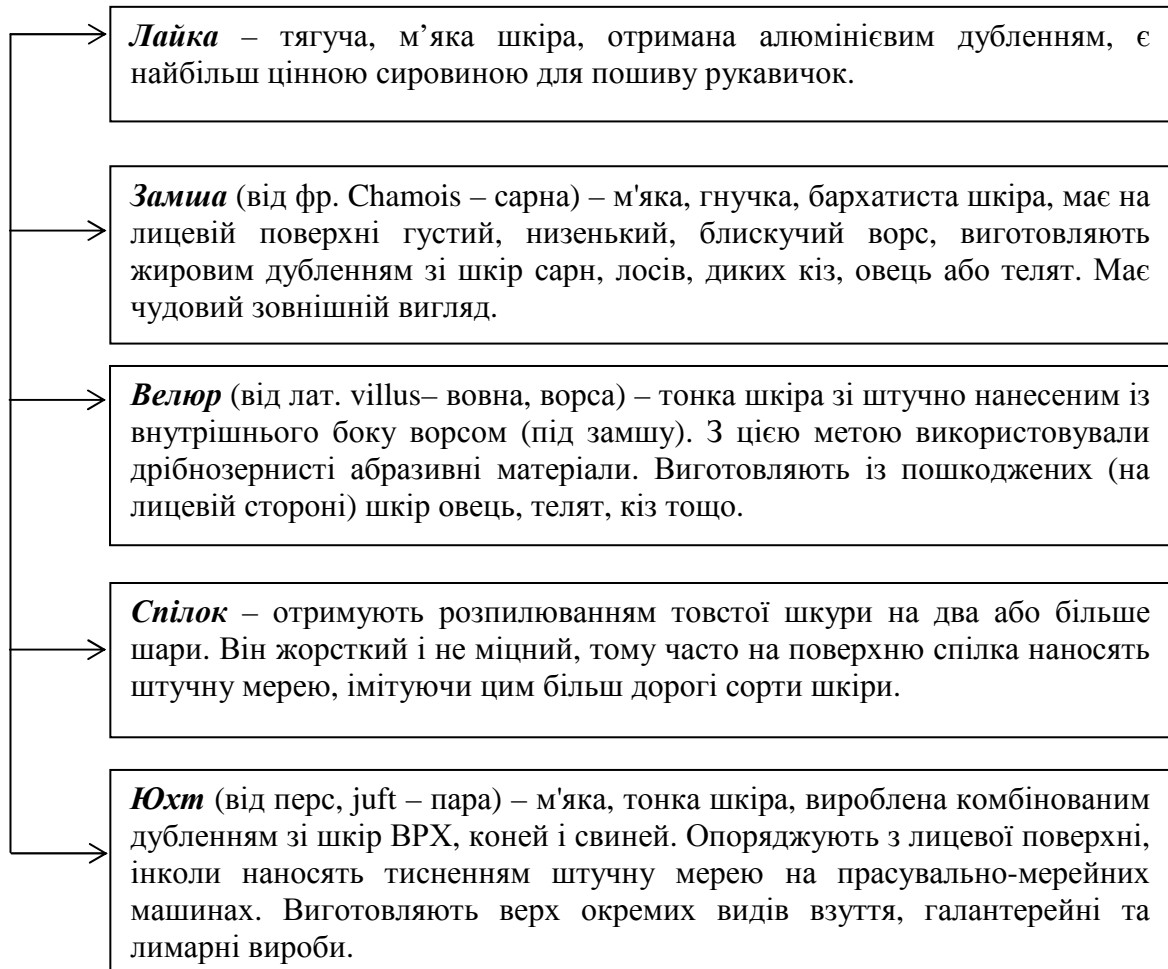
→ **Бугай або буйвол** – шкури биків, найтовстіші і найважчі серед шкур ВРХ, мають грубу та рихлу структуру.

→ **Шевро** (від фр. chevreau – козеня) – тонка, м'яка, щільна шкіра, вичинена і дублена хромовими солями зі шкір молодих кіз або козенят. Має своєрідний, гарний візерунок (мерею) у вигляді малесеньких комірочок. Один з найкращих матеріалів для виготовлення художніх виробів.

→ **Шеврет** (від фр. chevrette – кізочка) – замітник шевро - виробляють зі шкір овець хромовим дубленням. З нього виготовляють художні вироби, галантерею тощо.

→ **Сап'ян** (від перс, saxtyan (saxt – міцний) – тонка, м'яка шкіра найрізноманітніших кольорів – продукується із козячих (рідше овечих, телячих, лошаких) шкір шляхом дублення рослинними екстрактами. Використовується для святкового взуття, пасків, обтягування меблів, футлярів, палітурок.

→ **Шагрень** – шкіра рослинного дублення, м'яка, з мілким рельєфним малюнком, виробляється з овечих шкур.

Підкладкову шкіру виробляють з вибракованих дублених напівфабрикатів тонких шкір. Вирізняється малою щільністю структури й абсорбційними властивостями.

Штучну шкіру одержують при хімічній і механічній переробці натуральної або синтетичної сировини. Інколи вона служить заміником натуральної шкіри у деталях художніх виробів (каркаси, прокладки, вставки і т. ін.).

3. **Характеристика шкір для низу, верху та внутрішніх частин взуття.**

Шкіри, використовувані для виготовлення підошов, основних устілок, рантів, жорстких задників, каблуків, відрізняються глибиною, щільністю, жорсткістю.

Виробляють підошовні і устілкові шкіри зі шкір великої рогатої худоби, свинячих, кінських хазів, а також верблюжих і китових шкір.

Шкіри для низу взуття в залежності від товщини (мм) в стандартній точці поділяють на шість категорій:

- ✓ 5 і більше;
- ✓ 4,6-5,0;
- ✓ 4,1-1,5 (підшовні шкіри);
- ✓ 4,6 -4,0;
- ✓ 3,1 - 3, 5;
- ✓ 2,0 3,0 (устілкові шкіри).

Шкіри для верху взуття підрозділяють на три основні групи:

- ✓ юхтові,
- ✓ хромові,
- ✓ підкладкові.

Юхтові шкіри. Юхтою називається м'яка шкіра з великим вмістом жиру (26-30%), вироблена комбінованим методом дублення. Властивості юхти визначаються видом сировини, її якістю і способом переробки в шкіру.

За призначенням юхту ділять на *взуттєву* і *сандальну*.

Взуттєву юхту виробляють зі шкір яловичини, бичка, полукожніка. з кінських та свинячих шкур. Юхта із шкір великої рогатої худоби називається яловичиною, з кінських і свинячих - відповідно кінська і свиняча.

Юхта яловича відноситься до найбільш товстих шкір для верху взуття. Для отримання яловичої юхти необхідної товщини в процесі шкіряного виробництва проводять розпилювання (двоїння) і строжку. Вона відрізняється найбільшою міцністю, найменшою водопроникністю і перевершує інші види юхти по зносостійкості.

Юхта кінська гюфть виробляють з кінських передні і характеризується меншою щільністю, підвищеною в'язкістю і водопроникністю.

Юхта свиняча має сліди від виділеної щетини характеризується зниженою стійкістю до механічних впливів і великою намокаемістю.

Сандальна юхта виробляють тільки з природним або штучним

Хромові шкіри. Хромовою шкірою для верху взуття називається м'яка шкіра, отримана хромовим дублінням. Залежно від виду сировини хромові шкіри підрозділяють на опоек хромовий, виросток хромовий, полукожнік хромовий, яловичину і бичок хромові, шевро і цапину хромову, шеврет, свинячі шкіри хромові, жеребок, вимітку та кінські передні хромові, велюр, нубук, спилок шкіряний для верху взуття, шкіру лакову і еластичну.

За способом обробки лицьової поверхні розрізняють:

→ шкіри гладкі або нарізні;

→ з природною поверхнею;

→ зі шліфованої або підшліфованою поверхнею.

За кольором шкіри хромові ділять на:

- ✓ чорні,
- ✓ коричневі,
- ✓ світлі (світло-сірі, бежеві),
- ✓ яскраві (зелені, червоні, сині, жовті),
- ✓ двоколірні,
- ✓ білі і натурального кольору.

За площею хромові шкіри ділять на сім груп:

- ✓ до першої групи відносяться шкіри площею від 20 до 40 дм²;
- ✓ до сьомої - понад 200 дм².

Опоєк хромовий – шкіри, призначені для верху взуття, який виробляється із шкір великої рогатої худоби віком до шести місяців.

Виростком хромовим називають шкіри, призначені для верху взуття і виробляються з шкур телят у віці до року, що перейшли на рослинну їжу.

Нубук – хромові шкіри із опойка, виростка і напівчукожника.

Шкіра лакова – шкіра хромового дублення, оброблена лаковою плівкою на основі полімеризованої лляної олії (масляний лак) або на основі поліуритана.

4. Види дефектів взуттєвих матеріалів та їх вплив на якість взуття.

Дефекти матеріалів впливають на зовнішній вигляд взуття та його довговічність. Найчастіше трапляються такі дефекти шкір, як **пухлинуватість, воротистість, жилавість, зсідання остини, механічні пошкодження, обсіпання покривної плівки, різниця у відтінках кольору.**

У взутті з верхом зі штучних шкір не допускається обсіпання плівки, її липкість і тріщини.

Пухлинуватість – даний недолік виникає як правило в результаті порушень технологічних вимог до деталей при розкрої шкір. Тому за вказаний недолік відповідальність має нести майстер відповідної

Жилавість – це дефект у вигляді гіллястого рисунка від слідів кровоносних судин на бахтармі шкіри або лицьовій поверхні шкіри.

Механічні пошкодження і дефекти, пов'язані з неправильними умовами зберігання та транспортування.

Розтріскування та відставання покривної плівки, які виявляються при трикратному прокатуванні рукою шкіри, яка згорнута в два рази лицьовою поверхнею у середину.

Лекція 2. Асортимент та споживчі властивості штучних шкір для виготовлення взуття.

Питання до теми

1. Вивчіть класифікацію та характеристику асортименту штучних та синтетичних матеріалів для верху та низу взуття.
2. Визначте переваги та недоліки штучних та синтетичних матеріалів у порівнянні з натуральною шкірою.

План

1. Класифікація та характеристика асортименту штучних та синтетичних матеріалів для верху та низу взуття.

2. Переваги та недоліки штучних та синтетичних матеріалів у порівнянні з натуральною шкірою.

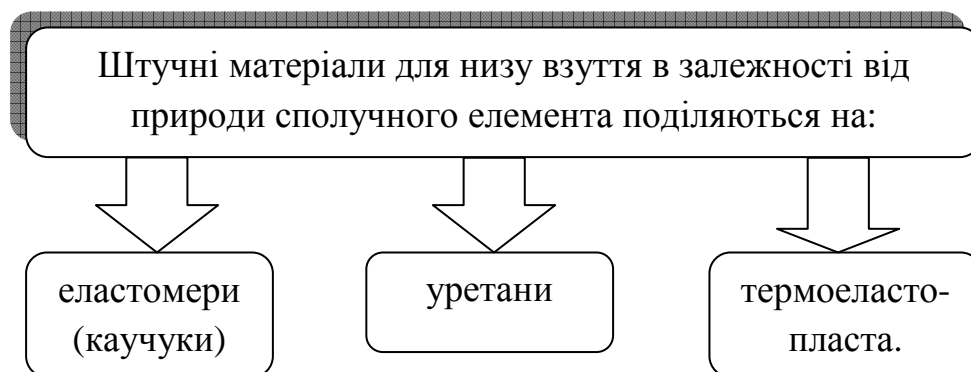

Література:

1. Катрич В. Н. Эргономические свойства обуви для детей дошкольного возраста в обеспечении ее конкурентоспособности / В. Н. Катрич, В. Н. Кибзун // Потребительский рынок : качество и безопасность товаров и услуг : Vмеждународ. научно-практ. конференция. – Орел, 2009.
2. Галько С. В. товарознавча оцінка споживчих властивостей нової штучної шкіри : автореф дис. ... канд. техн. наук / С. В. Галько. – К. : НТЕУ. – 2005.
3. Шегінський О. В. Товарознавча оцінка синтетичної шкіри на основі поліуретану : автореф. дис. ... канд. техн. Наук / О. В. Шегінський. – Луцький НТУ. – Луцьк, 2010.

1. Класифікація та характеристика асортименту штучних та синтетичних матеріалів для верху та низу взуття.

Для виготовлення взуття крім натуральних шкір широко використовуються штучні і синтетичні матеріали.

На основі каучуків виробляють гуми непористої і пористої структури. Гуми непористої структури використовують для виготовлення формованих підошов, каблуків, набойок та інших деталей низу.

Транспорентна гума – монолітний напівпрозорий матеріал з високим вмістом натурального каучуку (до 65-70%). Гума відрізняється високою стійкістю до стирання і твердістю, до зносостійкості перевершує всі види гум, має колір від жовтого до світло-коричневого. Застосовують для виготовлення формованих підошов разом з підборами з глибоким рифленням, що різко підвищує фрикційні властивості взуття.

Стіроніп – різновид гуми на основі високостірольних каучуків. Має високі фрикційними властивостями, зносостійкістю, підвищеною гнучкістю, зниженою теплопровідністю. Стіроніп застосовується для виготовлення взуття клейовим методом кріплення низу.

Поліуретан - матеріал, використовуваний для виготовлення підошов і набойок. Поліуретан має пористу структуру, володіє легкістю, підвищеною стійкістю до стирання, багаторазовому вигину, раздиру, дії масел, бензину та інших нафтопродуктів, хорошими теплоізоляційними властивостями, морозостійкістю. Підошви з поліуретану можна фарбувати в різні кольори; поверхню підошов може імітувати кору дерева, натуральну пробку, плетінку з соломи і ін. Поліуретан широко застосовують як подошвенного матеріалу при ливарних методах виготовлення літньої та зимового взуття для всіх статево-вікових груп.

Термоеластопласта – особлива група підошовних матеріалів на основі каучуком і термоеластопластів. Випускають ізопренстирольні, дивінілстирольні і поліуретанові термоеластопласта. Ці матеріали відрізняються високою еластичністю, стійкістю до стирання, розриву і багаторазовим вигинів, гарними фрикційними властивостями.

До **штучних і синтетичних матеріалів для виробництва верху взуття** відносять матеріали для зовнішніх, внутрішніх та проміжних деталей – штучні й синтетичні м'які шкіри для верху і для підкладки, штучні матеріали для жорстких задників і підносків взуття.

До штучних матеріалів, призначених для зовнішніх, внутрішніх, проміжних деталей верху взуття відносяться матеріали на тканий, нетканій і трикотажній основі: **м'які і жорсткі штучні шкіри**.

По виду покриття (і просочення) розрізняють:

- штучні шкіри з каучуковим,

- з поліамідним,
- з поліуретановим,
- полівінілхлоридним,
- нітроцелюлозним та іншим видами покриттів,
- з покриттями з суміщених полімерів.

У виробництві застосовують такі види шкір: *взуттєва кирза, шарголін, юфтін, кірголін, взуттєва вінілштучшкіра* і т. д.

Синтетичні шкіри виробляють на основі нетканих матеріалів із застосуванням синтетичних волокон.

Іноді основу посилюють тонкою тканиною. Зовнішній вигляд і структура синтетичної шкіри мають схожість з натуральною шкірою. Як і натуральну шкіру її виробляють з гладкою лицьовою поверхнею (за типом опойка, виростка), а також з "ворсові" обличчям. Синтетичні шкіри застосовують для верху взуття, для підкладки взуття, проміжних деталей взуття.

2. *Переваги та недоліки штучних та синтетичних матеріалів у порівнянні з натуральною шкірою.*

Штучні та синтетичні шкіри мають низку *переваг* перед натуральною шкірою за наступними показниками:

- ✓ теплопровідність,
- ✓ однорідність по всій площі,
- ✓ високий опір до стирання і багаторазовому вигину,
- ✓ міцністю при розтягу,
- ✓ легко формується,
- ✓ відрізняються водостійкістю,
- ✓ гарний зовнішній вигляд.

Штучні та синтетичні шкіри випускають у вигляді готових вузлів і деталей взуття. Матеріалу додають будь-які розміри, що забезпечує *високу продуктивність і дозволяє економно витратити сировину.*

Основними недоліками штучних і синтетичних шкір є:

- ✓ швидке погіршення зовнішнього вигляду в процесі носіння,
- ✓ знижені гігієнічні властивості (гігроскопічність, повітропроникність),
- ✓ висока теплопровідність,

- ✓ недовгий термін носіння готового виробу,
- ✓ жорсткість.

Впровадження штучних матеріалів для виробництва взуття **дозволяє** розробити нові, більш досконалі методи виготовлення виробів. Замість традиційних методів кріплення підошви (цвяхового, прошивного), широко використовуються хімічні методи (клеювий, литтевий).

Поряд з низькою собівартістю штучні матеріали для виробництва взуття більш технологічні, ніж натуральні, оскільки мають рівномірну товщину і однорідні властивості по всій площі, що дозволяє розкрюювати їх багатошаровим настилом. Штучні матеріали для виробництва низу взуття стійкі до стирання, водостійкі, а підвищена пластичність полімерних покриттів штучних матеріалів для виробництва верху взуття дозволяє зварювати, тиснити, формувати деталі з високою якістю виконуваних робіт. Крім того, **істотними перевагами штучних матеріалів** для виробництва взуття є:

- ✓ можливість варіювання властивостей в широких межах;
- ✓ можливість випуску штучних матеріалів у вигляді вузлів і деталей (каблуків, підошов і т.д.);
- ✓ можливість надання їм специфічних властивостей, якими не володіє натуральна шкіра;
- ✓ висока ефективність виробництва.

Лекція 3. Класифікація та асортимент шкіряного взуття

Питання до теми

1. Вивчіть класифікацію та характеристику асортименту шкіряного взуття за різними ознаками.
2. Вивчіть характеристику споживчих властивостей взуття.
3. Ознайомтесь з методами кріплення низу взуття, визначте їх переваги та недоліки.
4. Визначте особливості маркування, пакування та зберігання взуття.

План

1. Класифікація та характеристика асортименту шкіряного взуття за різними ознаками.
2. Характеристика споживчих властивостей взуття: функціональних, ергономічних, властивостей надійності, естетичних та властивостей безпеки.

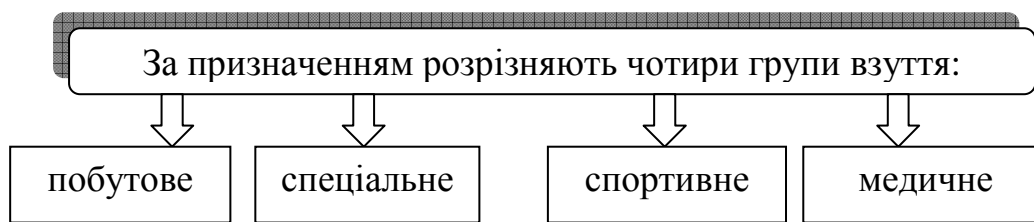
3. Методи кріплення низу взуття. Характеристика методів кріплення низу взуття, їх переваги та недоліки.
4. Маркування, пакування та зберігання взуття.

Література:

1. Вовк П. Д. Торгівля непродовольчими товарами / П. Д.Вовк. – К.: Вища школа, 2005. – 327 с.
2. Зрезарцев М.П. Товарознавство непродовольчих товарів: навч. посібник / М.П. Зрезарцев, В.М. В.М. Зрезарцев, В.П. Параніч. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
3. Власова А.В. Основи товарознавства непродовольчих товарів : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
4. Попов А. К. Товарознавство не продовольчих товарів / А. К. Попов. – К.: Знання, 2005. – 547 с.
5. Сахаров У. С. Товарознавство / У. С. Сахаров. – К.: Знання, 2007. – 321 с.

1. Класифікація та характеристика асортименту шкіряного взуття за різними ознаками.

Група побутового взуття є переважаючою за кількістю її випуску, тому що призначена для експлуатації в звичайних умовах і для стандартних розмірів стопи. **Асортимент** побутового взуття групується за цільовим призначенням, способом виготовлення, видами і різновидами, статевовіковим призначенням, розмірами і повнотами, фасонами і моделями, матеріалом верху і його кольором, матеріалом підошви і методом кріплення, висотою каблука.

Група спеціального взуття включає робочу, формену і захисну. Спеціальне взуття призначене для захисту ніг від певних видів небезпечних впливів. При виготовленні цього взуття застосовуються захисні матеріали і деталі (шкарпетки, задники, боки з металу, пластмас).

За призначенням спортивне взуття дуже різноманітне, тому що кожен з його видів має особливості конструкції і властивостей: взуття лижне, легкоатлетичне; туфлі для бігу, стрибків; взуття для ігрових видів спорту, велосипедна; черевики для борців, туристичні; туфлі гімнастичні та ін.

По виду конструкції розрізняють

- ⇒ чоботи
- ⇒ черевики
- ⇒ напівчеревики
- ⇒ туфлі

За статтю та віком:

- ✓ чоловіче;
- ✓ жіноче;
- ✓ хлопчаче;
- ✓ дівоче;
- ✓ шкільне для дівчаток;
- ✓ шкільне для хлопчиків;
- ✓ дошкільне;
- ✓ мало дитяче;
- ✓ для ясельного віку.

За методами кріплення низу взуття:

- ✓ прошивне;
- ✓ цвяхове;
- ✓ клейове,
- ✓ ливарне,
- ✓ гарячої вулканізації,
- ✓ комбінованих методів та ін.
- ✓

В залежності від виду матеріалів верху виділяють такі групи взуття:

Види матеріалу низу взуття:

В залежності від кольору розрізняють взуття біле, чорне, кольорове, яскраве, світле, сріблястого і золотистого кольорів, двоколірне.

Модель взуття – це більш детальна розробка фасону, де враховуються багато факторів.

Спосіб виробництва. Може бути машинний та ручний спосіб. Сучасне взуття в переважній кількості виробляють машинним способом.

Характер виробництва. Взуття святкове (модельне) та масове (повсякденне, рядове).

Сезон носіння. Взуття літнє, зимове, осінньо-весняне.

Розрізняють такі основні види взуття, як: **чоботи, черевики, напівчеревики, туфлі.**

Чоботи– взуття з халявками, що доходять до колінного суглоба, а іноді й вище, виготовлено із заднім зовнішнім ременем або прошвою, жорстким підноском або без нього (з юхти).

Чобітки – це різновидність чобіт з щільним обляганням ноги в області халяви або з пристосуванням для закріплення на нозі.

Напівчобітки – відрізняються від чобітків меншою висотою халяви: не більше 20 см.

Черевики– взуття з борцями, що закривають кісточки. Закріплюються на нозі шнурівкою, гумовою тасьмою, пряжками, гудзиками, застібками «блискавка» тощо.

Напівчеревики – взуття з берцями не вище кісточок, що закривають тильну частину стопи.

Туфлі – взуття з верхом не повністю закриваючим тильну поверхню стопи (верх закриває устілку менше ніж на 0,5 довжини, а в напівчеревиках навпаки).

Існують ряд різновидів туфель:

- **Туфлі хатні (кімнатні)**– звичайні з різною висотою береш, відкриті, без п'яткової частини, без оздоблень або з різними прикрасами.
- **Пантомімі**– туфлі, що складаються лише з союзки, яка закриває ділянку плесно-фалангового сполучення стопи.
- **Спортивні туфлі**– спрощеної конструкції, виготовляють без підкладки, проміжних деталей верху і низу, набійки або каблука. Для них обов'язково є наявність блочків із шнурівкою або гумового тасьмою на підйомі для щільного закріплення на нозі.

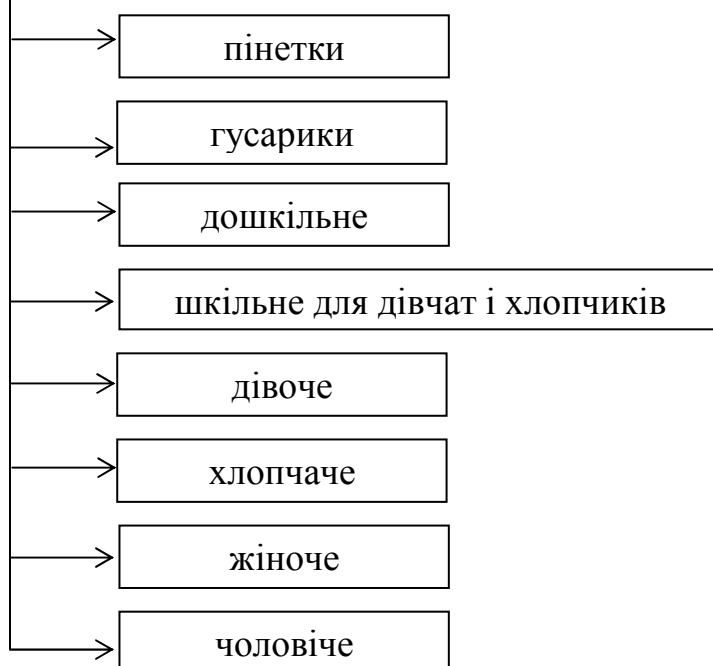

- **Дорожні туфлі** – легке взуття без жорстких задинок і підносків з м'якою устілкою.
- **Чув'яки** – легкі літні туфлі з верхом зі шкіри, жорсткими задниками, м'якими і жорсткими підносками, вкладною устілкою з текстильних матеріалів, каблуком висотою не більше 5 мм або набійкою.
- **Пантолети** – різновид туфель. Заготівля верху складається лише з союзки, що закриває тильну поверхню стопи.
- **Опанки** – різновид жіночих літніх туфель бортового або строчно-клеєвого методів кріплення.

Сандалети – літні напівчеревики, заготовка верху яких має різноманітні за формою і розмірами перфораційні отвори (або складається з ремінців). Їх випускають з наскрізною шкіряною підкладкою в п'ятково-геленковій частині, з жорсткими задниками або з відкритою п'ятковою частиною.

Сандалії – взуття без підкладки, жорсткого підноскок й устілки, із суцільною союзкою, що має перфорацію, відрізною задиною, одним або двома ремінцями (фігурного крою), сандалного методу кріплення. Ремінець застібають на пряжку.

За статево-віковим призначенням взуття поділяють на групи:

Гусарики – взуття для дітей до двох років (чобітки, черевики, напівчеревики, туфлі). Їх виготовляють з трохи піднятою п'ятковою частиною, жорстким підноском, задником і геленком.

Дошкільне взуття для дітей у віці від двох до семи років випускається різних видів. Воно повинне мати внутрішній стійкий задник і надійно закріплюватися на нозі, літнє взуття може мати відкриту носкову або (та) п'яткову частину. Взуття для дівчат і хлопчиків виготовляють на одних і тих самих копилах, але в асортименті для дівчат переважають туфлі зі шнурівкою, через підйомними ремінцями та іншими видами застібок. Верх дошкільного взуття виготовляють із різноманітних матеріалів, крім штучних і синтетичних шкір.

За характером виготовлення *чоловіче і жіночевзуття* поділяють на взуття масового пошиття і модельне.

Існують три основні системи позначення розміру взуття: *англійська* (дюймовою), *штихмасова* та *метрична*.

2. Характеристика споживчих властивостей взуття: функціональних, ергономічних, властивостей надійності, естетичних та властивостей безпеки.

ДО СПОЖИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВЗУТТЯ НАЛЕЖАТЬ:

естетичні

ергономічні

надійність

Естетичні властивості відображають привабливість зовнішнього вигляду і відповідність зовнішнього вигляду взуття довкіллю.

Естетичні властивості взуття визначаються такими чинниками:

- фасоном, тобто формою носково-пучкової частини та каблука, відповідністю цих показників сучасному стилю;
- моделлю, тобто характером крою заготовки, наявністю різноманітних декоративних елементів, їх видами, оригінальністю, новизною;
- видом матеріалів, що використовуються на зовнішні і внутрішні деталі заготовки, характером обробки лицьової поверхні. Колір матеріалу верху взуття повинен бути сучасним і відповідати естетичним смакам;
- видом і кольором матеріалу підошви, який повинен гармоніювати зі всією конструкцією заготовки;
- виразністю, яскравістю й охайністю нанесення маркування.

Ергономічні властивості – це насамперед зручність у користуванні взуттям.

Зручність – складний комплексний показник, на який впливають внутрішня форма та розміри виробу, а також маса, жорсткість переду і задника, пружність підноска, гігієнічні властивості -волого- і теплозахисні, здатність до вологовіддачі, мала забруднюваність і легке гашення.

Надійність взуття полягає в збереженості, довговічності, ремонтопридатності.

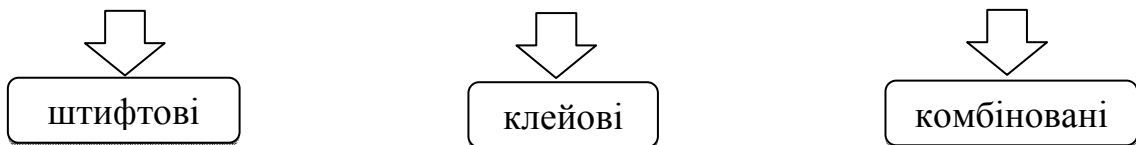
Збереженість – незмінність властивостей взуття в процесі транспортування та зберігання.

Довговічність характеризується терміном експлуатації до повного фізичного або морального зношування.

Ремонтпридатність взуття переважно залежить від методу кріплення низу. Ремонт є малоефективним, якщо підошва у взутті сандального методу кріплення відірвалася, зруйнувалися обтяжки платформи при строчечно-клейовому методі кріплення та розірвалися кріплення при бортовому методі кріплення тощо.

3. *Методи кріплення низу взуття. Характеристика методів кріплення низу взуття, їх переваги та недоліки.*

Всі методи кріплення в залежності від виду кріпителів поділяють на:

Комбіновані методи – клейовий разом з штифтовим – застосовуються найбільш часто, так як вони дають найбільшу міцність.

За методами кріплення низу взуття розрізняють:

- шпилькові;
- ниткові;
- хімічні;
- комбіновані.

Шпилькові методи представлені двома: гвинтовим і цвяховим. Їх використовують для виготовлення виробничої взуття, взуття для армії та флоту, рідше повсякденної.

До ниткових методів кріплення відносять: рантовий, сандальний, допельний, метод парко, прошивний, рантопрошивний, бортовий, виворітний, втачний та інші.

➤ **При рантового методі** підошву прикріплюють до заготівлі і основний устілці через рант, застосовують рантового устілку з губою. Зовнішні відмітні ознаки – наявність ранта, відсутність закріплювачів на поверхні основної устілки в шкарпетки пучкової і геленочної частини. Рантове взуття найнадійніше, теплозахисне і ремонтпридатне в порівнянні з взуттям інших ниткових методів. Однак через підвищену трудомісткість рантового методу застосовується обмежено для виготовлення чоловічого та жіночого взуття, повсякденного та модельного, літнього і утепленого.

➤ **Сандальний метод** застосовують для виготовлення сандалій. Відмінні ознаки - відсутність підкладки і основної устілки, м'які носки, зтяжна кромка заготовки відгинається назовні і виходить в уріз підошви, наявність накладного ранта, підошовний шов скріплює підошву, зтяжну крайку заготовки і накладний рант. Взуття дуже легке і гнучке, але деформується при зволоженні і висушуванні, недостатньо надійне.

➤ **Допельний (напівсандальний) метод** відрізняється від сандального наявністю устілки і підкладки, нижній край якої загинають і прикріплюють до устілки, взуття менш гнучке, але надійніше в носінні і менше деформується при зволоженні і висушуванні. Випускають річну та утеплене взуття для дітей і дорослих.

➤ **Метод парко** розроблений на взуттєвій фабриці "Паризька Комуна". Його особливість полягає в тому, що рант пришивають до зтяжної крайки заготовки ще до її формування, після чого заготівлю формують, потім підошву пришивають до ранту. Цим методом виготовляють дитяче взуття.

➤ **Прошивний метод** відрізняється наявністю наскрізного ниткового шва на підошві і устілці, відсутністю ранта, його застосовують для виготовлення спортивного, домашнього та дорожнього взуття.

➤ **У рантопрошивному методі** застосовують звичайну устілку без губи. Рант пришивають до заготівлі і устілці наскрізним швом, потім до ранта пришивають підошву. Цей метод менш трудомісткий і матеріалоемний, ніж рантовий. Проте взуття поступається рантовому по надійності і зручності; його легко відрізнити по наявності шва на устілці.

➤ **Бортний метод** відрізняється тим, що використовується підошва з бортиком, і шов, що скріплює підошву з заготівлею, розташовується вище межі сліду. Взуття легке, гнучке, зручне у носінні.

➤ **Виворотним методом** виготовляють капці, туфлі кімнатні і дорожні.

➤ **Втачним методом** виготовляють пінетки (взуття для новонароджених) і чешки. У взутті відсутня основна устілка, жорсткі задники та піднесення. Це легке, м'яке, гнучке взуття.

До хімічних методів кріплення відносять: клейовий, метод гарячої вулканізації, литтьовий.

✓ **Клейовий метод.** Найбільш широко застосовують клейовий метод. Подошву прикріплюють до заготовлі клеєм. Перевага цього методу - його універсальність. Ним можна виготовляти взуття будь-якого цільового призначення (повсякденне, модельне, спортивне, домашнє), різного сезонного і статево – вікового призначення, з різних матеріалів.

✓ **Метод гарячої вулканізації** дозволяє отримати дуже міцне, герметичне з'єднання підошви з заготовкою. Взуття відрізняється високими вологозахисними властивостями, надійністю в носінні.

✓ **Литтьовий метод.** В одній прес-формі здійснюється формування підошви і її прикріплення до заготовлі. Відрізняється наявністю сліду від литника на підошві, підошва має більш чіткі грані і дзеркальний блиск, можна отримати більш тонкі підошви і більш витончене взуття.

Комбіновані методи кріплення являють собою поєднання двох різних методів, частіше ниткових з хімічними.

4. **Маркування, пакування та зберігання взуття.**

Маркування повинне бути оформлене українською мовою, однозначно розуміється, повної та достовірної. Воно може бути повністю або частково продубльоване на іноземних мовах.

Маркування має містити такі дані:

- найменування товару - вид взуття;
- найменування країни-виробника - Україна;
- найменування фірми-виробника - ЗАТ МОФ "Паризька Комуна".

Для вітчизняного взуття маркування повинно бути доповнена відповідно до вимог ГОСТу 7296-81 в розділі 1 наступною інформацією:

- позначенням нормативного документа, за яким виготовлялася взуття (ГОСТ або ТУ, або ТУ);
- товарним знаком виробника (при його наявності);
- датою випуску (місяць і дві останні цифри року наносяться арабськими цифрами через точку - 11.01);
- позначенням фасону колодки і (або) номера моделі;
- клеймом "СТ".

Крім перерахованих тринадцяти пунктів, виробник (або продавець) може доповнити маркування такими даними:

- інформацією про добровільної сертифікації (при її наявності);
- інформацією про знак відповідності взуття державним стандартам (на добровільній основі);
- штриховим кодом товару;
- гарантійним строком носіння взуття;
- іншою інформацією, необхідною і цікавою для споживача.

На транспортну тару повинна бути нанесена аналогічне маркування.

Інформація може бути нанесена будь-яким **способом**:

- ✓ друкарським;
- ✓ літографічним;
- ✓ або від руки штампом.

Взуття має бути **упаковане** у споживчу і (або) транспортну тару. В якості споживчої тари використовують картонні коробки, паперові пакети, пакети з полімерних матеріалів. Взуття всіх видів і призначення, крім юхтового та спеціального, упаковують у споживчу тару попарно.

Картонні коробки і пакети повинні бути щільно укладені в транспортну тару. Як транспортна тара застосовуються ящики дерев'яні (розбірні або нерозбірні) або з гофрованого картону. Юхтові і спеціальне взуття, що не має споживчої тари, укладають у транспортну тару; дно, стінки і верхній ряд взуття вистилають обгортковим папером. Маса (брутто) одного упакованого ящика не повинна перевищувати 50 кг.

Шкіряне взуття повинне **зберігатися** в сухому опалювальному складському приміщенні при температурі повітря не нижче $+14^{\circ}\text{C}$ і не вище $+25^{\circ}\text{C}$ та відносній вологості повітря 50-80%. Допускається зберігання взуття в споживчій тарі на стелажах або дерев'яних настилах штабелями висотою не більше 1,5 м. Відстань від підлоги до настилу або нижньої полиці стелажа повинна бути не менше 0,2 м. Розміщують коробки та ящики на відстані не менше 1,0 м від зовнішніх стін складу, опалювальних і нагрівальних приладів. Між стелажми, штабелями і внутрішніми стінами складу повинні бути проходи шириною не менше 0,7 м. Взуття має бути захищене від попадання прямих сонячних променів, від впливу парів, газів та хімічних речовин.

ТЕМА 5. ГУМОВІ ТА ВАЛЯНІ ВЗУТТІВІ ТОВАРИ

Лекція 1. Гумове взуття

Питання до теми:

1. Що таке гумове взуття?
2. Як класифікують гумове взуття?
3. Які матеріали застосовують у виробництві гумового взуття?
4. Які головні способи виготовлення гумового взуття?
5. Як підрозділяють асортимент гумового взуття за призначенням?
6. Які дефекти не допускаються у гумовому взутті?
7. Які існують методи виготовлення гумового взуття?
8. За якими ознаками поділяють взуття?
9. У чому полягає метод перевірки якості?
10. Які символи охоплює маркування взуття?

План

1. Класифікація та характеристика асортименту гумового взуття за призначенням, особливостями використання.
2. Виробництво гумового взуття.
3. Вимоги та оцінка якості гумового взуття.
4. Маркування, пакування, зберігання.

Література

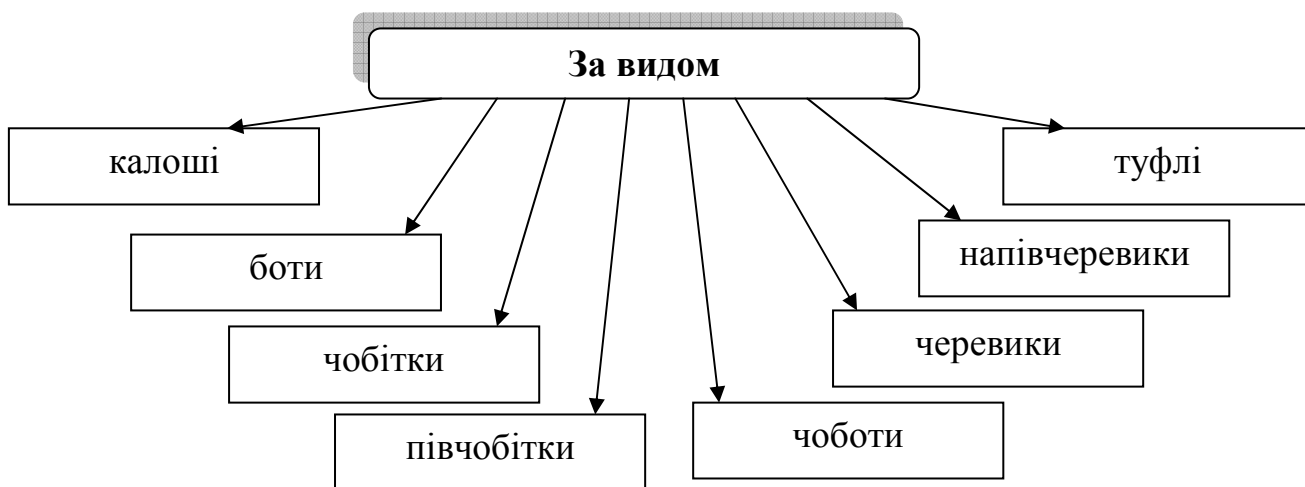
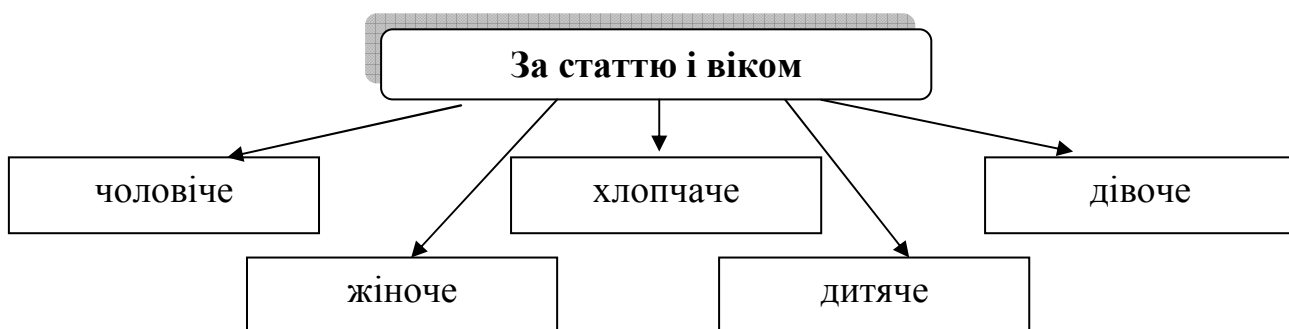
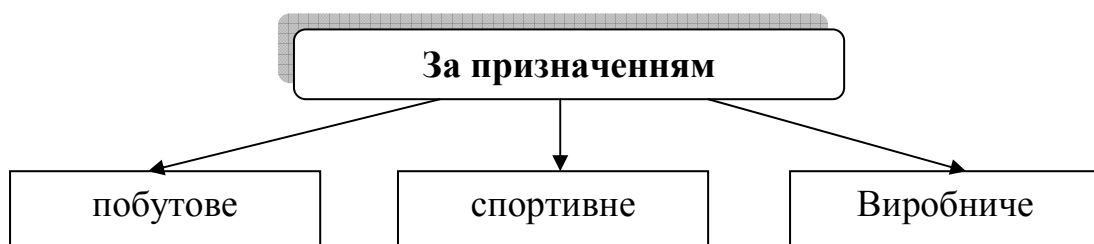
1. Кир'янова З.В. Комерційне товарознавство: Підручник для вузів / З.В. Кир'янова. М.: 2006.
2. Магомедов Ш.Ш. Товарознавство та експертиза взуття: Підручник. / Ш.Ш. Магомедов М.: 2009.

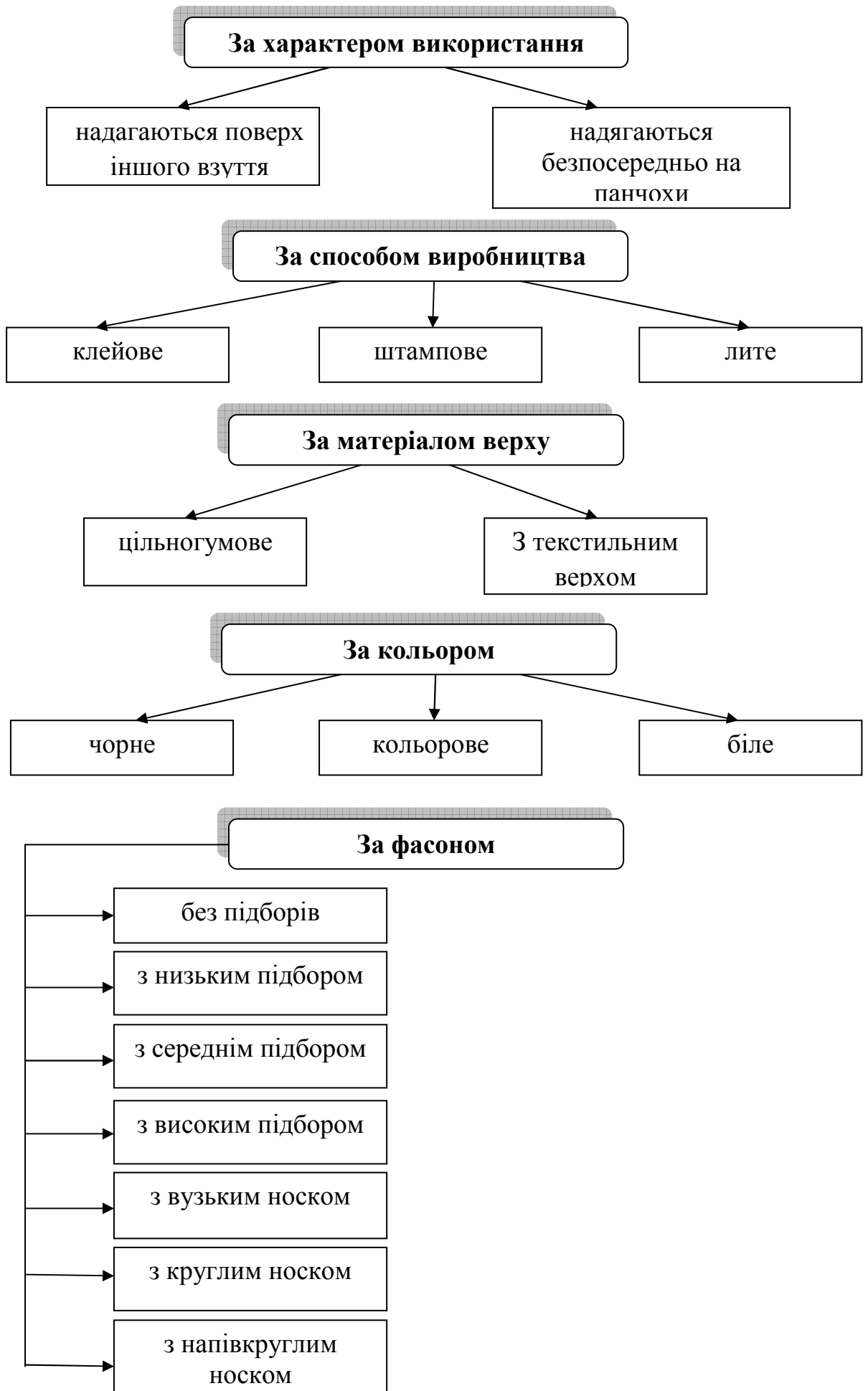
3. Миколаєва М.А. Товарознавство споживчих товарів. Теоретичні основи: Підручник для вузів / М.А. Миколаєва М.: 2008.

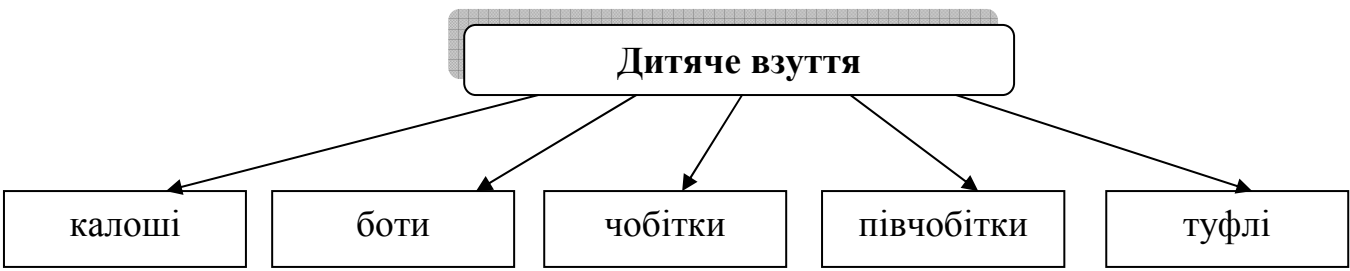
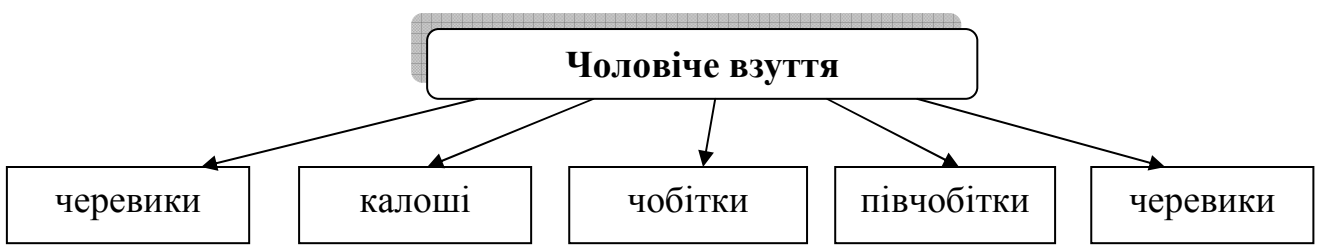
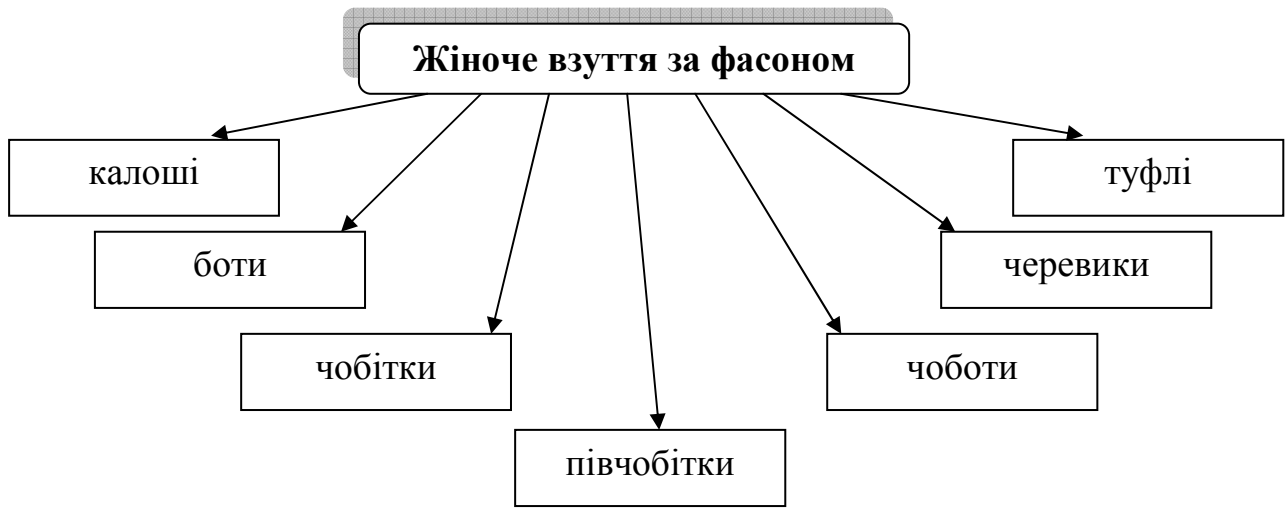
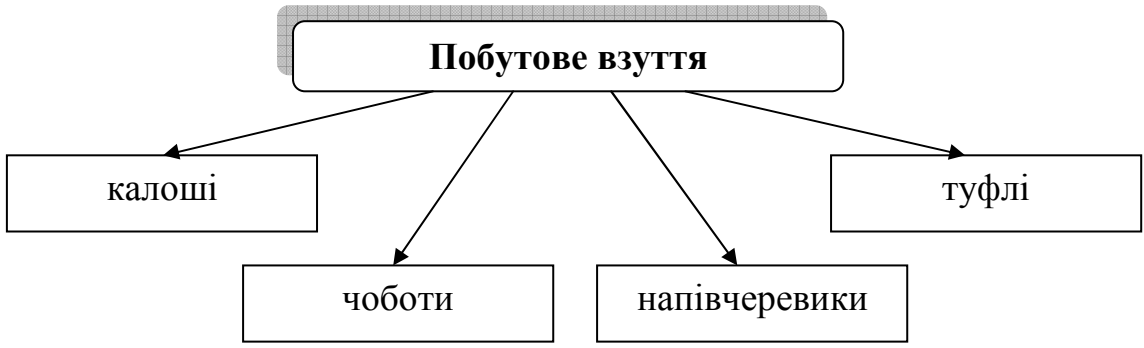
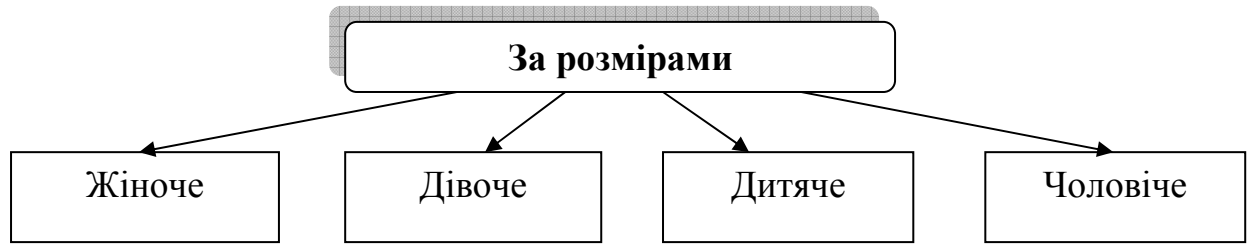
4. Степанов А.В. Комерційне товарознавство і експертиза: Навчальний посібник для вузів / А.В. Степанов М.: 2005.

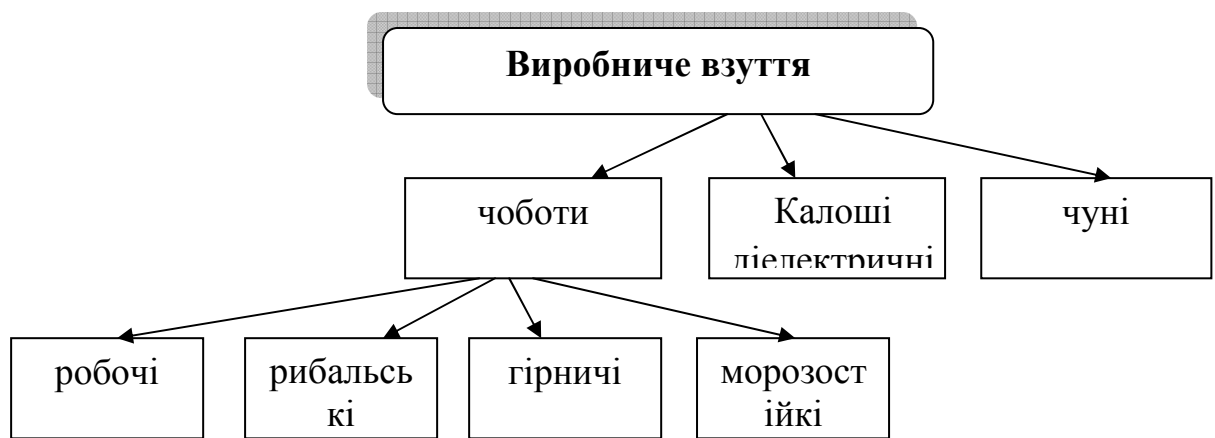
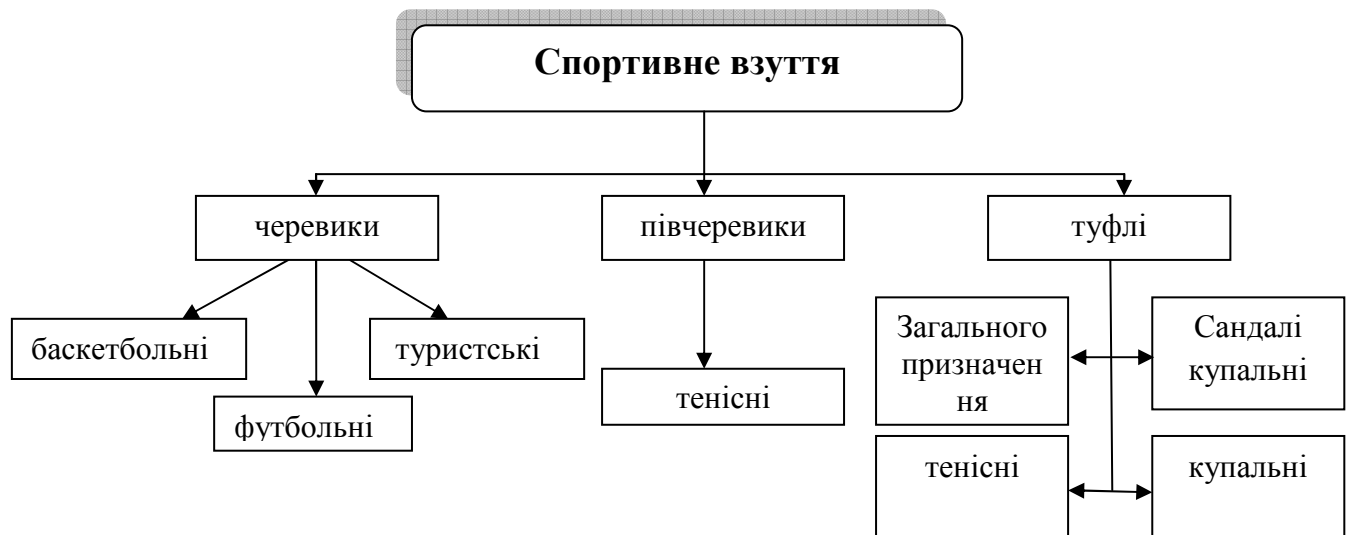
1. Класифікація та характеристика асортименту гумового взуття за призначенням, особливостями використання.

Асортимент гумового взуття класифікують по ряду споживчих і технологічних ознак:

Асортимент гумового взуття поділяється на окремі групи в залежності від виду та статево-вікового призначення:

Ботинки

1,2 – формові та клеєні з суконним верхом; 3,4 – клеєні цільногумові.

Галоші

1 – мілкі клеєні; 2 – мілкі штамповані; 3 – мілкі клеєні з язичком; 4 – мілкі клеєні з високим підбором; 5 – напіввисокі клеєні для ношення без взуття; 6 – напіввисокі на валянки; 7 – високі клеєні для ношення без взуття; 8 – чуні.

Спортивні текстильно-гумові туфлі

1 – тенісні клеєні з формованими підошвами;
2 – волейбольні клеєні; 3 – клеєні для кроса;

Ботинки цілногумові

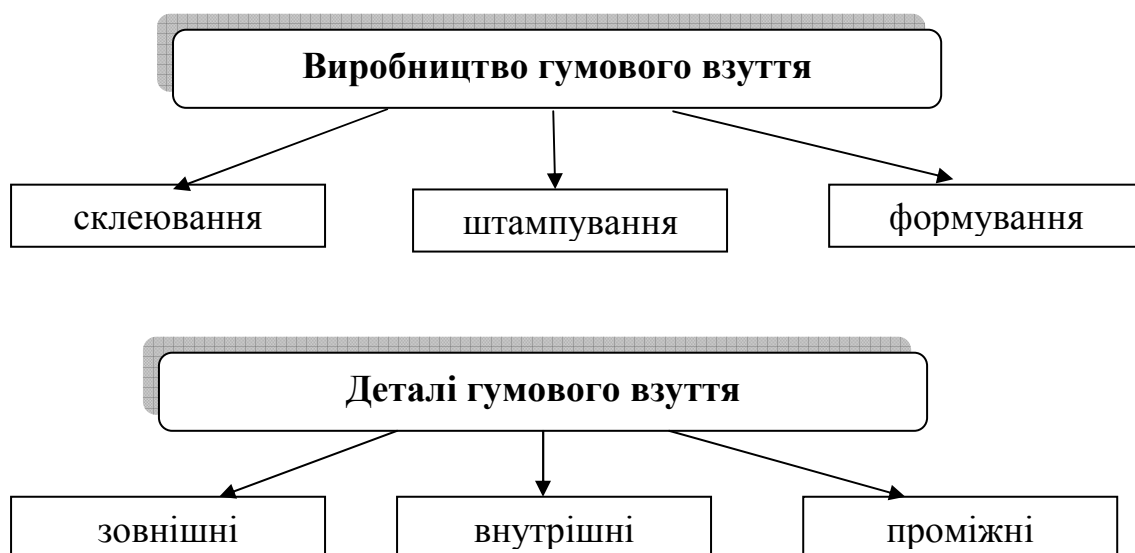
1 – оздоблені штучним хутром4 2 – низькі; 3 – високі; 4 – оздоблені тканиною; 5 – високі; 6 – без застібок; 7 – з боковою застібкою.

Чоботи і напівботинки цільногумові

1 – чобітки жіночі; 2 – напівботинки жіночі; 3,4 – чобітки дитячі.

2.Виробництво гумового взуття

Технологічна схема виробництва гумового взуття

3.Вимоги та оцінка якості гумового взуття

Гумове взуття повинне відповідати ГОСТам: 126, 5375, 6410, 9155, 14037.

Органолептичні показники

У гумовому взутті не допускається непарність, тобто невідповідність однієї півпари іншій за розміром, формою, кольором, товщиною деталей; липкість лакованої плівки, виступання сірки, механічні пошкодження, відхилення деталей верху, розходження підкладки з кольоровою устілкою, запресовані складки на підкладці тощо.

Фізико-механічні показники

Для проведення фізико-механічних випробувань відбирають 0,05 % партії, але не менше двох пар; для молодіжного, дитячого і шкільного взуття - 0,1 %, але не менше чотирьох пар.

фізико-механічний показник	Вимоги ГОСТ
мінімальна товщина: - передової - підошовної гуми - підметочної частини	0,65 мм 4,8-6,5 мм 2-3,8 мм
межа міцності при розтягуванні і відносне і залишкове подовження передової і підошовної гуми	не менше 4 н/см
міцність окремих частин гумового взуття і їх взаємного скріплення	не менше 500 циклів надягання і зняття
відсутність тріщин в лаковій плівці при розтягуванні гуми	не менше 6 н/см.

4.Маркування,пакування,зберігання

На гумове взуття наносяться такі позначки:

- фасон,
- розмір,
- сорт
- рік і квартал випуску взуття
- артикул (індекс).
- ГОСТ, по якому взуття виготовлене

Гумове взуття, підібране попарно, упаковують у дощаті або фанерні ящики, викладені всередині папером, причому кожну пару ботиків загортають в папір, а між напівпару калош прокладають папір; кольорові ботики, а також ботики з хутряною обробкою перед упаковкою в ящики укладають попарно в картонні коробки ; туфлі білого кольору загортають в папір, а купальні туфлі - в целофан. У кожну пару гумового взуття вкладають гарантійний ярлик з позначенням артикулу, фасону і сорти взуття.

Лекція 2. Валяне взуття

Питання до теми:

1. Назвіть основні види сировини для виготовлення валяного взуття.
2. Назвіть основні відмінності фетрового взуття від грубововняного.
3. Які властивості шерсті забезпечують виготовлення валяного взуття?
4. По якій системі нумерації позначають розмір (номер) валяного взуття? Чому дорівнює розмір валяного взуття?
5. Дайте класифікацію валяного взуття за цільовим і статевовіковим призначенням, вигляду обробки, характеру поверхні, сировинному складу, масі взуття і товщині стінок, особливостям виробництва.
6. Перерахуйте основні принципи (правила) сортування валяного взуття.
7. Перерахуйте дефекти, недопустимі в стандартному (сортному) валяному взутті.
8. Перерахуйте вимоги до маркування, упаковки, транспортування і зберігання валяного взуття.

План

1. Класифікація, характеристика асортименту та властивостей валяного взуття.
2. Технологія виробництва валяного взуття.
3. Оцінка якості та дефекти валяного взуття.
4. Маркування, пакування, зберігання валяного взуття.

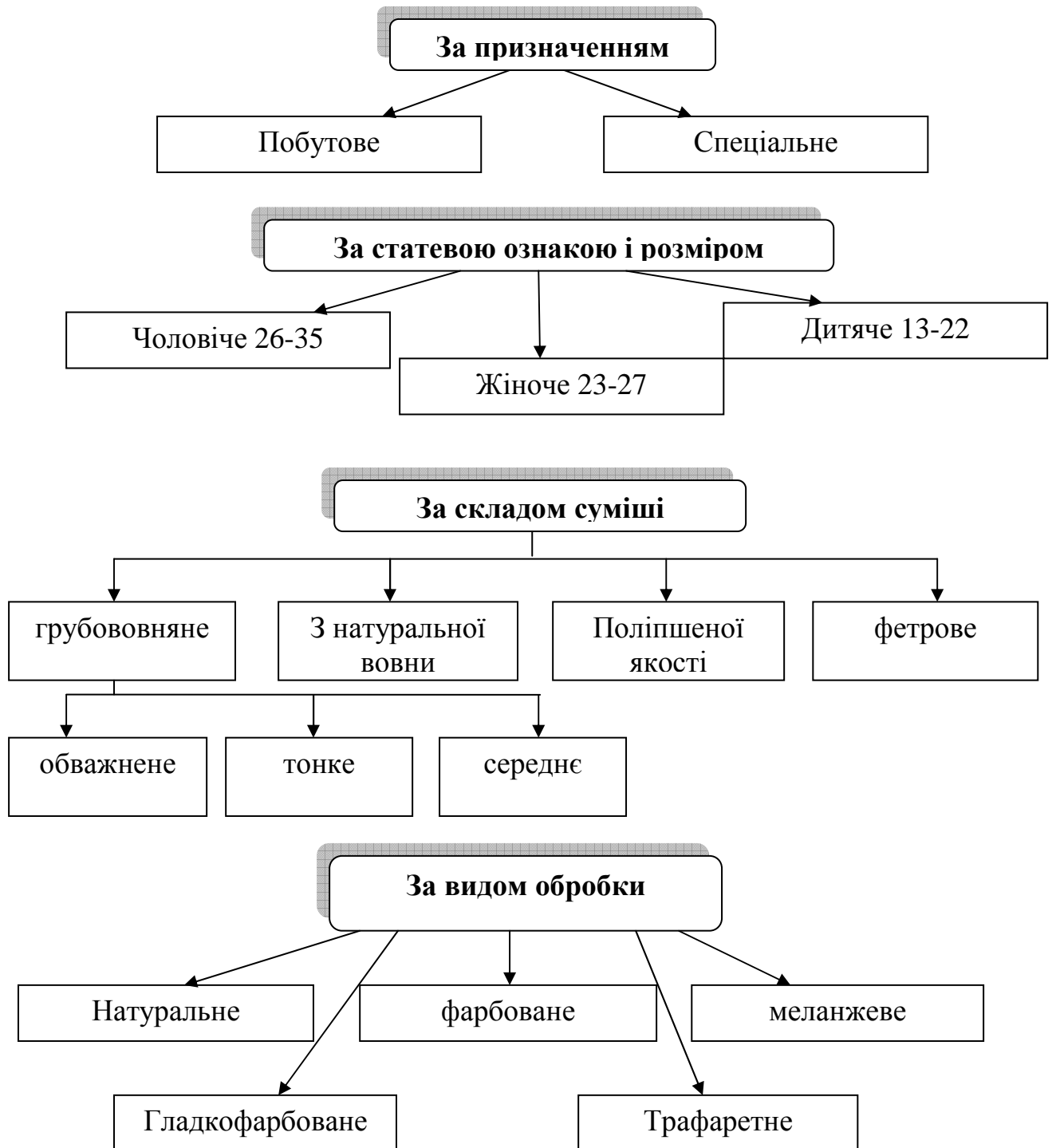
Література

1. Кузьмичева Ф.И. Изготовление валенок / Ф.И. Кузьмичева, А.Ф. Юдина. – Гизлегпром, М.: 2007.
2. Кузьмичева Ф.И. Производство валяной обуви и войлоков / Ф.И. Кузьмичева, М.И. Левин. – Гизлегпром, М.: 2004.

3. Кузьмичева Ф.И. Технология валяльно-войлочного производства /
Ф.И. Кузьмичева, М.И. Левин. – Гизлегпром, М.: 2006.

**1. Класифікація, характеристика асортименту та властивостей
валяного взуття.**

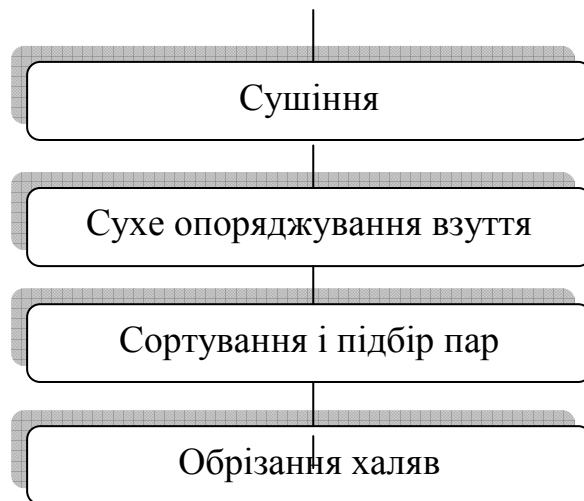
Асортимент валяного взуття поділяють за такими ознаками:

2. Технологія виробництва валяного взуття.
Технологія включає такі основні процеси і операції:

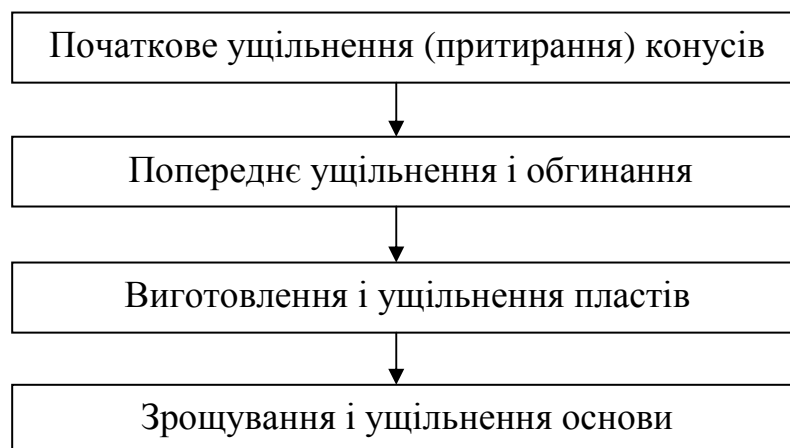

Звалювання - це обробка напівфабрикату тертям і тиском при одночасній дії тепла і вологи з метою початкового зближення і переплутування волокон. При цьому зменшується переважно товщина напівфабрикату.

Валка - обробка напівфабрикату тертям, ударом або тиском з одночасною дією тепла, вологи і хімічних реагентів з метою подальшого зближення і взаємного переплутування волокон, що досягається завдяки їх спроможності до пресування і петлювання.

Виготовлення і звалювання основи

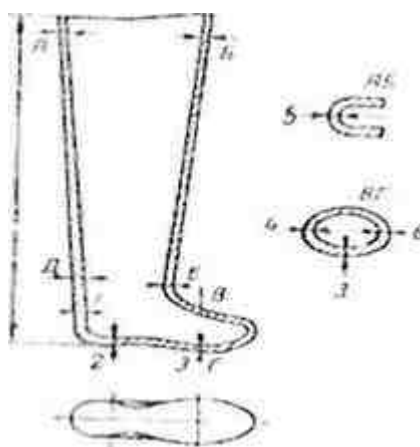
3. Оцінка якості та дефекти валяного взуття

Валяне взуття повинне відповідати вимогам ГОСТ 18724 та ГОСТ 1059.

Не допускаються великі частки реп'яхи, голки від голчастою стрічки та інші сторонні домішки як з зовнішньої, так і з внутрішньої сторони взуття. Забарвлення валяних чобіт повинна бути міцною і відповідати затвердженим стандартам. Необхідно, щоб верх халяв чобіт був рівно обрізаний, при цьому передня частина повинна бути вище задньої на 10-20 мм.

Фізико-механічні показники

Перевірка лінійних розмірів і товщини стінок у валяного взуття

За перетином ВГ – периметр обхвату в пучках; АБ – периметр обхвату вгорі халяви; ДЕ – периметр внизу халяви. 1 – товщина задника; 2,3 – товщина підошви; 4,6 – товщина голівки (щічок); 5 – товщина халяви вгорі.

Для лабораторних випробувань відбирають 0,1% від партії валяного взуття, але не менше однієї пари, для визначення усадки при намоканні і висушуванні - 0,5% від партії, але не менше однієї пари взуття кожного розміру.

фізико-механічні показники	Вимоги ГОСТ
довжина стопи, відхилення не більше	+6 мм і -3 мм
по довжині окружності в пучках, косому підйомі і у верхній частині халяви допускаються деякі відхилення, відхилення	від +10 до +40 мм
мінімальна товщина: - верху халяв	від 2,5 до 4 мм

- задника	від 6 до 13 мм
- підошви в частині п'яти	від 6 до 15 мм
- підошви в підміточній частини	від 5,5 до 14 мм
- щічок головки	від 4,5 до 8 мм
оптимальне ущільнення стінок	0,38-0,40 г/см ³
допустима лінійна усадка після намокання і висушування	від 3% до 4%
вміст вільної сірчаної кислоти	не більше 0,7%

Основними дефектами, що зустрічаються в валяного взуття, є:

- різнотонність від роздільної чищення головок і халяв чобіт;
- нерівність забарвлення і плямистість,
- наявність дрібних частинок реп'яхи, неопрацьованих ниток і рослинних домішок з різною глибиною вкраплення, недостатня міцність фарбування при випробуванні на сухе тертя з внутрішньої сторони халяви, що виражається в зафарбовуванні білої бязі, відхилення форми п'яти задника і носка від фасону насадок колодки, зачищені нерівність всередині чобіт, що виходить від затискачів, несросткі і рубців;
- місцеві западини, вихвати (прочищення) і стоншення; затискачі всередині чобіт;
- рубці на поверхні чобіт, розшарування повсті всередині чобіт та ін.

4. Маркування, пакування, зберігання валяного взуття

На кожну напівпару валяних чобіт повинні бути нанесені такі позначення:

- клеймо із зазначенням найменування підприємства-виробника (або товарний знак підприємства),
- номер сортувальника,
- артикул взуття та розмір,
- сорт.

Валяне грубошерстяне взуття упаковують в тюки і стоси з рогожі або пакувальної тканини, фетрове – у фанерні або тесані ящики.

ТЕМА 6: ПУШНО-ХУТРЯНІ ТА ОВЧИННО-ШУБНІ ТОВАРИ

Лекція 1 Пушно-хутряні товари

Питання до теми:

1. Вивчити класифікацію та асортимент пушно-хутряних товарів.
2. Ознайомитись зі споживчими властивостями пушно-хутряних товарів.
3. Товарознавча характеристика пушно-хутряних товарів.
4. Провести оцінку якості пушно-хутряних товарів у відповідності з НТД.
5. Визначити особливості маркування та пакування пушно-хутряних товарів.
6. Ознайомитись з умовами та термінами зберігання пушно-хутряних виробів.

План

1. Споживчі властивості пушно-хутряних напівфабрикатів.
2. Класифікація хутряного напівфабрикату.
3. Товарознавча характеристика окремих видів.
4. Основні види напівфабрикату.
5. Маркування, пакування та умови збереження.
6. Споживчі властивості виробів з хутра.

Література:

1. Афанасьева В.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів» (товарознавство швейних, трикотажних виробів, взуття та хутра). Х.:ХДУХТ., 2007.182 с..
2. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина 2. За загальною редакцією Л.Г. Войнаш, І.О. Дудла, Д.І. Козміч, Н.В. Павловська, М.В. Приходько. Підручник. – К. НМЦ «Укоопосвіта», 2004. - 436 с.
3. Щербаківський В. Українське мистецтво – К.: Либідь, 2005

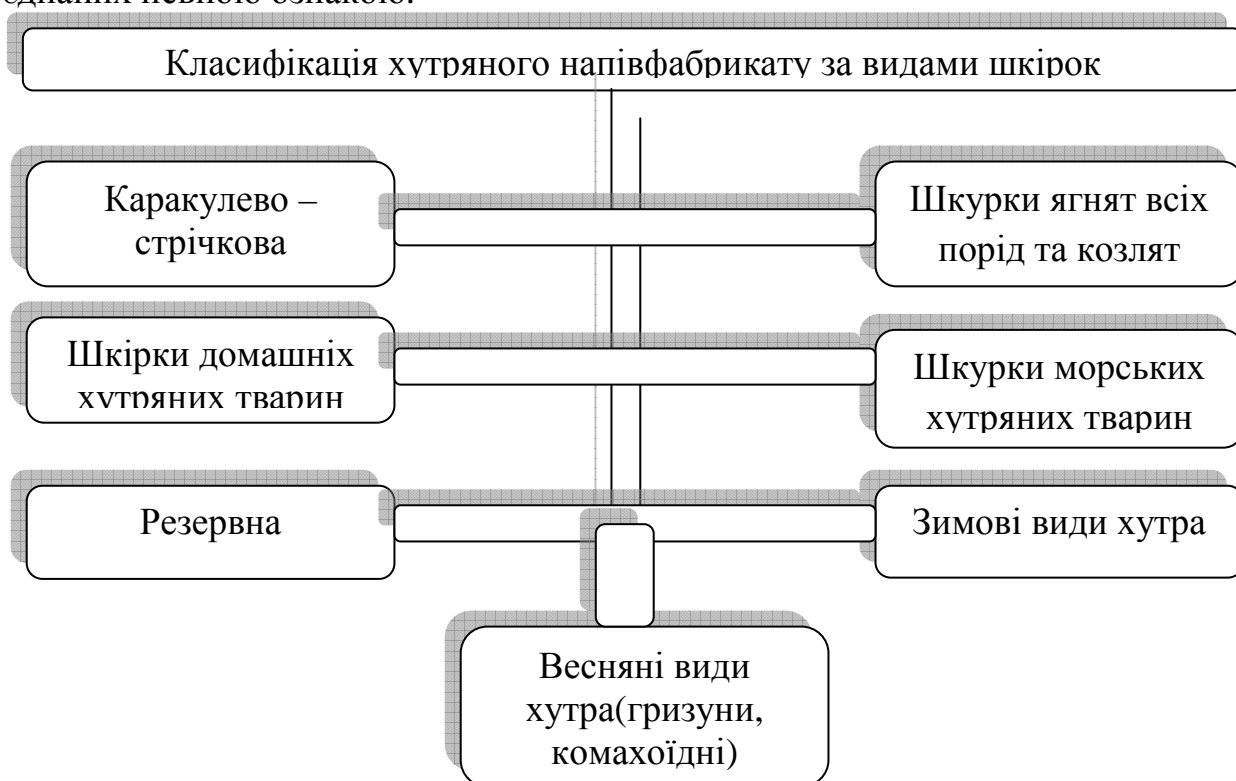
1. Споживчі властивості пушно-хутряних напівфабрикатів.

2. Класифікація хутряного напівфабрикату

Класифікація - поділ безлічі об'єктів на підмножини за подібністю чи розбіжністю відповідно до прийнятих методам.

Під **асортиментом** розуміють склад і співвідношення окремих видів виробів у продукції підприємства, галузі, виробництва чи групою товарів, об'єднаних певною ознакою.

3. Товарознавча характеристика окремих видів

Асортимент хутрового напівфабрикату найбільш великий і різноманітний. Більшість видів шкурок характеризуються пишним волосяним покривом. Хутряний напівфабрикат — це вироблені і фарбовані шкурки хутрових звірів, добутих переважно у зимовий період.

Хутряний напівфабрикат ділиться на весняний хутряний напівфабрикат і зимовий хутряний напівфабрикат.

У цю групу входять наступні весняні види домашнього хутряного напівфабрикату: шкіри північного оленя (випороток, пижик, неблюй), жеребок хутряний (жеобенок-склізок, лоша, лоша-уросток), опоек (шкурка теляти: підрозділяють за віком на опоек-склізок, і опоек).

Найбільш цінні шкурки весняного хутряного напівфабрикату отримують від молодих домашніх тварин (у перші дні їх життя). Чим нижче і м'якше волосяний покрив, тим вище сорт шкурок.

Шкурки весняного хутряного напівфабрикату підрозділяють по віковим групам, розмірам, кольору, характеру волосяного покриву, сортам і групам пороків. Якість хутра різко змінюється з віком тварини.

Шкурки весняних видів хутряного напівфабрикату ділять за розмірами - великі, середні і дрібні; за кольором - чорні, білі, коричневі і строкаті; за характером волосяного покриву (жеребок, опоек, козел) - муарістие з явно вираженим малюнком і гладкі; за сортами - по Станом волосяного покриву в залежності від віку тварини.

За пороків шкурки оцінюють за таким же принципом, що і хутро. Пороки, які можна виміряти, визначають по довжині або площі.

До зимових видів хутряного напівфабрикату відносяться шкурки кролів, собак і домашніх коник. Краще якість шкурок від дорослих тварин. Чим пишніше волосяний покрив, тим вище сорт шкурок.

4. Основні види напівфабрикату

Каракульський напівфабрикат

До цього напівфабрикату відносяться каракульча, каракуль чорний, сірий і кольоровий чистопородний і метисна; каракуль-каракульчі, каракульчі і голяк каракульських чистопородний і метисна; смушок і яхобаб.

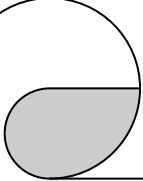
Каракульчева група. Це шкурки ягнят - ембріонів (викиднів) у віці 115-145 днів. Залежно від ступеня розвитку волосяного покриву каракульчі-ву групу ділять на наступні види.

Голяк - шкурки ембріонів (115-125 днів) з дуже низьким гладким або слабоблестящим волосяним покривом, з ледь помітним муарістим відливом або без нього. У метисна шкурок волосяний покрив стекловідноблестящий, з ледь помітним муарістим відливом.

Каракульча - шкурки ембріонів (127-134 дні) з коротким, шовковистим, блискучим волосяним покривом, щільно прилеглим до м'язів, з ясно вираженим муарістим малюнком. Мездра тонка, волосяний покрив метисна шкурок стекловідноблестящий.

Каракуль-каракульча - шкурки ембріонів (135-145 днів) з низьким, наскільки піднесеним, шовковистим, блискучим волосяним покривом, що створює вузькі гривки і вальки, низькі вальковідні завитки або вузькі гривки упереміж з муарістим малюнком. Мездра потовщена. Волосяний покрив метисна шкурок стекловідноблестящий. Залежно від якості волосяного покриву шкурки всіх видів каракульчевої групи ділять на три сорти.

Каракуль чистопородний чорний. Це шкурки ягнят чистопородних чорних каракульських овець, забитих у віці 1-3 днів після народження. Їх волосяний покрив складається з завитків різних типів і форми, що покривають усю площу шкурки.

Хвіст широкий в основі і звужений до кінця, з характерним для каракульських порід придатком.

Каракуль чистопородний чорний сортують за розмірами, сортами, групам пороків.

За розмірами каракуль ділять на великий (понад 900 см²), середній (від 750 до 900 см²) і дрібний (від 400 до 750 см²).

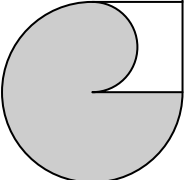
Під час сортування каракуля враховують форму завитка, розмір (висоту, ширину, довжину), ширину шва (відстань між суміжними завитками), звивистість (ступінь звитості волосків), щільність (пружність), фі-гурність (розташування завитків на площі шкурки), співвідношення завитків, блиск і шовковистість волосяного покриву, товщину шкірної тканини.

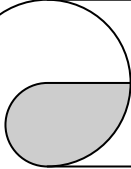
За формою завитки підрозділяють на вальковідні (вальки), бобовідні(боби), гривки, кільцеподібні, горошковідні, штопороподібні, ласи і деформовані.

Вальки - спіральні зігнуті волосся, що утворюють накритий з поверхні завиток. Шкурки, які мають в основному вальковідні завитки в поєднанні з бобовидний, вважаються кращими. Якість вальковідних завитків оцінюють по їх ширині, висоті і довжині. По ширині вальковідні завитки ділять на вузькі (до 4 мм), середні (від 4 до 8 мм) і широкі (понад 8 мм). Вузькі вальки характерні для каракульських шкурок сорти кірпук, що відрізняються тонкою і щільною кожевой тканиною; середні - для марки жакет І; широкі - для шкурок з товстою кожевой тканиною марок кавказький і крупнозавітковий.

По висоті вальки ділять на високі - висота перевищує ширину завитка, і плоскі - висота менше ширини.

По довжині розрізняють вальки короткі (від 12 до 20 мм), середні (від 20 до 30 мм), довгі (понад 30 мм). Чим довше валець, тим красивіше і найцінніше малянок завитків і вище якість шкурок.

Бобовідні завитки (боби) - це укорочені вальки (до 12 мм). По ширині їх ділять на дрібні (до 8 мм), середні (від 8 до 10 мм) і великі (понад 10 мм).

Гривки представляють собою лінійно розташовані освіти волосків, в яких утворюють волосся майже біля основи розходяться в обидві сторони від середньої лінії завитка. Форма гривки обумовлена стадією освіти лінійного завитка. Гривки по ширині ділять на вузькі, середні, широкі; по довжині - на короткі, середні та довгі; по висоті - на високі і плоскі. Гривки - менш цінні завитки в порівнянні з праниками і бобами.

Кільцеподібні завитки (кільце) відносяться до групи малоцінних завитків. Вони утворені косицями волосся, вигнутими у формі кільця. За розмірами їх ділять на великі, середні і дрібні.

Горошковідні завитки (горошок) мають вигляд дуже дрібних кілець.

Штопороподібних завиток (штопор) зверни косицями, верхня частина яких закручена у вигляді штопорообразно спіралі. Цей завиток характерний для шкур з переріс волоссяним покривом.

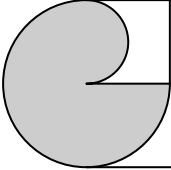
Ласи - ділянки шкурки без завитків, вкриті прямими або злегка зігнутими блискучим волоссям. Ласи ділять на низькі (щільно прилягають до шкіряної тканини) і високі.

Для деформованих завитків характерна відсутність чітко вираженої форми звитості.

З розглянутих вище форм завитків цінними є валець, біб і гривки, малоцінними - кільце і ін

Найважливішими показниками якості каракульських завитків є рівність шкурки і сорт.

Рівність (фігурне) шкурки по завитку характеризує ступінь поширення позитивних завитків (праників, бобів і гривок) по площі шкурки.

При фігурного 3/3 вся площа шкурки покрита позитивними завитками, при фігурного 2/3 - тільки хребет і боки, при фігурного 1/3 - тільки хребет вкритий цими завитками.

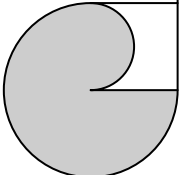
Залежно від поєднання ознак якості волосяного покриву шкурки чистопородного чорного вироблені і фарбованого каракулю підрозділяють на 30 сортів. Кожен сорт позначають однією, двома або трьома літерами, наприклад: ПП - жакет московський, Е - жакет I, I - кірпук.

У свою чергу всі марки шкурок чистопородного каракулю можна об'єднати за характером завитків в групи: жакетну, ребристо-плоску, кавказьку, малоцінну.

Для жакетної групи каракулю характерно переважання на шкірці позитивних, в основному вальковідних і бобовидних, завитків. За розмірами завитка жакетну групу ділять на крупнозавітковий (жакет товстий), середнезавітковий (добірний, жакет I, московський і жакет II) і мелкозавітковий (кірпук і добірна флеру) каракуль. Найбільш цінними в жакетної групі є сорти жакет I, кірпук, жакет товстий, а також сорти добірний, московський і добірна флеру, менш цінний - лише жакет II.

Жакет I характеризується гарним волосяним покривом із сильним блиском, що складається з пружних праників середньої ширини, середньої та великої довжини в поєднанні з незначною кількістю гривок на хребті і огузка, з коротких праників і бобів у поєднанні з гривками на боках. Кожевая тканина тонка і щільна.

Кірпук також є цінним сортом каракулю. На огузка і хребті на відміну від жакета I є вузькі вальки, що поєднуються з вузькими гривками; на боках - короткі вузькі вальки або вузькі гривки.

Кожевая тканина тонка, щільна.

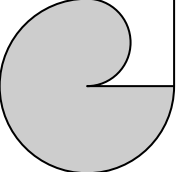
Жакет товстий за якістю нагадує сорт жакет I, але відрізняється від нього більш великими праниками і бобами, великим розміром шкурки. Кожевая тканину потовщена або товста.

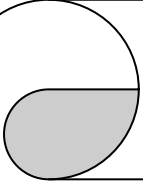
Кавказька група каракулю відрізняється переважно бобовидний завитками з деякою переросло волоса. Цінний сорт цієї групи - кавказький товстий I, менш цінний - кавказький тонкий і флеру.

Кавказькі товсті характеризується шовковистим, блискучим і пружним волосяним покривом, що складається з широких коротких праників на огузка і великих слабозавітих бобів на хребті та боках. Малюнок завитка добре збережений при наявності укрупненого завитка і деякої переросли волосяного покриву. Кавказький товстий I відрізняється від жакета товстого більшим завитком, а також великими розмірами шкурки і товщиною шкіряної тканини.

Ребристо-плоска група каракулю об'єднує шкурки ребристих і плоских марок. Для волосяного покриву каракулю цієї групи характерні ребристі вальки різної ширини і гривки (ребристі марки) або плоскі завитки з недостатньо густим волосяним покривом (плоскі марки). Ребристі завитки - менш цінні, як би недорозвинені через недоїдання маток.

До цінних сортам ребристо-плоскої групи каракулю відносяться ребристий тонкий I, ребристий товстий I, плоский тонкий I, плоский товстий I; до менш цінним - ребристий товстий II, ребристий тонкий II, плоский II і крупнозавітковий. Ребристий тонкий каракуль має густий, шовковистий, блискучий волосяний покрив, середні по ширині і різні по довжині гривки на всій площі шкурки н рсмежку з короткими ребристими праниками і бобами на огузка і хребті.

Ребристий товстий I - волосяний покрив густий, шовковистий, блискучий, з переважанням великих широких гривок на всій площі упереміж з короткими праниками і бобами. Кожевая тканина товста.

Плоский тонкий I - шкурки з шовковистим, блискучим волосяним покривом, з плоскими праниками середньої довжини, без або упереміж з плоскими гривками на хребті і огузка, що переходять у короткі плоскі вальки на боках. Допускаються ласи до 10 см². Кожевая тканина тонка або потовщена.

Для каракулю марки плоский товстий I характерний шовковистий, блискучий волосяний покрив з широкими, середніми і довгими праниками, розташованими. Упереміж з плоскими гривками на хребті і огузка, з плоскими гривками на боках. Допускаються ласи до 20 см². Кожевая тканина тонка або потовщена.

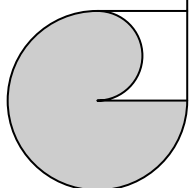
Малоцінна група каракулю об'єднує шкурки з малошелковистим і навіть матовим волосяним покривом, з малоцінними і порочними видами завитків. У цю групу входять наступні марки каракулю: порціонний, кавказький товстий II, кавказький тонкий II, плоский III, ребристий (тонкий і товстий) III, фігура.

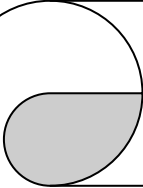
Залежно від наявності вад та їх розмірів шкурки поділяють на нормальні, мала, середня і велика група пороків.

Каракуль чистопородний сірий. Шкурки ягнят натурального сірого каракулю підрозділяють за кольором, сортами, розмірами, групам пороків.

За кольором шкурки ділять на світло-сірі, сірі, темно-сірі і чорно-сірі.

За характером завитка і станом волосяного покриву різні види кольорового каракулю підрозділяють на три сорти:

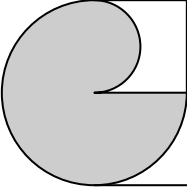
1-й - шкурки з шовковистим, густим і блискучим волосяним покривом, з щільним (пружним) завитком типу валець і боб (жакетная група), 2-й - шкурки з недостатньо густим, малошелковистим і слабоблестящим волосяним покривом, з завитками типу короткі вальки, боби, гривку і кільця (кавказька група), 3-й - шкурки з рідким, малошелковистим, слабоблестящим або матовим волосяним покривом, з нещільними і пухкими завитками різних типів (ребристо-плоска група).

Каракуль чистопородний кольоровий. Каракуль чистопородний кольоровий - це вироблені шкурки ягнят чистопородних каракульських овець наступної забарвлення: сур, коричневі, рожеві, білі, беж, Халілі, строкаті та інших кольорів.

Шкурки каракулю сур характеризуються нерівномірним (зональним) розподілом пігменту по довжині волосся з поступовим переходом від темного підстави до більш світлого кінчика волосини. По тону забарвлення каракуль сур може бути золотистим, сріблястим, бронзовим, бурштиновим та ін.

Рожеве забарвлення (гулігаз) утворюється при поєднанні білих і коричневих волосся. Залежно від співвідношення білих і коричневих волосся та його довжини забарвлення змінюється від світло-рожевого до темно-рожевого відтінку. Різновид рожевого каракуля - діамантова забарвлення: коричневий волосся має зональну забарвлення з більш темним і світлим підставою кінчиком.

Халілі - це шкурки коричневого кольору з чорними плямами або чорного кольору з коричневими плямами. Залежно від форми і розміру завитків шкури кольорового каракулю ділять на три сорти.

Каракуль помісний (метисна). Каракуль-метисом називаються шкурки ягнят-метисів від схрещування овець різних грубошерстних порід з каракульських баранів. Ці шкурки мають грубуватий, малочелковистий, склоподібний або матовий волосяний покрив з різними типами завитків. Шия, голова, ноги покриті гладким або слабозавітим волосяним покривом. Хвіст за формою відрізняється від хвоста каракулю чистопородного. Шкурки кращих сортів каракуль-метиса практично не відрізняються від чистопородного.

Розрізняють каракуль-метис чорний вироблений фарбований і каракуль метис кольоровий вироблений. За якістю волосяного покриву, шкірної тканини і типами завитків метисна чорний, каракуль буває трьох сортів.

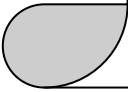
Каракуль-метис кольоровий ділять на сірий, темно-сірий, чорно-сірий, сур, коричневий, Халілі, гулігаз та ін.

Морський хутряний напівфабрикат

Для виготовлення хутряних виробів використовують шкури морського котика і тюленів деяких видів.

Морський котик. Найбільш високоякісні шкіри морського котика у віці 3 років. Вони покриті шовковистим, густим і рівним по всій площі шкури пуховим волосом і грубим остевим волосом, який у процесі вироблення шкури іноді видаляють. Пухову волосся має природну коричневе забарвлення. Верх пухової волосся фарбують головним чином в чорний, рідше в темно-коричневий колір. Шкури морського котика можуть використовуватися для виготовлення виробів в нещипаном і нефарбованому вигляді. З шкур морського котика виготовляють коміри, шапки, а також пальто.

Тюлень. У морях Росії водяться тюлені чотирьох видів: біломорської, каспійський, байкальський, тихоокеанський. З шкур тюленів цих видів виготовляють хутряні вироби.

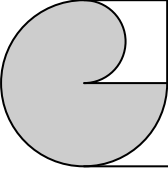

Якість хутряної покриву у тюленя сильно змінюється в залежності від віку. Народжуються тюлені з м'яким густим і довгим волосяним покривом білого кольору. Шкури таких тюленів називаються белек. Через 15 днів ембріональне волосся випадає і з'являється новий - більш рідкісний, грубий і короткий. Шкури тюленів цього віку називаються хохлуша (шкури каспійського тюленя - тулупка), а шкури перелинявши тюленя у віці до року з рідкісним, коротким і грубим волосяним покривом - серка. Тюлень (нерпа) старше року линяє: у нього виростає ще більш рідкісний і грубий волосяний покрив, що складається переважно з мережевого волоса без пуху.

У продаж шкури белека і хохлуші надходять зазвичай фарбованими. Їх застосовують для виготовлення чоловічих і жіночих комірв, головних уборів. З шкур Сірко та нерпи виготовляють піджаки, пальто (волосом назовні) та хутрянні головні убори.

Шкури тюленів всіх видів підрозділяють на чотири кряжу: гренландський, каспійський, байкальський, тихоокеанський.

Шкури белека ділять на два сорти: 1-й - з утробним густим, блискучим і міцним волосяним покривом; 2-й - з утробним, що знаходяться у початковій стадії линьки, злегка змученому волосяним покривом. За розмірами шкури тюленя бувають великі, середні і дрібні.

5. Маркування, пакування та умови зберігання

Марка

– це виробниче клеймо, знак фірми. Розрізняють виробничі і торгові марки. Виробничу марку носить виріб, його упаковка чи промислове підприємство. Торгову марку ставлять на товари, виготовлені за замовленням великих торгових підприємств.

Зміст і спосіб маркування регламентуються стандартами і технічними умовами. Виробнича марка має текстовий характер і містить повне чи скорочене найменування підприємства, його місце перебування, підпорядкованість, назва й артикул товарів, сорт, ціну, дату випуску. У залежності від особливостей товару в ній можуть указуватися призначення товару, розмір, обробка, спосіб застосування, артикул, марка чи склад використовуваного матеріалу й ін. У виробничу марку включається товарний знак, а для товарів, атестованих по вищій категорії якості, - зображення державного знака якості.

Маркування має істотне значення для торгівлі і споживача. Вказівка на найменування підприємства і його підпорядкованість підвищує відповідальність виготовлювача, полегшує торгові операції. Найменування, артикул товару характеризують даний товар, іноді підкреслює вузьке призначення, прискорює перевірку цін.

Дата випуску важлива для товарів з гарантійним терміном експлуатації і збереження.

Товарний знак

– постійний, оригінально оформлений знак виробничого підприємства, що поміщається на товарі, упаковці, а іноді і на супровідних документах. Товарний знак реєструється в державному комітеті по справах винаходів і відкриттів і може бути зареєстрований в інших країнах. Закон охороняє право виняткового користування товарним знаком. Товарний знак може бути словесним, образотворчим (малюнки – вензель підприємства, зображення тварин, птахів, предметів і т.п.), комбінованим (слово і малюнок), об'ємним і іншим, але завжди повинний бути виразним і легко запам'ятовується.

Товарний знак є засобом боротьби за якість товарів, індивідуалізує товар, випущений конкретним підприємством, служить цілям реклами. Окремим великим підприємствам надане право поміщати на виробках у місце виробничої марки товарний знак із вказівкою сорту товару і номера стандарту.

Знак якості

– п'ятикутник зі стилізованим зображенням ваг – свідчення високих утилітарних і естетичних достоїнств товару, привласнюється виробам вищої категорії якості.

До хутряних виробів, що надходять у торгівлю, повинний бути прикріплений ярлик і з щільного картону, розміром не більш 60x80 мм, із гладкою поверхнею по обидва боки. Він повинний бути художньо оформлений і чітко видрукований, у верхній частині мати отвір діаметром 2-5 мм.

Пакування хутряних товарі

виробляється у відповідності зі стандартом: складають усередину, упаковують у дерев'яну чи картонну шухляди, вистелені чистим папером. Вироби з коштовних видів хутра спочатку поміщають у картонні коробки чи в поліетиленові пакети, а потім у шухляди. У шухляди також кладеться мішечок з нафталіном. Коміри складаються пачками по двадцятьох штук волоссям усередину; перев'язані шпагатом бруньки упаковуються в картонні коробки, шухляди. У кожну шухляду міститься упакований лист із указівкою кількості одиниць і повної маркувальної інформації. Головні убори містяться в індивідуальні коробки, що потім укладаються в коробки.

Умови зберігання

здійснюватися в спеціальних холодильних камерах при температурі $+4 - +7$ °С, тому що при такій температурі припиняється життєдіяльність комах-шкідників.

Пушно-хутряні вироби при зберіганні слід оберегати від псування міллю, гризунами, а також від дії вологи і прямих сонячних променів. Необхідно зберігати в чистих і сухих, добре провітрюваних приміщеннях при температурі $0 - 8$ °С і відносній вологості повітря $40 - 70\%$. Не допускається зберігання виробів при температурі понад 23 °С і відносній вологості повітря понад 65% [19].

Одяг рекомендується зберігати в підвішеному стані на плічках зчохлами. Ящики з упакованими в них шкурками та виробами встановлюють над дерев'яні настили. Висота настилу над підлогою повинна бути не менше 100 мм. Коміри, хутра та пластини кладуть на полиці, акуратно розправляючи. Зверху вироби накривають папером. Тим пачками має бути відстань $15 - 20$ см.

здійснюватися в спеціальних холодильних камерах при температурі +4 - +7 °С, тому що при такій температурі припиняється життєдіяльність комах-шкідників.

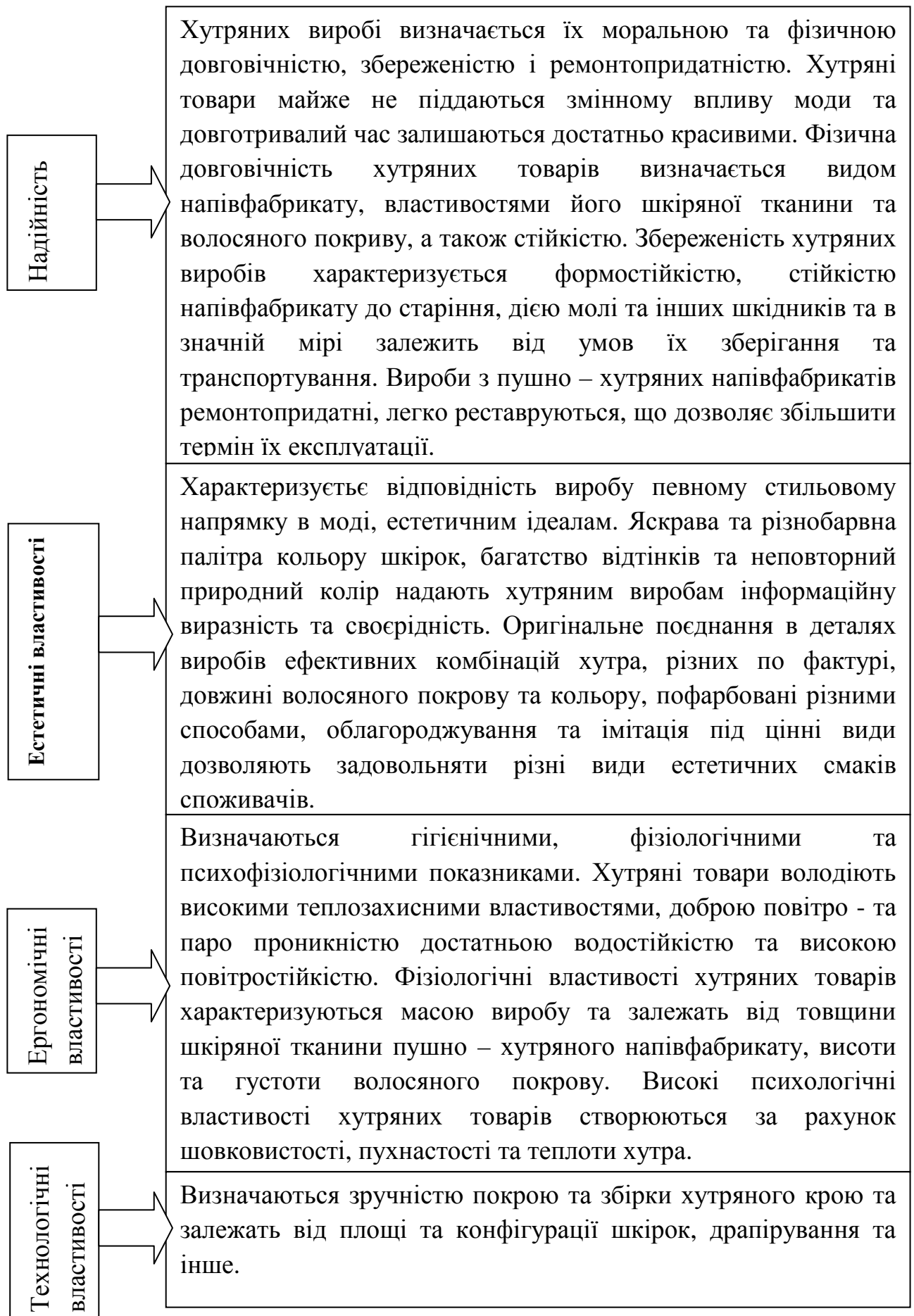
Пушно-хутряні вироби при зберіганні слід оберегативід псування міллю, гризунами, а також від дії вологи і прямих сонячнихпроменів. Необхідно зберігати в чистих ісухих, добре провітрюваних приміщеннях при температурі 0 - 8 0С івідносній вологості повітря 40 - 70%. Не допускається зберігання виробів при температурі понад 23 0 С і відносній вологості повітря понад 65% [19].

Одяг рекомендується зберігати в підвішеному стані на плічках зчохлами. Ящики з упакованими в них шкурками та виробами встановлюють надерев'яні настили. Висота настилу над підлогою повинна бути не менше 100 мм. Коміри, хутра та пластини кладуть на полиці, акуратно розправляючи. Зверху вироби накривають папером. Тим пачками має бути відстань 15 - 20 см.

6. Споживчі властивості виробів з хутра.

Споживчі властивості пушно – хутряних товарів зумовлені сукупністю споживчих властивостей волосяного покриву, шкірної тканини та шкірки взагалі. Основними показниками споживчих властивостей волосяного покриву пушно – хутряних напівфабрикатів є: довжина, висота, густина, щільність, колір, блиск, остистість, пишність, міцність, пружність, м'якість та інше.

Основними показниками, що характеризують властивості шкірної тканини є: товщина, густина, міцність при розтягненні, пластичність, гігроскопічність та інше. Сукупність споживчих властивостей шкірної тканини та волосяного покриву формують споживчі властивості пушно – хутряної шкірки в цілому

ТЕМА 7 *ОВЧИННО-ШУБНІ ТОВАРИ*

Лекція 1. Овчинно-шубні товари

Питання до теми:

1. Вивчити класифікацію та асортимент овчинно-шубних товарів.
2. Ознайомитись зі споживчими властивостями овчинно-шубних товарів.
3. Товарознавча характеристика овчинно-шубних товарів.
4. Провести оцінку якості овчинно-шубних товарів у відповідності з НТД.
5. Визначити особливості маркування та пакування овчинно-шубних товарів.
6. Ознайомитись з умовами та термінами зберігання овчинно-шубних виробів.

План

1. Класифікація і характеристика асортименту овчинно-шубних товарів.
2. Контроль якості овчинно-шубних товарів.
3. Маркування, упакування, зберігання овчинно-шубних товарів.

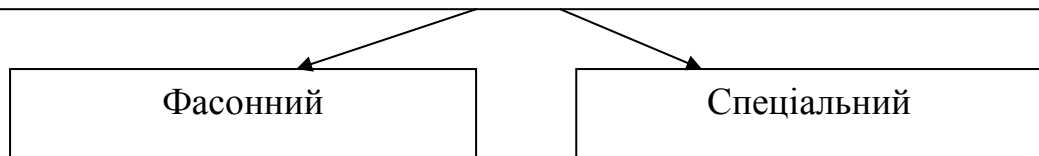

Література:

1. Афанасьева В.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів» (товарознавство швейних, трикотажних виробів, взуття та хутра). Х.:ХДУХТ., 2007.182 с..
2. Товарознавство непродуктивних товарів. Частина 2. За загальною редакцією Л.Г. Войнаш, І.О. Дудла, Д.І. Козміч, Н.В. Павловська, М.В. Приходько. Підручник. – К. НМЦ «Укоопосвіта», 2004. - 436 с.
3. Щербаківський В. Українське мистецтво – К.: Либідь, 2005

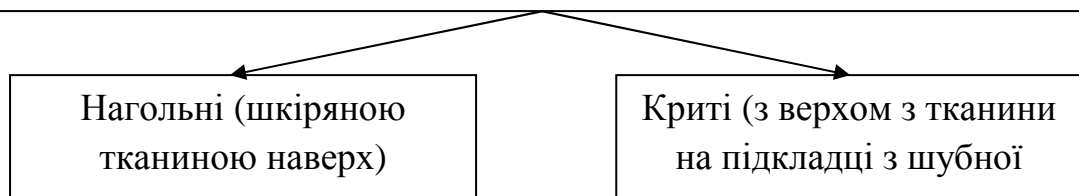
1. Класифікація і характеристика асортименту овчинно-шубних товарів

За призначенням овчино-шубний одяг підрозділяють на:

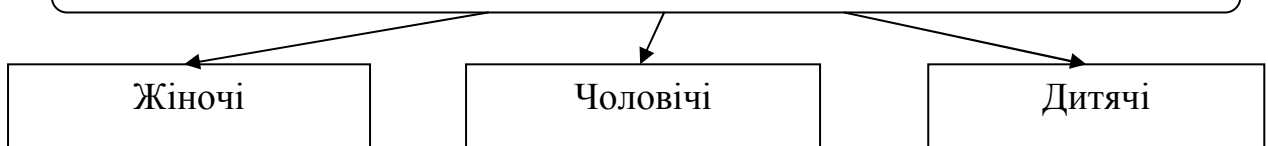
Фасонні вироби виготовляють з шубної овчини, шкіряна тканина якої забарвлена в синій, бежевий, коричневий та інші кольори, з облагородженим волосяним або покровом або звичайною обробкою.

За особливостями виробництва:

На відміну від хутряного одягу овчинно-шубні вироби виготовляються одношаровими, без утеплюючої на підкладці матеріалів.

За статевіковим призначенням фасонні вироби бувають:

Спеціальний одяг по статевіковому призначенню не підрозділяється.

Видовий асортимент:

Асортимент спеціального одягу

Полушуби

Бекеші

Кожухи

Шуби

Костюми

Куртки

Крім верхнього одягу з шубної овчини шиють головні убори, а також рукавиці.

Видовий асортимент овчинно-шубних виробів кожної вікової групи підрозділяються по розмірам та зростом.

Чоловічі пальта та півпальта виготовляють як правило двобортні, жіночі – однобортні.

Спеціальний одяг не відрізняється різноманітністю фасонів.

Нагольні полушубки

Шиють однобортними, які застібаються лівою полицею на праву за допомогою чотирьох гудзиків та петельок з голини. Комір відкладний, який застібається у горловини металічний гачок з петелькою. Спинка може бути цільною або поперечно-різаною. В цьому випадку пришивають хлястик з голини, який закриває шов розрізу.

Нагольний кожух

Зимній постовий та дорожній одяг. Його виготовляють однобортним, який застібується на два гудзика. Комір відкидний або шаль.

Нагольні бекеша

Виготовляють однобортовою, застібується на чотири гудзика, з двома прорізнаними кишенями та відкладним коміром. Вона складається з двох частин: верхньої (ліф) та нижньої (спідниця, з'єднаних між собою без зборок зточним швом. Спідниця бекеша може бути цільною або розрізаною (зі шлицею) звичайної довжини або подовженою.

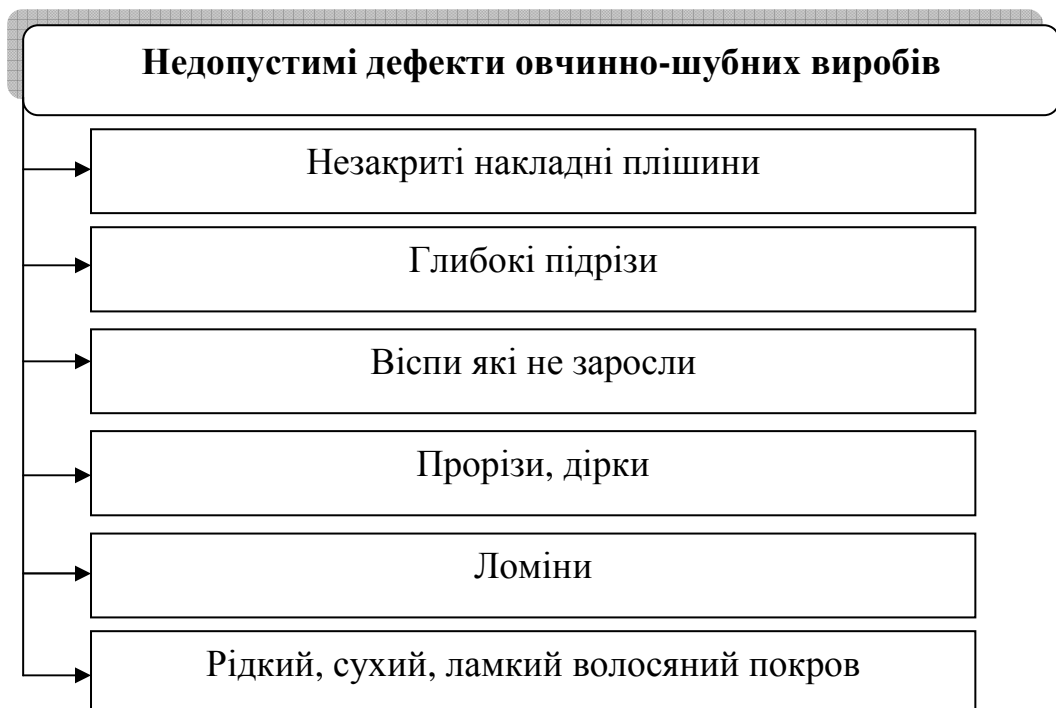
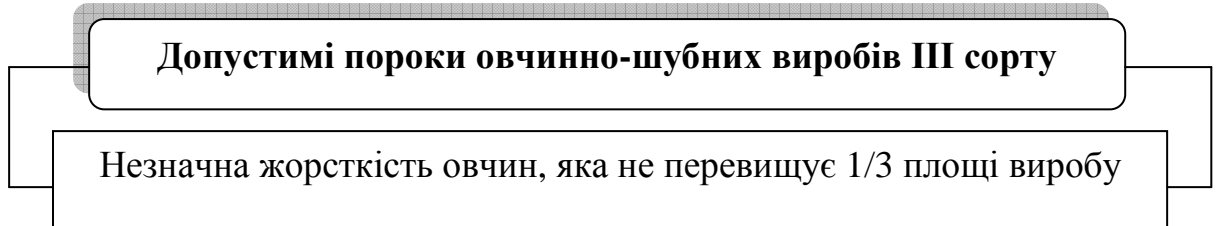
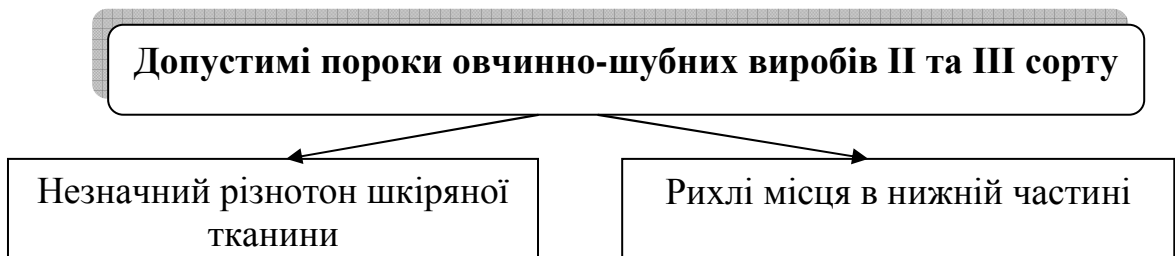
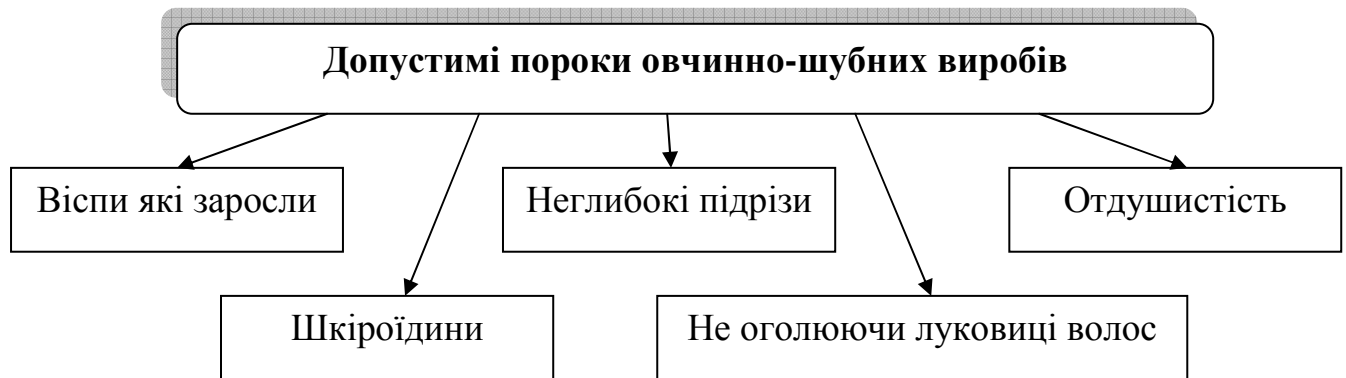
Шуба

Складається з ліфу та спідниці, але спідниця стягнена по лінії талії у зборку.

Основні фасони головних уборів з овчини – *капор та кепі*.

2. Контроль якості овчинно-шубних товарів

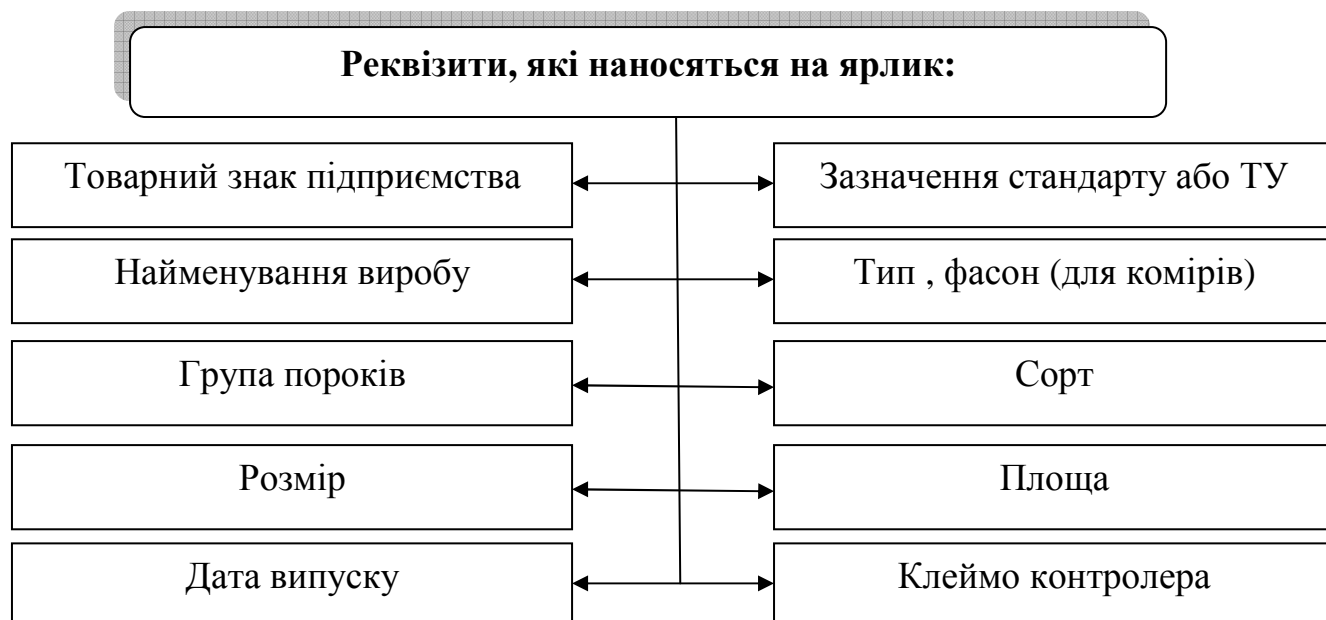
Одяг овчинно-шубний фасонний та спеціальний підрозділяється на три сорти залежно від наявності пороків на шкіряній тканині та місця їх розташування на виробі. Для кожного сорту встановлено допустиму кількість пороків по видам виробів. **Допустимі пороки овчинно-шубних виробів III сорту**

3. Маркування, упакування , зберігання овчинно-шубних товарів

Маркування, упакування , транспортування та зберігання хутряних та овчинно-шубних виробів проводиться у відповідності з вимогами стандарту.

Маркування проводять нанесенням на шкіряну тканину комірців, манжетів, оборок, скроїв або на товарний ярлик, який прикріплений до верхнього одягу, головним уборам.

На пів шубки, бекеши, кожухи товарний ярлик закріплюють за петельку борту. Додатково ставлять клеймо на нижній стороні правої кишені або верхньому куті під запах (кожухи).

Пальта, півпальта, піджаки та ін.. складають поштучно, лицьовим боком всередину надвоє або один борт накладають на інший (спинка при цьому розвернута); рукава складають вздовж виробу, комір підіймають. Вироби допускаються перегинати поперек.

Головні убори з овчини, складають в ящики по 3 вироби в гніздо.

При упакуванні в тару кладуть протимільні препарати.

Вироби зберігають в закритих, чистих, вентилятованих слабо освітлених приміщеннях при температурі повітря 1 -8 °С та відносній вологості 40 – 65%. Можливе збереження при температурі – 20...+30 °С та відносній вологості повітря 40 – 70%, але в цьому випадку строк зберігання не більше 6 місяців.

Не допускається збереження виробів під прямим сонячним світлом, та поблизу нагрівальних приладів та систем.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Укладачі:
ПЕНКІНА Наталія Михайлівна
КОЛЕСНИК Вікторія Валентинівна

ТОВАРОЗНАВСТВО НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

(РОЗДІЛ II «Товарознавство одяго-взуттєвих товарів»)

Опорний конспект лекцій
для студентів денної та заочної форми навчання
напряму підготовки
030510 „Товарознавство і торговельне підприємництво”

Підп. до друку 13.02.2012 р. Формат 60x84 1/16 Папір газ. Обл. вид. арк.
1,8

Умов. друк. арк. 2

Тираж 50

прим. Зам.

Видавець та виготовлювач

Харківський державний університет харчування та торгівлі
вул. Клочківська, 333, Харків, 61051

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2319 від 19.10.2005

